

SERGIU FĂRCĂȘAN

**MAȘINA DE RUPT
PRIETENIILE**

EDITURA TINERETULUI

SERGIU
FĂRCĂȘAN

mașina de rupt prieteniile

virtual-project.eu

== aladrian ==

EDITURA TINERETULUI 1968

Desenul Copertei: DAMIAN PETRESCU

mașina de rupt prietenii

Într-o după-amiază fierbinte de vară, când Clifford Banks întorsese la maximum butonul de „Răcoare” al aerului condiționat și se lupta de unul singur împotriva toropelii, o voce calmă și bine dozată pătrunse în intimitatea biroului său.

Secretara îl vestea că e căutat la telefon de soție.

Vocea era temperată și monotonă ca aceea a stewardeselor care te vestesc la megafon că îți pleacă avionul. Un calm care îți poruncea să eviți graba, să mergi în liniște pe culoarul tău, să intri în avionul tău și să te așezi în banca ta. Fără voie, Banks tresărise. I se părea că secretara are o intonație ironică.

Știa, firește, că este automată. O voce imprimată pe bandă. Numele omului care îl căuta era rostit de însuși acesta, secretara automată nu făcea decât să reproducă numele înregistrat. Banks știa că toți angajații mari și mici ai companiei „Levitt & Hendley” sunt anunțați democratic cu exact aceeași formulă și exact aceeași voce că sunt căutați de soție ; și totuși, așa cum lingerie lui era *individualizată* — fiecare cămașă sau slip îi purta în litere aurite monograma, C. B. — la fel i se părea că vocea imprimată pentru toți are pentru el un zâmbet invizibil cu totul special. Un fel de monograma acustică.

Cum nu căpătase răspuns, vocea secretarei repetă cu încăpățănare de automat :

— Vă caută la telefon *soția. Soția.*

Cuvântul *soția* fusese intonat de vocea lui Margaret, cu toată insistența necesară. Banks privi cu un fel de deznădejde comică tăbliile mate de metal albastru ale cabinetului său și vorbi distinct, ca și când s-ar fi adresat unui copil sau unui surd :

— Spune-i că nu sunt în birou. Nu sunt în birou.

Dar secretara — probabil că i se defectase ceva — stăruia :

— Pe linia doi, aveți *soția. Soția.*

Banks apăsă repede butonul roșu de „NU-S AICI”. Era comanda supremă dată automatului.

— Regret, spuse dulce vocea, dar conducerea firmei L & H a hotărât, în interesul moralității, ca membrii apropiați ai familiei să capete imediat legătura. Grupul de consilieri a stabilit că trei-patru convorbiri particulare pe zi, chiar dacă întrerup munca, ridică moralul, buna dispoziție și eficiența. Pentru ca să pot răspunde pe viitor că nu sunteți aici, trebuie să înaintați direcției personalului o cerere de derogare, însoțită de un certificat prin care psihiatrul companiei constată că *soția dumneavoastră sau ruda respectivă este*

bolnavă de nervi și că vă irită de cel puțin cinci ani. Aveți soția !

Ecranul se luminează imediat cu figura blondă a doamnei Banks.

— Cliff, începu ea fără să piardă nici o clipă cu introducerile, spune-mi repede ce s-a întâmplat cu Joe.

Banks înregistra o senzație neplăcută în dreptul ficatului.

— Care Joe ?

Avea în cercul cunoștințelor, cum e și firesc, mai mulți de Joe. Chiar pe o mătușă o chema Jo, fără *e* în coadă. Nu se îndura să creadă din prima clipă că e vorba de *Joe*, prietenul său.

— Joe Cavello, preciza doamna Banks.

Figura ei încă tânără era încoronată de o cască transparentă (aparatură portativă de coafat), gâtul îi era învelit într-un fel de bandaj de la care pornea un fir electric (pesemne, își spunea Clifford, vreo găselniță pentru înlăturarea inamicului cel mai greu de combătut al femeilor, ridurile de pe gât). Nu era vina ei că străbate anii și nici el, poate, nu era atât de vinovat că are tot mai puțină răbdare pentru micile convorbiri dintre casă și birou.

— Cliff, la ce te gândești ? stăruia ea. Cliff, te-am întrebat ceva.

Banks făcu un efort și reuși să adopte surâsul rezervat clienților de marcă.

— Cavello ? întrebă el. Ce vrei să i se întâmple ? E alături ; l-am văzut acum vreo jumătate de oră. Avea ieri o indigestie ușoară, dar i-a trecut.

— Lasă indigestia ! Cu Joe s-a întâmplat ceva. E foarte probabil să-și piardă poziția pe care o deține la firmă...

Vorbea mereu și făcea mișcări ciudate. Clifford nu-i vedea decât bustul învelit într-un tricou vernil excelent mulat, dar era sigur că în timpul asta își ocupă unul dintre picioare, îl lasă scuturat la vreo curea de întărit carnea, pentru înlăturarea micilor bureți de grăsime. Nu era vina ei că trecuse prin trei nașteri — una soldată cu un copil avortat — și era foarte bine că se îngrijește să aibă picioare frumoase și prieteni cu o poziție fermă în viață.

Nu era însă nici vina lui. Îi venea să se ascundă sub birou. Se întreba dacă secretara automată nu dispune de vreun mecanism și pentru această eventualitate : vreun curent pe care să i-l descarce în ceafă sau vreun ecran sub birou, prin care șeful personalului să-i țină o conferință despre răbdarea în familie.

În timp ce pista numărul unu a creierului său se gândea la toate acestea, pista numărul trei era supraaglomerată cu ascultarea și memorizarea rugămintelor și indicațiilor date de doamna Banks.

— Și nu uita, îi spuse Margaret la urmă, să-l sondezi. Nu cumva s-a întâmplat ceva cu el ? Poate că vor să-l transfere. Poate a avut vreun conflict cu consiliul de administrație...

— Nu știu ce te privește, o reteză el (și în timp ce vorbea, își

dădea seama că e nedrept, că n-ar trebui s-o repeadă, dar blocarea butonului roșu al secretarei automate îl scosese parcă și pe el din făgașul obișnuit). Nu știi ce e atât de urgent, de ce trebuie să mă cauți la birou, nu știu de ce te iei după toate zvonurile tuturor nevestelor care n-au altă treabă decât să se țină de zvonuri.

Margaret își alcătui o figură de vizibil protest față de jignirea nemeritată.

— Cliff, e ceva serios. E grav. Eu nu mă iau după zvonuri. Sunt foarte îngrijorată. La urma urmei, Joe Cavello era prietenul nostru cel mai bun.

Mai mult decât intonațiile ei tragice, cuvântul *era* izbuti să-l alarmeze.

— S-a întâmplat ceva cu Joe ? întrebă el. Ce te face să crezi ?

— Eu nu mă iau după zvonuri, stăruie Margaret. (Acum, când simțea că-l făcuse curios, nu se mai grăbea să-i comunice vestea.) Îmi pare rău că după atâția ani de căsnicie n-ai învățat încă să-mi cunoști caracterul. Adu-ți aminte că acum zece ani, în gondolă, la Genua, tot așa te-ai înșelat asupra caracterului meu când mi-ai spus că...

— Margie dragă, o întrerupse el (fără să mai precizeze că era vorba de Veneția și nu de Genova ; dacă s-ar fi lansat pe panta precizărilor de amănunt ar fi fost pierdut), putem discuta și acasă. Nu e nimic urgent. Spune-mi numai dacă...

— Ba e foarte urgent ! Avem de dat un ceai(1) ! Azi e miercuri, mai sunt două zile până vineri ! Sau ai uitat ?

— N-am uitat, o asigură el supus.

— Ba ai uitat, pentru că era vorba să dăm ceaiul sâmbătă și nu vineri. Și îți repet, nu m-am luat după zvonuri. Informația provine, dacă vrei să știi, de la Consy !

— Draga mea, zise el precipitat, aceste convorbiri se înregistrează și rămân în arhiva firmei. Iartă-mă, dar mă cheamă la el domnul Richardson !

Înainte ca soțul ei să decupleze, doamna Banks apucă să mai repete, o singură dată :

— Știu de la Consy !

2

Partea ciudată a afacerii — așa cum avea să și-o amintească Clifford Banks — era că numele de Consy nu făcuse la început mare impresie asupra lui.

Credea că alarma a pornit de la vreo nevestă. Rețeaua de soții, soacre, mame și mătuși — Banks constatase asta în cincisprezece ani de experiență — dispunea de informații mai sigure și mai rapide decât consiliul de administrație.

Se ridică încet, răsucindu-și degetul mare al mâinii drepte în

pumnul strâns al mâinii stângi. Era un tic de care nu putea să scape. Celelalte degete nu trosneau oricând. Aveau nevoie de un timp de refacere între un pocnet și celălalt, dar degetul gros al dreptei posedă capacități sonore nelimitate. Punându-și haina cărămizie de burete mătăsos, pe care o lăsase pe spătarul scaunului să se usuce de transpirație, Clifford Banks ieși din birou.

Pe coridor, în fața ușii lui Joe Cavello, se uită în jur. Nu-l vedea nimeni. Pentru orice eventualitate, ca să-și dea aerul că face ceva, își aprinse o țigară. Avea nevoie de câteva clipe liniștite. În biroul lui existau patru circuite telefonice și video, în biroul lui Joe tot atâtea ; s-ar fi dus la toaletă, dar acolo se transmitea în permanență o muzică dulce, menită pesemne să liniștească peristaltismul intestinal ; automobilul era și el conectat, cu casa și cu biroul. Peste tot existau cutiuțe și fire ; își aminti cu regret de lungile partide de pescuit — numai el cu Joe și cu încă vreo câțiva.

Doi oameni foarte deosebiți — și poate de aceea se împrieteniseră atât de puternic. Cavello era un tip nervos și, dacă nu acrit, în orice caz rău de gură. După generații de italieni trăiți în America, păstra totuși ceva europeanesc ; era de gabarit mic, ca un topolino din acelea pe care Fiatul le produce de nu se știe câte decenii. Banks însă, cu oasele lui lătărețe și solide, peste care vârsta de patruzeci de ani nu izbutise să aștearnă decât un foarte subțire strat de grăsime, părea o mașină mare, practică și urâtă, un fel de station-wagon de culoare roșcovană, radiatorul lungăreț fiind întruchipat de niște dinți iepurești, care trădau originea sa engleză. Joe, oacheș, cu trăsături fine, cu un temperament irascibil, se socotea un pictor ratat, un mare artist rătăcit pe viață în birourile bine climatizate ale companiei de publicitate. Banks însă, după primul an de facultate (două eseuri nepublicate, câteva duzini de poezii și cinci nuvele, trei publicate) era împăcat cu gândul că viața lui se va compune dintr-o situație sigură, o casă drăguță și o nevastă drăguță cu copii drăguți, vreo cinci sute de partide de golf, vreo două mii de bridge, vreo șapte mii de zile împănate cu muncă, vreo patru sute de mii de țigări, vreo trei boli și vreo opt ani de pensie și călătorii, cât să-și scoată măcar 65% din banii dați la asigurări, plus un loc banal și drăguț la crematoriul din orașul natal și o amintire plăcută lăsată băiatului și fetei sale, laolaltă cu câte o dantură iepurească. Există însă întotdeauna ceva care încurca viața oamenilor, oricât de bine ar fi fost ea orânduită și oricât de resemnați clienții ei.

Țigara se terminase.

Cliff puse mâna pe ușă și ezită. Mai bine să nu intre. Dar ținea la Joe și îi părea rău de el. Poate că omul trebuia avertizat.

Îl găsi în mijlocul odăii, cu mâinile în șold, îmbrăcat într-un tricou cam boem pentru gustul lui Banks — dungii late vișinii,

intercalate cu altele gris-perle — și cu niște sandale a căror talpă părea să aibă sub călcâi vreo trei degete. Joe, întotdeauna, voia să pară mai puțin scund. Într-o poziție voit artistică, cu capul lăsat într-o parte, pe stânga, contempla trei desene mari, agățate de perete, diferite între ele, dar cu același text:

NU VĂ PROMITEM NEMURIREA

dar vă garantăm o viață fericită, până la adânci bătrâneți, și un prieten credincios care vă scapă de toate grijile.

CONSY 24.

— Care dintre mângălelile astea îți place mai mult ? întrebă Joe, fără să-l privească, înclinându-și capul, de data asta pe dreapta. Nu vorbesc de textul tău idiot. Te întreb de desene.

Banks se prefăcea că studiază afișele, ferindu-se să se uite spre Joe. Cândva, un client mai puțin bogat îi spusese domnului Richardson :

— Aveți acolo un angajat, unul Banks, ai cărui ochi nu-mi plac. Când s-a uitat o clipă la mine, am avut impresia că dintr-o singură privire m-a evaluat. Și ce cont am la bancă și cât costă ciorapii pe care-i port în picioare.

De atunci, trecuseră ani, dar Banks — când dorea să studieze un om — învățase să-și ferească ochii. Cu Joe era prieten de mult, se uitase la el de mii de ori, fără să se sinchisească. Acum simțea însă că în privirea lui se aprinde avertizorul acela nepoftit.

— Joe, spuse el mai mult ca să spună ceva, te fac o cafea ?

O porniră pe coridor ; Joe, mult mai scund, îl ținea de cot. Cliff era rușinat de el însuși. Se gândea că domnul Richardson ar putea tocmai atunci să apară la bufet și să-l vadă așa. De necaz, își petrecu brațul după umărul lui Joe : „Să mă vadă toată lumea ! nu se poate să-ți schimbi sentimentele așa, după fiecare zvon ! Suntem oameni.“

Pătrunseră în sala de oțel cromat a marelui bufet. Pătratul mesei îi despărți. Joe, cărunț înainte de vreme, dar parca tinerel și agil până și în felul cum sufla în cafea, îl privea cu zâmbetul lui acru.

— Cliff, iubitule, îi declară el, ai îmbătrânit. Se termină sezonul de pescuit și n-am făcut nimic anul ăsta. O să ajungem să pescuim în bazinul artificial. Peștii de acolo, îi știi și tu cât de buni pot să fie.

— Sunt înnebunit, declară Cliff. Domnul Richardson a descoperit că acum o sută de ani reclama se făcea în versuri. Storce din mine toate rimele. Ție cum îți mai merge ?

— Merge, se strâmbă Joe. Nebunia cea mare e la fotografia în relief. Eu, cu desenele, sunt relativ liniștit.

— Nu crezi că aici se ascunde vreo primejdie ? întreba Banks, suflând ușor în cafea.

— Ce primejdie ?

- Poate găsește că randamentul vostru e prea mic.
- Mă lasă rece. Ce mai face vampa ta de Margie ? N-am mai văzut-o de vreo două săptămâni.
- E bine, zise Cliff, vrea să dea sâmbătă, adică vineri... și se întrerupse brusc, ca și când s-ar fi fript cu cafeaua.
- Ce ziceai ? Ce vrea să dea vineri ?
- Cine ?
- Margie. Ziceai că vrea să facă vineri ceva. Un ceai, sau ce ?
- Domnule, declară Banks, e o nenorocire cu nevestele astea. Te cheamă la birou și nici nu poți să te ferești de ele. E o dispoziție nouă, nu știu cine naiba a dat-o.
- E din cauza scandalului Levin. (Joe se opri din vorbă și îi aruncă o privire intrigată.) N-ai aflat ?
- Nu, domnule. Ce scandal ? Care Levin ?
- Ei, dragă, vrei acum să-mi spui că nu știi cine-i Levin !
- Nu-l cunosc decât pe *domnul* Levin, șeful serviciului vânzări.
- Fostul șef, preciză Joe. De ieri nu mai e.

Domnul Banks ascultă povestea prietenului său fără să-l întrerupă. Personajele le cunoștea — dar deznodământul îi păru surprinzător.

Arthur Levin era fiul unui văr al domnului Levitt, deținătorul principal al acțiunilor firmei „Levitt & Hendley“. Probabil că și pe Levitt îl chemase cândva Levin — spunea Joe — și că, din motive publicitare, schimbase n -ul din coadă pe doi de t . Bătrânul Sam Levitt se ferea să-i angajeze la firmă pe membrii familiei sale. Prefera să le dea vreun ajutor bănesc, numai să nu-i aibă în întreprindere. Retrăgându-se de la conducerea afacerilor, bătrânul pusese cârma în mâna domnului Richardson, un cetățean înalt, stafidit, liniștit, demn și tăcut, mult mai inteligent decât voia să pară. Mare diplomat, noul șef suprem îl recrutase pe strălucitul tânăr Levin ca director al serviciului vânzări, prefăcându-se a nu ști că e vorba de un nepot al bătrânului șef de trib. Levin junele era un strălucit absolvent al universității din Alabama, strălucit atlet, în ciuda ochelarilor care-l handicapau, strălucit matematician și strălucit bridgist și strălucit dansator — într-un cuvânt, strălucit în toate, afară de ansamblu.

În zece ani, silueta osoasă a lui Arthur se transformase, căpătând un pântec modest, dar perseverent. Umerii fostului baschetbalist se mai dezumflaseră, părul se retrăgea modest la rolul de simplu comentator marginal al calviției ; muncind mult ziua și noaptea, își dublase dioptriile și își triplase veniturile. Era considerat un om-mașină, mai mult a doua decât primul, unul din acei matematicieni miopi care se asigură între două ecuații că vor avea și câțiva moștenitori, apoi, odată îndeplinită această obligație, abandonează apendicele inutil al erotismului și se apucă exclusiv de treburi serioase.

Scandalul izbucnise din senin.

— Știi și tu cum e, râse Joe. Un om normal se descurcă în mod discret, dar să te ferească Dumnezeu când îl apuca pofta de aventuri pe unul din ăștia cuminții. N-au experiență, sunt stângaci, și la prima femeie de care dau jură pe toți sfinții că e marea iubire a vieții lor. Tu probabil ai călcat pe alături de nu știu câte ori, dar Levin, cu figura lui de businessman respectabil, a fost de ajuns să facă un pas și i s-a înfundat.

— Dar cum de a izbucnit scandalul ? întrebă Banks, ignorând aluziile la „călcatul pe alături“ (era puritan, nu-și înșelase niciodată soția, dar se jena să-i facă o asemenea mărturisire lui Joe). Mă așteptam ca statutul lui de rudă să-l apere.

— Stai să vezi, zise Joe. Nevastă-sa a aflat și nu și-a găsit să-l pedepsească altfel decât reclamându-l la bătrânul Levitt. Dacă l-ar fi spus domnului Richardson, acesta ar fi liniștit-o și ar fi găsit o soluție

discretă. Bătrânul însă — știi probabil că e foarte bisericos — a făcut mare scandal. E retras din afaceri, dar mai posedă nu știu câte acțiuni, are cuvântul cel mai greu în consiliu. Cu nepotu-său a vrut să dea un exemplu, mă rog, știi ce neîndurători pot fi bătrânii când e vorba de chestii din astea.

— Și care e concluzia ?

— De ieri am rămas fără director al vânzărilor. S-au dat dispoziții menite să ducă la întărirea vieții de familie — pentru că firmele rivale vor încerca să speculeze scandalul. În plus, convorbirile dintre soț și soție sunt foarte avantajoase pentru firmă, rămân înregistrate în memoria secretarei automate și la nevoie pot fi studiate.

Joe se întrerupse, împinse deoparte cafeaua, studie cu grijă măsuțele înconjurătoare și își coborî tonul, cu voită exagerare, ca și când ar fi fost un actor cabotin într-un film despre spionaj și teroare :

— Am instruit-o pe nevastă-mea să mă cheme la telefon și să mă certe că muncesc prea mult pentru firmă, prea mult față de leafă. Poate se înregistrează convorbirea și îmi urcă leafa, mai știi ?

Banks privi cu îngrijorare pereții alb-albaștri ai bufetului.

— Nu cumva ai exagerat ? Nu cumva ai întins vreo convorbire dincolo de verosimil ?

Joe împinse deoparte cafeaua și se ridică.

— Mă doare în cot, zise el netezindu-și cu grijă tricoul vărgat. Nu le arde lor acuma de mine și nici de analizarea convorbirilor. Le înregistrează și o să le asculte mai târziu. Asta am făcut-o ca un amuzament. Acum, dau cu toții din colț în colț. Hai, nu mergi ?

Lăsară liftul deoparte și aleseră scara, să mai facă puțină mișcare. Banks și-l amintea pe Joe la pescuit: profilat pe un imens soare apunând, învârtea febril mulineta și striga mereu — înainte de a vedea ce pește a prins : „E frumușel, e frumușel !“ În mijlocul unui cor de „frumușel, frumușel“ răcnit de pescarii din jur, scotea câte o roșioară pitică. Toți, în jur, se prăpădeau de râs. Joe nu se supăra : „Las' ca-i bun ! îl dau la pisică ! tot e mai bun decât conservele ! e frumușel !“ La pescuit, toată lumea îl poreclise „E frumușel“.

După două etaje, Banks răsufla greu ; își spuse că ar trebui să mai facă puțin sport. Joe parcă nici nu simțea că urcase.

— Și, zise Banks gâfâind, nu știi, se pregătesc și alte schimbări ?

— Ohoho ! Multe ! E vorba să fie scoși toți oamenii care au lucrat prea îndeaproape cu bietul Levin.

Banks se opri în dreptul ușii sale.

— Asta nu e drept, spuse el. Și ce e dacă tu sau altul ați lucrat cu Levin ? Doar nu vi l-ați ales voi. Firma vi l-a dat. Era directorul nostru al tuturor, cel puțin pe linie de vânzări. Nu e drept, zău că nu e drept.

— Cliff dragă, mă plictisești. Tu crezi că chestiile astea se fac pe bază de dreptate ? Nu-ți mai bate capul, nu te consuma, fă versurile

tâmpite pe care ți le cere domnul Richardson și gata.

Banks își răsucea degetul mare, fără să-i răspundă.

— Ai o nevastă senzațională, continuă Joe, și doi copii buni de premiu. Asta-i principalul. Dacă vrei, îți fac și un slogan în versuri...

Cu zâmbetul său acru rămas undeva pe la colțurile buzelor, Cavello se opri din vorbă, își încreți fruntea și continuă aproape imediat :

— Fii atent la avansare, Bagă tot în buzunare, Nu munci pe deșelate, Zi cum zice șeful toate, Lasă-te crezut tâmpit, Și vei fi mai fericit !

Banks se strădui să râdă, chinuindu-și degetul gros.

4

Cu excepția bazinului de înot — care era acoperit — familia Banks trăise întotdeauna rezonabil. Bazinul avea acoperiș din cauză că Banks, roșcovan și pistruiat, nu suporta bine soarele ; nici pigmentii copiilor nu prea se împăcau cu lumina. La orele când Cliff nu era acasă, Margie, blondă, acționa acoperișul glisant și înfrunta marele astru, cu prudență, câte un sfert de oră.

Cu excepția acestui mic lux, trăiseră întotdeauna exact cum trebuia, nici prea luxos, să nu deștepte invidia altora, dar nici exagerat de modest, să nu pară niște sărântoci care-și cheltuiesc banii pe băutură sau îi ascund la ciorap. Firma promova numai oameni serioși, interesați să-și facă un viitor durabil și să-și plătească ratele.

Încăperea generală — *living room*, cum i se spunea pe vremuri — era o mare odaie pătrată, care servea în același timp ca bucătărie, sufragerie și sală de spectacole. Aici se aduna de obicei toată familia — Maud, fetița, pe care-o trimiseseră într-o tabără, Bill, puștiul, și Claire, mama domnului Banks, acum plecată să-l însoțească pe băiat la munte și să-l împiedice să-și scoată de pe dinți „căpăstrul" venit să-i îndrepte dantura.

Un zid era alcătuit din frigidere și sobe de gătit ascunse sub tăblii întunecate, de culoarea lemnului de tek, din al doilea zid se deschideau o masă și un divan, zidul numărul trei concentra în el instalațiile de televiziune, stereo, ampex, cinema, toate celelalte și, fără întrerupere, continua cu al patrulea zid, cuprinzând gospodarul automat al casei.

Între instalații existau deschizături de ușă care duceau la dormitorul și baia fiecăruia ; numai zidurile trei și patru erau unite într-o linie curbă, continuă. Modest, Banks avea o sală de gimnastică foarte mică, fără automate, se limitase la trei băi și la numai două garaje. Avion nu-și cumpăraseră. Chiar și bazinul de înot, în aparență atât de luxos, era în realitate demontabil. Clifford se temuse mereu că nu va apuca să achite toate ratele, că va fi transferat nu se știe unde

sau chiar că își va pierde situația.

Doamna Banks se afla în încăperea principală, când soțul ei — aflat în dreptul unui șir de castani, de unde mai avea cinci mile până acasă — apăsă distrat butonii numărului său de telefon și o anunță că sosește. Imediat, Margie acționa butoanele bucătarului și își șterse obrazul de cremă : știa că soțul ei nu poate suferi să sărute un ten unsuros și bănuia că pe undeva îl enervează orice produs cosmetic (îi amintea reclamele de la serviciu).

Cliff, fără să mai oprească mașina, puse în funcție dispozitivul de garare și, în dreptul pantei curbe, când șoferul automat încetinea, coborî din mers.

Margie îl întâmpină în încăperea generală, înconjurată de un melanj discret de parfumuri în care predomina „Pădurea sălbatică”. Era în ton cu tricoul ei verde-închis și cu pantalonii strânși pe pulpe ca un corset. Cliff o sărută prudent la tâmplă, ca nu cumva să dea de vreo urmă de cremă. Fără nici o altă introducere, o întrebă grăbit :

— Ce e cu Joe ?

— Uită-te și tu, răspunse ea.

Mergând pe vârfuri — era în pantofi supli fără toc — îl trase de mână până în fața lui Consy 24, gospodarul general al casei. Consy comanda zidurile unu, trei și patru — practic, toate instalațiile de distracție, climatizare și bucătărie ale casei — și era cumpărat de curând, abia dacă împlinise două luni. Pe micul pupitru de comanda — din lemn de tek natural — se găsea o hârtie bleu, îngustă și extrem de lungă, dactilografiată mărunț.

— Citește, îl îndemnă Margie, n-am încurcat nimic, e bleu, culoarea pentru activități sociale, uită-te și la indicatorul general dacă vrei.

Cliff se făcu că n-aude. Cu un gest indiferent, apăsă butonul de fotoliu-hamac și scoase din tăblie un pahar cu cubușoare de gheață. Luă hârtia fără s-o privească, își potrivea o doză majoră — trei degete de scotch whisky — și se cufundă în fotoliu legănându-se ușor — balansul îi schimba poziția vertebrelor, împiedicându-l să aibă dureri de șale după sedentarismul forțat al celor patru ore de birou și al șederii în mașină. Margie îl privea fix, iar Cliff, înconjurat de confortul familiar al casei, fără să se uite la hârtie, simți, într-un mare val de tristețe, că ceva nu-i în regulă, că nu va mai merge niciodată cu Joe la pescuit, nu va vedea niciodată cât de mare e soarele apusului în spatele prietenului său mărunț și agil, nu va mai auzi niciodată cum strigă Joe „E frumușel ! e frumușel !” și, în mod cu totul inexplicabil, prin iritarea care îl mâna de ore întregi contra neveste-si, simți cât o iubește, deși îl bătea cam mult la cap. Nu fusese niciodată internat în vreun spital, nici în copilărie, și totuși simțea că o iubește ca pe o colegă de sanatoriu, o infirmieră rănită și ea, care îl târăște în spatele

frontului. Ceva nu era în ordine, iar ea nu avea nici o vină. Se grăbise să-l cheme și să-l avertizeze.

5

— Ei, nu te uiți odată ? Îl îmboldi Margie.

Cele trei degete de alcool se odihneau acum în stomacul lui Cliff ; îi parvenea de acolo o căldură optimistă. Viața nu e totuși aut de rea, dacă poți s-o rețușezi la momentul oportun cu un pahar bine garnisit și cu un fotoliu comod.

Margie, rămasă în picioare lângă el, îi urmărea reacțiile. Cliff citi atent hârtia lungăreață.

Comanda : organizarea unui ceai.

Scopul: 8, 14, 23.

Termenul propus: sâmbătă 16 crt.

Valoarea : 65 \$

Cu asta se încheia comanda făcută de Margie ; urmau răspunsurile gospodarului automat. Cliff se abținu să le citească și vorbi indiferent :

— Dă-mi codul, că mi-e lene să mă scol.

— Am verificat de o mie de ori, zise Margaret. 8 este „*distracții*”, 14 este „*prietenie și conversație*” (laolaltă ; există și două cifre separate, pentru fiecare în parte), 23 este „*formarea și păstrarea relațiilor utile*”. Altădată, recunosc, sunt distrată, dar acum am verificat.

— Dă-mi codul, repetă el.

O urmări din ochi cum se duce la pupitrul de comandă — avea un mers grațios, exersat ani de zile cu ajutorul unei cărți ținute în echilibru pe cap („sunt bune și cărțile la ceva” glumea Cliff). Îi luă din mână mica broșură lucioasă pe care scria — învățase cuvintele pe dinafară — *Consy 24, consilierul familiei. Mod de întrebuințare*.

Frunzări broșura câteva clipe și o puse deoparte. Ca o bombă cu întârziere, nerăbdarea explodă deodată în el ; cu ochi încrețoși, citi în goană răspunsurile marelui calculator :

Consy 24, buletin 2015, răspuns

Număr total: 12, 2 gazde, 10 invitați.

Valoare : de scăzut la 50 \$. Motiv : bugetul familiei (securitate în vederea unor evenimente neprevăzute) ; evitarea tendinței de a impresiona cu o tratație prea bogată (invidie).

Termen : de mutat pentru vineri 15 crt. Motiv : sâmbătă pe canalele 4, 19 și 31 se transmite „*Perry Stewart și numismata blondă*” ; le va fi frică să nu-l piardă sau vor urmări emisiunea și strica 14 b (conversația).

Tratație : icre (bună creștere, standing înalt de viață), hamburgers (mâncare națională, democratism, modestie), înghețate banană, ciocolată & punch (rețetă strict individualizată de către Consy 24 pentru familia Banks ; nu poate fi găsită în altă parte — garanția firmei Consilierul Consy — atracția serii), gin și scotch whisky (bună dispoziție), punând în băuturi și 12 uncii de optimiser (o uncie de persoană ; a se pune în ultima clipă : în caz de absențe neprevăzute, doza va fi scăzută corespunzător).

Teme de conversație : maximum 20% treburile firmei, 40% sport, 20% copiii, familia și sănătatea (la bărbați ; în cazul femeilor, ultimele două procente vor fi inversate), 10% tehnică și explorări spațiale, 10% neprevăzute. De evitat: afacerea Levin.

Cliff se întrerupse din lectură :

— De unde a aflat Consy de afacerea Levin ? Ți-am spus să nu mai bagi în ea toate zvonurile ; e o simplă mașină, mai rău o încurci.

— Nu i-am vârat nimic, se apără doamna Banks. Scandalul a izbucnit acum câteva zile ; poți să controlezi pe fișe toate informațiile pe care le-am vârat de atunci : sunt scrise negru pe alb, uită-te și o să vezi că nu-i nici un cuvânt despre Levin.

— Atunci cum a aflat ? Ai vorbit în preajma ei ?

— Cliff dragă, cunosc mașina asta mai bine decât tine. Nu înregistrează nimic decât dacă o treci pe canalul acustic, însă chiar tu mi-ai spus că e mai bine să o conduc în scris : dactilografiez pe clape toate indicațiile. Vorbele, chiar tu mi-ai spus, le mai înțelege greșit.

Margie se așază pe brațul fotoliului său, iar el, aproape automat, își petrecu mâna peste talia ei.

— Atunci de unde știa de Levin? Eu lucrez acolo, la firmă, și abia azi am aflat toate amănuntele — și ea știa deja că e subiect tabu.

— Tu, dragă Cliff, ți-am mai spus, află ultimul când e de aflat ceva. Te iei după ce-ți spun directorii tăi și află ultimul.

— Dar de unde a aflat Consy ? repetă Banks intrigat.

— E o mașină nouă, zise Margie, abia dacă o avem de două luni. Nu m-am obișnuit cu ea și nici nu știu dacă o să mă obișnuiesc vreodată. Ți-am spus că e prea scumpă și prea pretențioasă pentru noi. Întotdeauna îți place să te înconșuri de obiectele cele mai complicate, te iei după reclama voastră nătângă și după versiunile voastre oficiale.

Se desprinsese din îmbrățișarea lui și începu să se plimbe cu pași mici și elastici, care o prindeau de minune în pantalonii ei întinși pe coapse. El o asculta cu capul plecat. Știa că vor urma reproșuri.

— Aveam un calculator mic și drăguț, gătea bine, dirija spălatul, îl ajuta pe Bill la lecții, ne alegea programele de televiziune, se obișnuise cu preferințele noastre, făcea toate treburile, mă simțeam bine cu el, nu se amesteca în viața noastră — dar tu, nu ! că trebuie

unul mai științific, că ăla vechiul e o simplă slugă automată, că ăsta e un consilier care o să te ajute să ai succes în viață... Poftim, consilier ai vrut, consilier ai avut ! și stai să vezi când o fi de plătit rata următoare.

— Firma ni l-a luat îndărăt pe cel vechi, ți-am spus că diferența de bani a rămas foarte mică ! se apără Cliff fără convingere.

Își trecu batista peste față, se ridică și el de pe fotoliu, începând să-și răsucescă degetul mare :

— De unde a aflat despre Levin ? Crezi că o fi în legătură cu alte mașini ?

Ca și când ar fi răspuns la întrebarea lui, zidul al patrulea, unde era instalat pupitrul de comandă, emise un uruit ușor.

— Acum de ce merge ? întrebă Banks. Suntem numai noi doi în casă : i-ai dat tu vreo comandă ? Nu i-ai dat. Atunci, de ce merge ?

— Și-o fi încercând vreo baterie sau vreun transistor, poți să mai știi cu mașinile astea ?

— Transistoarele nu se încarcă, răspunse Banks enervat, baterii nu mai există de pe vremea când erai tu domnișoară ! Ce s-a întâmplat cu Joe Cavello ?

— Citește mai departe, spuse Margie. Simțind cum o podidesc lacrimile, apăsă pe butonul menit să-i aducă pe pâlnie, dintr-un dulap al dormitorului ei, o batistă curată.

6

Ultimul paragraf al răspunsului dat de mașină era scurt și concis ca un verdict.

Compoziția : 2 Andrews, 2 Bigard, 2 Concini, 2 Goldemberg, 1 Jones, 1 Moreau

Înșirați după alfabet, ca în marele *Directory* pus la intrarea în micul building al firmei „Levitt & Hendley”, aceștia erau oamenii cei mai nimeriți pentru o invitație în vederea unei seri distractive (8), unei sincere prietenii și unei conversații plăcute (14 a și 14 b) și unor relații (23) care să-l ajute pe domnul Clifford Banks în activitatea sa profesională și în poziția sa socială. Jones era văduv, Moreau fată bătrână ; la ceilalți, cifra 2 însemna că sunt soți.

— Asta e tot ? întrebă Cliff.

— Ce mai vrei ? zise Margie. Asta e. Joe Cavello nu figurează pe listă.

— O fi vreo defecțiune mărunță.

— Avem mașina de aproape două luni. Am mai dat două ceaiuri, și de fiecare dată Joe era indicat.

— Ai întreb-o ? N-am știut că-i ceri asemenea consultații lui

Consy. De ce nu mi-ai spus și mie ?

— Tu ești întotdeauna ocupat. De câte ori te întreb pe cine să mai invităm, îmi spui să mă descurc, n-ai răbdare. Ultima oară i-am chemat la noi pe soții Andrews exact cu trei zile înainte ca el să fie avansat. Te-ai mirat de ce îi invit, mi-ai spus că e un funcționar mărunț și fără importanță, veneau pentru prima oară la noi în casă ; și pe urmă, după ce ai aflat de avansare, m-ai felicitat și ai zis că m-am orientat bine. Nu ți-am mai spus, dar mă luasem după lista făcută de Consy.

— Și de ce nu mi-ai spus ?

— De vreme ce totul ieșea bine, de ce să-ți mai spun ? E un lucru foarte obișnuit, ca spălatul rufelor, nu mai stau să-ți spun toate.

— E nemaipomenit, mormăi Cliff și se opri intrigat în fața zidului mat. Hotărârea consiliului, vreau să spun avansarea bruscă a lui Andrews, a fost adoptată abia două zile după ce-l invitasem la noi. Nimeni nu bănuia că tocmai el o să fie ales. Dezbaterile a durat vreo două ore, Andrews a câștigat cu o majoritate mică de voturi. De unde o fi știut Consy dinainte ?

Margie dădu din umeri.

— Chiar tu mi-ai explicat cum merge și te-ai supărat că n-am înțeles. Nu mi-ai spus tu că știe să calculeze probabilitățile ? Ți-am spus că mă îngrijorează și mi-ai răspuns, adu-ți aminte, că nu-i nevoie să înțeleg, că nici telefonul nu știu cum e construit pe dinăuntru și totuși vorbesc la el toată ziua. Cliff, te rog, nu mai bea.

Fără s-o privească, Cliff își turnă două degete de scotch și le aruncă iute pe gât, peste cele trei dinainte. Avea acum în el o mână întreagă de whisky, dar nu se simțea prea bine. Frunzări grăbit *Modul de întrebuintare*, îl închise dintr-un gest și se duse la videofon. Nu voia să fie văzut ; acționă numai instalația telefonică.

— Alo, firma Consy ? Aș dori o mică informație... Tehnică.

Jucându-se cu mica broșură lucioasă, aștepta să i se dea legătura cu serviciul respectiv. Margaret se instalează pe canapea cu o revistă ; îi arunca din când în când priviri piezișe...

— Alo, aici e un client, am de vreo două luni un Consy 24 și v-aș ruga să-mi dați o mică informație. În momentul cumpărării, mașina e încărcată de firmă cu informații despre întreprinderea în care lucrează posesorul ?... (Cu ochii țintă la Margie, repetă încet, ca să-l audă și ea.) Aha... individualizat... În funcție de familia respectivă... Da, da, aveți dreptate, s-a făcut, dar au trecut aproape două luni, uitasem... Nu, nu, nu e nici o defecțiune, voiam numai să știu... Da, da așa o fac, vă mulțumesc, nu e nevoie...

Închise încet, privind fix spre Margie, cu un zâmbet care îi dezvelea dinții iepurești :

— Draga mea, e un fleac. Mașina asta are mii de criterii, numai că

nu știm noi încă s-o mânuim la valoarea ei. Ce vrei să fie mai simplu ? o întrebăm și gata.

Se îndreptă alene spre zid, deschise la pupitrul de comandă un capac sub care se ascundea o claviatură ca la mașinile de scris, o ridică pentru poziția de dactilografiat în picioare și bătu repede, cu degete de mult exersate :

Comandă

Să se dea motivare la buletinul 2015, ultimul punct (compoziție).

Apăsă butonul „sfârșit”, care arăta că și-a terminat mesajul.

Mașina, fără să piardă nici o clipă, începu să elimine printr-o deschizătură orizontală hârtia galbenă de lămuriri suplimentare. Literele, undeva în interiorul calculatorului, erau imprimate amănunțit de iute, câte cinci rânduri pe secundă :

Consy 24, buletin 2039, răspuns :

Motivare :

Andrews (2) prezentabili, el inteligent, de curând avansat. Ar fi fost lipsă de tact invitarea, dar a fost invitat și atunci când era mic funcționar (5 ale lunii trecute).

Bigard (2) lucrează la „Hover Cosmetics”, client principal al firmei „Levitt & Hendley”.

Cliff nu citi buletinul până la sfârșit ; apăsă butonul de întrerupere și bătu din nou :

Comandă

De ce lipsește de pe lista invitațiilor Joe Cavello, prieten intim, recomandat de Consy 24 la ultimele două ceaiuri ? Sfârșit.

Consy 24, buletin 2040, răspuns :

Invitare Joe Cavello (2) indicată alteori pentru 8 și 14 b, neindicată temporar pentru 14 a, total neindicată 23.

Margie, care venise îndărățul lui și îi privea peste umăr, spuse încet :

— N-am vrut să-ți mai arăt, dar i-am pus exact aceleași întrebări. Cliff, dacă-mi dai voie să-ți spun și eu o părere, cred că în loc să te concentrezi asupra mașinii, ar fi mai bine să încerci să afli ce e cu Joe. Ai stat de vorbă cu el ? Ți-a spus ceva ?

— Lasă-mă în pace, zise Cliff enervat. Ne costă mii de dolari, n-are voie să dea răspunsuri incomplete. Dacă o întreb ceva, e obligată să răspundă.

Comandă

De ce invitarea soților Cavello e temporar neindicată din punct de vedere al prieteniei și total neindicată pentru formarea și păstrarea relațiilor utile ? Consy să dea un răspuns complet, total ! Sfârșit.

Consy 24, buletin 2041, răspuns :

Conform codului și criteriilor înmagazinate în dispozitivul de calcul al mașinii Consy 24 aparținând soților Banks, având ca program de bază apărarea intereselor familiei Banks și ținând seama de schimbările ce se pregătesc la firma „Levitt & Hendley” ca urmare a destituirii lui Arthur Levin, invitarea lui Cavello (2) pentru ceaiul de vineri 15 crt. este total neindicată și ar reprezenta o pagubă serioasă din punct de vedere 23.

Febril și exasperat, Cliff bătu cu o viteză care parcă ar fi vrut să rivalizeze cu aceea a mașinii :

Comandă

DE CE, repet, DE CE este invitarea Cavello (2) neindicată din punct de vedere 23 ? Motivează ! Sfârșit.

Consy 24, buletin 2042, răspuns :

Conform buletinului 2041, invitarea este neindicată ținând seama de schimbările ce se pregătesc la firma „Levitt & Hendley”.

— Mașina asta a fost inventată de un avocat ! izbucni Banks supărat. Alcoolul îl încălzise și avea impresia că e angrenat într-o răfuială personală. Margie, obosită, se așezase și îl privea fără să spună un cuvânt.

— Dacă-i vorba de logică, stăruie el îndârjit, cu mine și-a găsit nașul !

Comandă

Buletinele 2041 și 2042 sunt incomplete și ocolesc răspunsul. Comandă : CE schimbări se pregătesc la firma „Levitt & Hendley“ ? Ce s-a întâmplat cu Joe Cavello ? Sfârșit.

Consy 24, buletin 2043, răspuns total și complet:

Schimbările ce se pregătesc la firma „Levitt & Hendley” ies din sfera de activitate a calculatorului Consy 24, proprietatea familiei Banks. Calculatorul Consy 24, proprietate a familiei Banks, cu numărul de serie 278934032, este garantat pentru a duce toate activitățile și a da toate răspunsurile privitoare la viața familiei Banks, sănătatea individuală a membrilor ei, securitatea materială și fericirea lor — atâta cât poate fi aceasta realizată pe pământ, conform punctului 5 din contractul de vânzare-cumpărare al mașinii.

Schimbările ce se pregătesc la firma „Levitt & Hendley” sunt, conform prevederilor constituționale, de resortul acționarilor reprezentați prin consiliul lor de conducere. Informațiile date fără autorizația Consiliului ar reprezenta o încălcare a regimului de proprietate primată. Răspunsuri cu privire la schimbările menționate pot fi obținute numai de la calculatorul autorizat, Consy 2400, cu numărul de serie 3874, proprietate a firmei „Levitt & Hendley“. Răspunsurile cu privire la Joe Cavello pot fi căpătate de la Consy 24 (986074294), proprietate a familiei Cavello. Conform codului general Consy, răspunsurile se dau numai proprietarilor autorizați ai calculatoarelor respective.

Puterea soarelui scăzuse și Consy 24, din proprie inițiativă, sporise în tavan iradierea dulce de lumină artificială, parcă a faimoasei „veri indiene”, celebra toamnă a estului Americii. Banks, torturându-și degetul mare de la mâna dreaptă și ascultându-i pocnetele ușoare, se așeză pe canapea lângă soția lui.

— Nu-mi place, spuse el. Margie, ai avut și tu o dată dreptate.

— Știu, zise ea. M-am ferit să-l invit și m-am grăbit să-ți telefonez.

— Nu-i vorba de asta, răspunse el parcă jignit. Pentru noi ar fi simplu : nu-l invităm și ne ferim de o pagubă. Totuși, doar nu trăim în condiții de teroare: cine ar îndrăzni să mă persecute pentru că am invitat la mine acasă un vechi prieten ?

— Ann mi-a spus la telefon că Levin ăsta ducea o viață imorală și că împingea firma spre un dezastru.

— Nu văd legătura, protestă Banks.

Margie îi luă încet mâna, jucându-se cu degetele lui roșii și noduroase, tandră. Voia să-l împiedice să-și smucească degetul mare.

— Se spune, zise ea încet, că Levin s-a înconjurat de colaboratori imorali și incapabili. Joe al tău a lucrat ani de zile în apropierea lui Levin și e cam crai. Se zice despre el că e foarte experimentat în materie de femei. Știi și tu că șefii voștri sunt foarte bisericosi. Se tem de orice scandal. Nu pot suporta să fie pusă în discuție moralitatea unei firme care învață pe toată lumea cum să trăiască. Pe de altă parte, Joe a rămas cam artist. Amintește-ți : chiar acum doi ani, a mai expus niște lucrări de avangardă, un amestec de fotografie cu pictură în relief. Chiar dacă nu se vedea acolo mare lucru, cel mult fotografia unui sân, câteva purtau numele de „Nud“. Știu, nu era mare lucru — totuși un titlu nu prea pe gustul firmei. Și *nud* și *avangardă* e prea mult pentru stomacul domnului Richardson. Știi și tu că artiștii nu prezintă destule garanții de viață respectabilă ; gura lumii zice că inspirația le cere un trai mai boem. Sunt priviți chiorâș.

— Și eu sunt artist în felul meu, protestă Banks cu o iritare pe care nu și-o putea explica. Poate că în ultima vreme versurile mele

sunt mai curând de reclamă, dar e și asta o artă.

— Cu atât mai mult, reveni dulce Margie. Invitarea lui Joe în casa noastră ar putea fi socotită un fel de complicitate la traiul pe care-l ducea Levin acela și pe care îl duce și Joe. E drept că Joe e mai experimentat și mai discret, dar noi, femeile, știm.

Banks făcu un efort să-și elibereze mâna dreaptă dintre degetele tandre ale soției.

— N-ai înțeles nimic, zise el. Mergem amândoi duminicile la biserică, avem contul nostru la bancă, Maud are note excelente la școală, iar Bill a început să se cumintească : sunt un om respectabil și nimeni nu mă poate împiedica să invit la mine acasă un prieten, chiar dacă e socotit puțin cam boem.

— Așa-i, zise Margie luându-i mâna din nou, dar Cliff, ești un om trecut de patruzeci, și știi și tu : chiar dacă rămâi tânăr și în puteri, automat, după o vârstă, dacă încetezi să avansezi, ești în pericol să te creadă de modă veche, depășit. Banks ? da, a fost capabil, dar în ultima vreme s-a cam rutinat. Noi trebuie să avansăm mereu, dragă Cliff : altfel, la prima restrângere de personal, te pomenești examinat de zeci de ochi, iar la a doua s-au obișnuit cu gândul că ești înlocuibil.

— Și de ce n-aș avansa ?

— Mi-ai explicat chiar tu că pentru fiecare post nou sunt cinci sau zece care intră în joc. Banks ? da, interesant tip, dar se cam învârtea pe la el pe acasă tipul acela, cum îi zice, italianul acela boem care era aghiotantul lui Levin, cum îi zicea ? da, Cavello, Joe Cavello.

Banks, recunoscând în glasul soției sale ceva din intonațiile domnului Richardson, se ridică de pe divan și începu să se plimbe prin odaie.

— Cavello și Banks mergeau singuri la pescuit, continuă Margie necruțătoare, aveau secretele lor, probabil le plăcea să-i bârfească pe directorii firmei. Italianul o simpatiza pe nevasta lui Banks, el oacheș, ea blondă...

— Termină, o întrerupse Cliff revoltat, parcă ai fi o soacră.

— Știi și tu că soacrele sunt o forță în consiliile de administrație, stăruie Margie cu cruzime. Am curaj să-ți spun asta mai ales pentru că maică-ta nu-i acasă.

Banks se opri lângă zid și bătu cu pumnul său ciolănos în tăblia groasă de tek sub care zumzăia înăbușit mașina.

— N-ai înțeles nimic, zise el. Nu-i vorba numai de noi. E vorba și de Joe. Omul acesta era... vreau să spun *este* prietenul meu cel mai bun. Dacă îl paște o nenorocire, poate că mai stă în posibilitățile mele să-l ajut. Oricum, e de datoria mea să încerc.

— Cliff, nu-mi vorbi pe tonul ăsta. Știi prea bine că și eu țin la Joe ; Lucy e una din cele mai bune prietene ale mele ! îmi vorbești de parcă n-aș avea inimă.

— Și ai ?

— Cliff, nu eu am dat grămada asta de bani pe o mașină. Nu eu am fost cu ideea. Tu ai insistat, tu m-ai învățat cum să umblu cu ea. Acum, dacă o avem...

— Știu lecția pe dinafară, o întrerupse Cliff. Am de întreținut o soție, doi copii de școală și o mamă. Sunt trecut de patruzeci. Trebuie să mă gândesc la viitor. Dar, Margie suntem oameni. Nu zic că n-am făcut în viață și compromisuri. Am născocit reclame cam slabe, am lăudat drept ideal de viață lucruri care nu erau bune nici măcar de aruncat la closet. (Clifford Banks oftă :) Aici mi s-au dus douăzeci de ani de vlagă, puterea și stamina mea. Dar așa era slujba. Am fost bariton în corul bisericii ! Am invitat-o la noi acasă pe domnișoara Moreau. Am invitat această fată bătrână deși îi miroase gura îngrozitor ; am chemat-o numai pentru că e secretara principală a domnului Richardson. I-am admirat poeziile scrise în calitate de președintă a clubului literar. Dar Margie, cu toate compromisurile, a rămas totuși pe undeva prin noi o fărâmbă de suflet. A rămas, nu ?

O privi fără să-i dea timp să răspundă.

— Și dacă nu întrebam mașina, ce s-ar fi întâmplat ? Nu l-am fi invitat ?

Margie, tăcută, gravă de parcă ar fi mers la eșafod, se duse până în dreptul lui și îi strecură mâna în buzunarul de la piept. Știa că acolo își ține el țigările. Margie fuma rar. Își aprinse aplecându-se spre bricheta lui, cu o buclă căzându-i pe ochi. Fuma stângaci, pufăia, și fumul dădea întregii ei figuri o expresie de încordare copilărească. Părea o liceană fumând pe furiș.

Cu fruntea încrețită, cu ochiul stâng abia deschis, ca să-l ferească de fum, se duse în dreptul claviaturii lui Consy. Coborî puțin clapele, ca pentru înălțimea ei, și bătu cu zece degete — fusese pe vremuri și dactilografă :

Comandă.

Domeniul : socială.

Scopul : exclusiv 14 a (prietenie) !

Termenul propus : vineri 15 crt.

Valoarea : indiferent.

Comanda : să se indice dacă e potrivită invitarea lui Joe Cavello și a soției sale.

Scoțând țigara din gură, întorcându-și capul spre el, cu ochii verzi măriți, părăndu-i lui Cliff mai adânci ca de obicei, îi spuse cu glas coborât :

— Am eliminat relațiile utile și celelalte criterii. E vorba numai de prietenie. De data asta Consy n-o să aibă încotro.

Privind peste umărul ei, Cliff spuse repede, aproape îngrozit:

— Uită-te, a și răspuns.

Pe mica foaie albastră stătea scris cu claritate de neînlăturat :

Consy 24, buletin 2044, răspuns:

Invitarea lui Cavello (2) este contraindicată.

7

Inginerul de tură al firmei „Counselor Consy” era un băiat frumos, ochi albaștri-cenușii, păr puțin sur, tuns ca peria, aspect sportiv — tocmai bun pentru revistele de modă, dacă n-ar fi avut o privire puțin prea inteligentă. În videofon, Banks nu putea să-i vadă decât fața și umerii, dar părea un tânăr de o înălțime neobișnuită.

— Îmi pare foarte rău, domnule Banks, spuse el politicos, dar trebuie să așteptați câteva ore.

— Nu înțeleg de ce trebuie să aștept. Prospectele dumneavoastră spun că aveți sute de echipe de intervenție, numai experți. Unde sunt ?

— E adevărat, zise tânărul străduindu-se să zâmbescă, putem chiar și acum să vă trimitem câteva zeci de electroniști. Defecțiunea de care ne-ați pomenit nu e însă de ordin tehnic. Avem 35 de ingineri în filozofie, logică psihologică și etică — și sunt suprasolicitați. De când a fost lansat pe piață Consy 24 nu am primit nici o reclamație de ordin electronic, dar suntem suprasolicitați moralmente și filozofic.

Tânărul surâse, ușor jenat și urmă :

— Am impresia că clienții noștri și-au pus prea mari nădejdi în mașină. Fie că o visau genială și sunt dezamăgiți, fie că, dimpotrivă, îi depășește, nu pot pătrunde gândirea ei superioară.

— Nu cred să mă încadrez între aceștia, răspunse Cliff înțepat. Ți-am spus : mașina mi-a dat două răspunsuri care se contrazic. E o greșeală de logică elementară, matematică inferioară, ordinară, și vrei să aștept nu știu ce expert...

— Îmi pare rău că nu mă credeți, stăruie celălalt pe un ton afectuos. În timp ce mi-ați explicat defectul, centrul nostru de calcul l-a supus unui control automat pe Consy al dumneavoastră. Câteva sute de mașini l-au cercetat pe toate fețele. N-are nici un fel de defect logico-matematic.

Cliff își apropie figura de camera de luat vederi, astfel că fața lui roșcovană trebuie să fi acoperit în întregime ecranul ce se afla înaintea tânărului.

— Cum adică ? întrebă el ridicând glasul din ce în ce. Vreți să spuneți că mașina mea particulară, care cuprinde secretele mele și ale familiei mele, tainele mele și ale intestinului meu, e controlată la centrul vostru de calcul ?

Tânărul începu să râdă.

— Linișteți-vă, domnule Banks, știu la ce vă gândiți. (Părea plin de regret că n-are cum să-l bată pe umăr.) E un control strict tehnic ; nu se face schimb de informații. Ca și când un medic v-ar face radiografia creierului ; nu înseamnă că v-a citit și gândurile. Unii clienți își închipuie ca mașinile ar comunica între ele în secret, peste capul oamenilor. Copilării, regretabile la un om cult. Mașinile au un program strict, respectă tot ce e viață particulară. Puneți-i lui Consy întrebări despre orice alt proprietar de Consy și vă veți convinge.

— Atunci de ce e nevoie ca mașina mea să rămână conectată la centrul dumneavoastră ?

— Agentul care v-a vândut mașina nu v-a explicat ? Gândiți-vă, domnule Banks, pentru câteva mii de dolari puteți să fiți pus în contact cu orice informație de pe lume. Credeți că toate pot încăpea într-o singură mașină de numai câteva mii de dolari ? Consy al dumneavoastră e un simplu agent conectat la o mare bancă mondială de informații, care...

— Te rog să nu-mi faci mie reclamă, îl întrerupse Clifford autoritar. Sunt Banks de la firma „Levitt & Hendley“, m-am ocupat personal de reclama lui Consy 24 și am făcut imprudența să cred în ea.

— Vă rog să mă scuzați, n-am știut cu cine vorbesc. Dați-mi indicativul celui mai apropiat punct de aterizare și vă voi trimite de urgență unul din experții noștri cei mai buni. Vă garantez că până în două ore vă veți declara satisfăcut de mașină sau veți primi banii îndărăt.

Închizând cu un gest grăbit, tânărul își întoarse capul spre ajutoarea sa, o fată bronzată cu ochii albaștri imenși, care stătuse tot timpul în afara razei videofonului, picior peste picior. j

— Așa că, Eileen dragă, ar fi timpul să afli că nu sunt omul cel mai potrivit pentru tine : ingineri se găsesc acum pe toate drumurile. Avem o criză teribilă de filozofi, popi, literați și moralști.

— Eu te vreau și așa, spuse ea ridicându-se și trecându-și mâna prin peria părului său, dar n-ar strica să-i mai citești puțin pe toți ăștia — Spinoza, Beethoven, Iisus, Schopenhauer.

— Beethoven ți-a scăpat la grămadă, zise el petrecându-i mâna după talie, dar asta nu schimbă cu nimic sentimentele mele.

Avea grijă s-o țină în afara razei videofonului, și lansă de urgență comanda pentru Banks :

— Da, da, zise el tapotând ușor șoldul plin al fetei, un specialist în probleme de conștiință. Unul cu putere de convingere, spuse el coborând încet mâna, pentru că mașina n-are nimic stricat: totul e să-l liniștească pe domnul Banks. Ca de obicei, defectul se află la client.

Omul avea priviri triste, ochi cafenii, ten cafeniu, buze cenușii : părea un levantin care a contemplat decăderea popoarelor antice din bazinul mediteranean sau un evreu galițian scăpat, din cuptoarele de la Auschwitz, în orice caz un om care a văzut multe nenorociri și care poartă cu el un mesaj de blândețe și bună înțelegere, pe care însă n-are forța să-l impună. Gesturile îi erau discrete, ca și când s-ar fi temut în permanență să nu răstoarne ceva, buzele cenușii-violete de cardiac erau închise hotărât ; purtau cute suplimentare în jur, ca niște verigi de siguranță, de parcă omul și-ar fi jurat să tacă, să nu comunice semenilor decât o mica parte a nenorocirilor la care fusese martor, jalea eternă a speciei sortite să sufere, specia umană.

Îi ascultă pe Cliff și pe Margie cu o răbdare imensă, făcându-se a nu observa încâlcelile din reclamația lor. Banks se mândrea cu claritatea lui, dar acum, din cauză că se jena să povestească nume și să dea amănunte, făcea tot felul de ocoluri. Expertul cu privirea tristă stătea nemișcat în scaun. Nu întrerupea, nu cerea precizări, nu sorbea din paharul așezat în fața lui, nu fuma și abia dacă mai respira.

La urmă, când în marea încăpere se lăsă o liniște grea, aruncă o privire distrată spre zidul al patrulea — „Acolo e pupitrul de comandă, nu ?“ — și, fără să se scoale de pe scaun, spuse încet și politicos :

— Dați-mi voie să recapitulez. Așadar, afirmați dumneavoastră, Consy s-a contrazis. Într-un buletin a afirmat că e potrivit, din punct de vedere al prieteniei, să invitați o persoană la ceai, dar că lucrul ar fi nepotrivit din punct de vedere al relațiilor care vă sunt utile socialmente și profesionalmente. În alt buletin însă, la numai câteva minute diferență, același Consy își exprimă părerea că invitarea ar fi nepotrivită chiar și numai din punctul de vedere al relațiilor pur prietenești. În aceste două răspunsuri diferite, dumneavoastră vedeți o contrazicere, dovada unui defect logico-tehnic al mașinii.

— Cum adică, „văd“ ? Nu e o contrazicere ? Mi se năzarește mie ?

Cliff își schimbase hainele de birou cu un sort comod și un tricou albastru de sport. Îi plăcea să se simtă acasă la largul lui — era și cald — dar acum îi părea rău că aspectul său nu e destul de impunător.

— Dumneata, urmă el, cu aerul că îl amenință pe expert, ai venit cu mâinile goale. Nici o trusă, nici un aparat, nimic. Ai venit ca să mă lămurești pe mine și nu ca să umbli la mașină.

— Mașina e perfectă, spuse omul cu priviri triste. Nu există în lume decât vreo zece mii de Consy 24, nu prididim cu producția, și suntem gata să v-o cumpărăm pe aceasta îndărăt, imediat. Vă achităm pe loc toate ratele plătite până acum.

Spusese aceste cuvinte grăbit și plictisit, ca pe o lecție, fără să se îndoiască de efectul lor și, într-adevăr, Cliff se pomeni mormăind :

— Mă rog, sunt în casa mea, nu e frumos să vă astup gura, sunt gata să vă ascult.

Margie, brusc plictisită, se duse afară. Voia să dea de mâncare broaștei țestoase. Copiii o creșteau pe Turtie în curte. Ca să-i înduplece să plece liniștiți, le promisese că va respecta fidel toate rețetele lor savante de hrănire. Cliff, care își transferase țigările în buzunarul micuț al șortului, întinse pachetul spre musafir, apoi — după ce acesta îl refuzase politicos, pentru a doua oară — își aprinse, poruncindu-și să rămână calm.

— Da, zise el, ați expus problema destul de corect.

Dacă mașina e perfectă, trebuie să înțeleg și eu de ce se contrazice.

— În contract se garantează că mașina, desigur în măsura în care o veți informa corect, vă va da sfaturi bune. Se precizează însă că nu e obligată să vă înfățișeze raționamentul prin care a ajuns la o concluzie sau alta. E clar ?

Expertul făcu o mică pauză, ca și când ar fi așteptat ca sensul să se scurgă prin pâlnia urechii lui Cliff.

— Dumneavoastră, urmă el, când luați un antinevralgic, îi cunoașteți oare formula chimică, cunoașteți anatomia creierului dumneavoastră, analizați pe ce cale vi se ușurează durerea ? Ceea ce vă interesează este să nu vă doară capul. Asta se obligă să facă și mașina : să vă ferească de dureri de cap. Felul în care judecă, asta e o problemă de euharistică, un mister dacă vreți : credeți-mă, nici chiar experții care au creat-o nu pot pătrunde judecățile ei. Sistemul de a judeca îl știm, dar nu putem pătrunde fiecare judecată în parte.

— Atunci, cum puteți să pretindeți că ar fi perfectă ? De unde știți că mi-a dat un sfat bun ? Și cum scuzați contrazicerile ei evidente ?

Omul cu privire tristă surâse ușor.

— Îmi pare bine că ați ajuns în inima problemei. V-a sfătuit să nu-l invitați pe acel prieten. Are motivele sale pentru care v-a dat acest sfat.

— Atunci de ce... Începu Cliff, dar expertul, parcă scuzându-se, își ridică brațele în lături, implorându-l să fie lăsat să vorbească :

— De ce v-a dat acest sfat, după ce CRITERII a judecat ? Vă spun sincer, nu există pe lume forță care să ne poată descurca. Criteriile îi sunt date de oameni...

— Care oameni ? Întrebă Cliff arțăgos. Dumneavoastră ? Firma Consy ? Sau poate mă bănuiați pe mine ?

— Noi toți, spuse celălalt împăciuitor. Într-un fel, destinul. Dacă am descifra criteriile după care judecă mașina și împrejurările de care ține seama, ar însemna că știm totul, că suntem „mai atotputernici” decât Dumnezeu, care, după ultimele teorii teologice, are și el puteri limitate.

— Dumnezeu ocolești, zise Cliff.

— E adevărat, recunosc expertul. V-a fost penibil să-mi povestești cazul. Mi-e și mie penibil să vă dau răspunsul.

— Așadar, știi la ce mă refer, apăsă Cliff nemilos.

— Firește : de ce în primul caz mașina v-a spus că, din punct de vedere al prieteniei, ar fi fost indicat să-l chemați pe... pe prietenul dumneavoastră, ar fi fost, dacă lucrul n-ar fi dăunat relațiilor dumneavoastră social-profesionale. Și de ce în al doilea caz — când era vorba numai de prietenie — v-a sfătuit să nu-l invitați.

— Exact, confirmă Cliff. N-a avut aceleași criterii ?

— Ba da, zise trist expertul. În ambele cazuri, v-a dat un sfat valabil. Ambele sfaturi, în ultimă instanță, se rezumă la același sens :
NU VĂ INVITAȚI PRIETENUL.

— Mă uluiți, exclamă Cliff. Asta e curată scamatorie ! E absolut inexact. În primul caz, mașina mi-a oferit două unghiuri : din prietenie aș fi putut să-l invit, dar, din interes, era neindicat.

— Și ? întrebă încurcat omul cu privirea tristă. Cunoașteți multe cazuri când cineva acționează din prietenie împotriva interesului ?

Cliff se duse la ușă și o strigă pe Margie. Se întoarse apoi spre expert :

— Acesta e un fel delicat de a ne insulta, pe mine și pe soția mea. Vreți să spuneți că mașina a imitat felul nostru de a judeca ? Că, atunci când avem de ales între interes și prietenie, în nici un caz nu ținem seama de prietenie ? Ai auzit, Margaret ?

— Am auzit, răspunse Margie ștergându-și mâinile de pământ. Cred că te înfurii inutil. Orice om ține seama și de prietenie și de interes.

— Exact, doamnă, confirmă omul cu priviri triste.

— Dar ce dovadă aveți ? întrebă Cliff. De unde a știut mașina dinainte că o să ținem seama de interes și nu de prietenie ? Dacă, din alternativa pe care ne-a prezentat-o, am fi ales prietenia ?

— N-am altă dovadă, zise trist omul cu priviri triste, decât faptul că n-ați ales prietenia.

În cameră se lăsă o liniște adâncă.

Omul cu priviri triste se uită în jur, ca și când ar fi vrut să fie sigur că are pe unde să se retragă. Nu părea însă animat de frică. Se uita în jur, căutând calea de retragere, mai mult din plictiseală, din tristețe ; parcă ar fi vrut să se convingă că poate pleca de acolo oricând.

— L-ați invitat pe prietenul acela ? întrebă omul cu priviri triste, parcă scuzându-se. Nu l-ați invitat. Mașina calculase exact.

Margie se duse până în dreptul lui Cliff și îi extrase pachetul de țigări din buzunar. Îi era lehamite de toată afacerea, ar fi fost foarte mulțumită să scape de mașină, toată discuția îi părea inutilă acum și

se amestecă numai pentru Cliff. O durea să-l vadă atât de nervos : îmbătrânea, nu mai suporta să fie contrazis.

— Nu e chiar așa, dragă domnule, zise ea zâmbindu-i politicos vizitatorului. Ca probă, eu însumi am dat deoparte toate celelalte criterii și am chestionat mașina numai și numai din punct de vedere al prieteniei.

Omul se întrista și mai mult. Părea că această discuție îi răscolește adevăruri pe care le știe de când lumea, încă de la prima fază de decădere antică a bazinului mediteranean, pe care o contemplase cu ochii săi proprii.

— Da, doamnă, zise el, și va felicit pentru această nobilă atitudine a dumneavoastră.

— Stai așa, interveni Cliff ca și când l-ar fi prins cu mâna în buzunarul altuia. Nu schimba vorba cu felicitări. Vă să zică, atunci când a văzut că e chestionată numai și numai din punct de vedere al prieteniei, mașina s-a răzgândit și ne-a sfătuit ca nici din acest punct de vedere să nu-l invităm pe... pe...

— Consy a ținut seama de noblețea dumneavoastră sufletească. Consy și-a spus : acești oameni vor să rezolve chestiunea exclusiv din punct de vedere al prieteniei. Dacă-i las să procedeze astfel, vor face un lucru contrar intereselor profesionale și sociale ale domnului... (expertul se uita o clipă pe fișa scoasă din buzunar) ale domnului Clifford Banks. Or, cum eu, Consy, trebuie să-l slujesc pe domnul Clifford Banks, îl voi sfătui ca nici măcar după criteriile pur prietenești să nu-și invite prietenul.

— Vă dați seama ce-ați spus ? întrebă Cliff.

— Îmi dau seama perfect.

— Ați spus că mașina ne-a mințit.

— N-am spus asta.

— Dar asta rezultă. Eu îi pun o întrebare din punct de vedere pur prietenesc, iar ea amestecă aici interesul.

Omul cu privire tristă se uită încurcat înspre tăblia de tek :

— Există prietenie pură ? întrebă el.

— Această insinuație nu mă privește, răspunse ferm Cliff. Eu i-am pus mașinii o întrebare extrem de clară. Ea n-avea voie să-mi facă procese de intenții : trebuia să-mi răspundă la întrebare.

— Dumneavoastră puneți întrebări numai din distracție sau ca să aveți un răspuns ?

— Nu vă înțeleg, răspunse Cliff, deși începea să înțeleagă.

— Cliff dragă, se amestecă Margie, când ai un prieten, mai bine zis, când i te știi prieten, nu te mai apuci să ceri consultații unei mașini.

— Vedeți dumneavoastră, domnule Banks, clienților noștri le place să fie sfătuiți eficient, dar nu le place să-și recunoască pe șleau

criteriile. Dacă mașina vă pare uneori neclară, este din cauză că încercă să vă menajeze și să nu vă dezvăluie prea brutal propriile dumneavoastră criterii.

Pentru prima oară de când se instalase în fotoliu, expertul îndrăzni să se înfunde mai comod.

— Orice om normal ar fi jignit să i se spună că în prietenie se amestecă un procent de interes. Teoretic, da, fiecare admite că până și actul intelectual cel mai dezinteresat are unele confluente cu interesul. De ce îl preferați pe Shakespeare față de romanele polițiste ? Din interes, pentru că vă îmbogățește sufletul și mintea. De ce preferați romanele polițiste ? Pentru că vă recrează, vă satisfac o nevoie. Îl vreți pe cutare de prieten pentru că are conversația mai interesantă. Ați fi jignit dacă prietenii v-ar prețui numai din simpatie ; vreți să știți că vă prețuiesc pentru anumite calități. Câtă vreme e vorba numai de intelect, suntem gata să recunoaștem că nu există prietenie pură. De îndată ce se amestecă situația materială, ne simțim jigniți.

— Și n-avem dreptate ?

— Să presupunem că prietenului dumneavoastră urmează să i se întâmple ceva neplăcut la slujbă. Atâta vreme cât nu vă afișați prietenia, posibilitățile dumneavoastră de a-l ajuta sunt poate mai mari. Mașina e obligată să țină seama de statutul social al fiecăruia : ar fi nepotrivit să-l invitați la dumneavoastră acasă pe celebrul domn Levitt — el e șeful firmei dumneavoastră, nu ? E prea înalt în grad ; ar fi o nepolitețe să-l invitați și să-l puneți în situația de a vă refuza...

— Atunci, întrerupse Cliff, înseamnă că mașina mea îmi dă sfaturi care convin mai curând domnului Levitt și mașinii lui. Din punct de vedere al intereselor mele, ce mi-ar strica să fiu prieten cu domnul Levitt ?

— Dacă el are un cuvânt greu de spus în treburile firmei, e mai bine să nu vă știe lumea de prieteni. Poate să vă ajute mai fățiș, fără a se teme de bârfeală. Mașina ține seama de aceste conveniențe — pe care dumneavoastră le respectați tacit, adesea din intuiție, fără a le exprima fățiș — și caută și ea să le ascundă pe cât se poate, ca să vă menajeze susceptibilitățile. Ca să se facă ascultată.

— Îmi pare rău, zise Cliff, dar nu pot să-i atribui atâta inteligență. S-a contrazis.

— V-a răspuns sincer. V-a spus că omul vi-e prieten, dar că interesul vă cere să nu-l invitați. Când ați insistat, și-a dat seama : pe soții Banks îi doare să admită că interesul primează ; sunt categoria 2 b, conștiințe delicate. Totuși nici ei nu trec peste interes — căci puteați să nu-i mai puneți întrebări lui Consy și să pășiți de-a dreptul la invitarea prietenului. Dacă soții Banks mă mai consultă, înseamnă că totuși interesul are un rol de bază și atunci mă voi conforma structurii lor.

— Ceea ce afirmați este rușinos, spuse Cliff pe o voci scăzută. Suntem oameni. Nu înțeleg să trăiesc sub nici o tiranie, fie ea reflectarea electronică a propriilor mele scăderi. Nu încap nici un fel de îndoială că îi vom invita pe amicul nostru și soția sa pentru vineri seara la noi în casă.

Omul cu priviri triste și atotștiutoare înclină ușor din cap și spuse cu obișnuita sa lipsă de convingere :

— Nu pot decât să vă admir pentru această hotărâre nobilă și îndrăzneată.

— Ei, îndrăzneată... La urma urmei, ce primejdie îl paște pe prietenul meu ? De unde știe mașina ? Au contact mașinile între ele ? vorbesc cumva peste capul nostru, pe la spatele nostru ?

Omul cu priviri triste se duse în dreptul pupitrului de comandă, ca și când l-ar fi luat pe Consy drept martor a spuselor sale :

— Mașina e într-adevăr conectată la centrul nostru de calcul. De aceea am venit cu mâinile goale. Dacă ar fi fost ceva de reparat, reparația era deja făcută, de la distanță prin centrul de calcul.

Ochii săi deveniră din nou adânci și triști.

— Mașinile comunică între ele, dar nu poate fi vorba de vreo tiranie a lor, ca în romane. Fac numai ceea ce li s spune.

— Dar facultatea de a-mi interpreta nu știu ce gânduri ?

— N-a mers dincolo de intențiile dumneavoastră cele mai profunde.

— Știu eu ? Pe ce bază m-a sfătuit să nu-mi invit prietenul ? De unde știa că prietenului meu i se va întâmpla ceva ?

— Evident, a aflat de la alte mașini, dar a păstrat secretul informației și a prelucrat-o în interesul dumneavoastră.

A fost ca un doctor care v-ar spune : „N-am voie să-ți destăinuiesc natura bolii, dar nu te sfătuiesc să iei femeia aceasta de soție“. Chiar la ora asta, poate că mașina transmite altor Consy unele informații despre dumneavoastră, cerute de colegii ei. Informațiile nu ies însă dintre zidurile marii bănci comune a informațiilor, alcătuiesc un depozit comun pe care îl folosesc doar calculatoarele.

Expertul făcu o pauză și adoptă un aer de conspirator : Statul a controlat temeinic această bancă, să vadă dacă vreun ins sau vreo grupare nu ar putea pătrunde în scop propriu spre aceste informații. Confidențial vorbind, chiar statului, mai ales unor generali, nu le-ar fi plăcut să aibă la mână cu câte ceva pe fiecare cetățean. Controlul a stabilit însă că nici cei mai dibaci experți ai noștri nu pot răzbi spre depozitul de informații.

— Atunci de unde știm că mașinile nu vor lua într-o zi vreo inițiativă ?

— Sunt programate strict, fiecare își slujește proprietarul și tocmai de aceea nu putem răzbi la bancă, pentru că se anulează

reciproc între ele. V-am spus și cred că v-ați convins că fiecare Consy — așa cum e Consy al dumneavoastră — e o prelungire surprinzător de fidelă a celor mai fine nuanțe ale gândirii stăpânilor săi.

— Și dacă stăpânii sunt niște nebuni încă neidentificați, care vor să arunce în aer pământul ?

Expertul râse fără veselie :

— Dintre cele zece mii de Consy existente în lume, trei, după știința noastră, au și încăput în mâinile unor nebuni periculoși. Nici o mașină nu-și poate însă extinde puterea de acțiune dincolo de granițele gospodăriei pe care o slujește. Afară de treburile menajere, spălat, distracții, meditarea copiilor etc., în ce privește *gândirea*, se limitează strict la sfaturi : nu poate împiedica un om să se sinucidă — îi dă, desigur, sfatul să n-o facă — dar în nici un caz nu-l poate ajuta în asemenea acțiuni.

Bătu ușor porțiunea de zid de la spatele lui, când ar fi bătut crupa unui cal, și adăugă :

— E o mașină bună, domnule. Nu numai calitativ:e bună și la suflet, atâta vreme cât dumneavoastră și soția sunteți buni. Mi se pare că am venit fără pălărie.

Dădu să plece și se opri în ușă, indiferent :

— Cum rămâne ? V-o cumpărăm îndărăt ?

9

Cliff făcu un semn de nerăbdare, îl luă ușor de cot și îl conduse pe expert îndărăt la fotoliul lui, încercând să-i suradă amabil cu toți dinții săi iepurești.

— Domnule, m-ai convins. Ca expert, din punct de vedere al contractului, ai dreptate ; mașina a avut logica ei. Dă-mi însă un sfat ca om, spune-mi un cuvânt ca de la om la om.

Vocea expertului suna ca aceea a unui școlar extrem de supus:

— Cu plăcere, domnule Banks. Cu multă plăcere.

Margie izbucni în râs și Cliff plecă iute de lângă fotoliu.

— De ce mă ironizezi, domnule ?! protestă el.

— Eu vă ironizez ?

— Îmi promiți sfatul dumitale de la om la om pe un ton... Mă silești să-mi dau seama c-ai venit în cadrul unei consultații plătite de firma „Consy“, că ești plătit de firmă să mă lași mulțumit și că în cadrul acestei slujbe ești gata să-mi spui orice aș dori să aud.

— Se poate, zise expertul ca și când ar fi examinat o teoremă geometrică. S-ar putea să aveți dreptate. Oricum, puneți-vă întrebările.

— Domnule, zise Cliff, ca om...

Se întrerupse brusc și se proțăpi iarăși în fața fotoliului celuilalt :

— De când e asta ? Haide, nu te mai prefacă că nu știi despre ce

te întreb ! De când durează ?

— De totdeauna, zise expertul. Poate că altădată...

— De ce ne doare ? îl întrerupse Cliff.

— Nu știu nici eu, glăsui expertul cu durere sinceră. Altădată, motivele rămâneau într-o umbră decentă : se chemau intuiție, bun simț, echilibru, simpatie umană. Mașinile le-au smuls din penumbră, au spus sex, au spus interes, au spus exploatare, au spus omul acela mi-e mai înalt în grad și mi-e necesar, acela e mai mic și mi-e totuși necesar ca reprezentant al unei mase, acela mi-e necesar ca să-i amuze cu anecdote pe ceilalți, iar acela are el nevoie de mine, iar eu am interes să mă descotorosesc de el : mașinile au spus zestre, au spus vârstă, viitor, ovul, pensie, retragere, șanse, contraceptive, probabilități, vitamine, au drămuțit absolut totul, cu mai multă sinceritate decât am fi avut noi curaj s-o facem. Au spus că pe prietenul dumneavoastră îl așteaptă o schimbare și că n-ar fi potrivit să-l invitați. Mașinile ignoră tăcerea și penumbra, deși omul e conceput de obicei pe întuneric, între cuvinte deformate de geamăt, mai curând indistincte.

— De ce și de unde am ajuns aici ? întrebă Cliff.

Toată figura sa roșcovană era transfigurată de o tristețe tragică, iar Margie, privindu-l în camera aceea plină de confort, își spuse că nu l-a cunoscut niciodată până la capăt ; nici el nu se cunoștea, nici ea nu se cunoștea, și din această cauză nici mașina, probabil, nu știa prea clar unde îi împinge.

— De ce sunt mașinile atât de necruțătoare ? urmă Cliff. Doar noi le-am făcut. Până unde o să se amestece și ce ne mai așteaptă ?

Expertul tăcea.

— Te întreb ca om, sau daca vrei te întreb ca expert. Sunt gata să plătesc firmei pentru consultație.

— Mașina e un fleac, spuse omul cu privirea tristă, e o jucărie, un moft. E necruțătoare numai în măsura în care suntem și noi : mașina suntem noi.

— Atunci de ce ne doare ? Nu există animal căruia să-i placă să-și provoace singur durere.

— Noi e una, eu sunt alta. Mașina ne izbește de logica aparatului social. Societatea și-a precizat contururile, omul i-a descoperit matematica și mașinile au înfățișat-o.

Expertul tăcu, extenuat.

— Și peste tot e la fel ?

— Nu știu, zise expertul. N-am fost încă la ruși, la chinezi și în restul lumii comuniste. Poate că la ei e altfel, nu știu. Știu numai că și ei au cumpărat câteva Consy, dar cum le folosesc, nu știu : mi-am luat un bilet de circuit sa vizitez la anul Praga, Katowitze și Brno, să văd, poate că ei le folosesc în condiții de fericire mai deplină.

— Încotro ne îndreptăm ? întrebă Cliff. Dacă cineva ar putea răzbi la banca informațiilor, printre milioane de cauze și efecte, ar putea ști ?

— Nu, zise expertul. Nici mașinile nu pot ști. Ar trebui să fie infinite, nu s-ar termina niciodată. Mașina care știe tot ar fi Dumnezeu. Fiecare e depozitara unui crâmpei...

Banks porni să se plimbe prin cameră cu mâinile la spate.

— Dacă o mașină nu știe tot, atunci înseamnă că poate greși ! Recunoaște, te rog, domnule, măcar atât ! Te întreb asta ca om ! N-o să te spun la firmă ! Te rog eu să recunoști.

Se întoarse spre Margie :

— Ți dai seama, Margaret ? S-ar putea să greșească ! A miliarda parte dintr-o cauză, în mod cu totul neașteptat și incalculabil, ar putea face ca Joe să nu pățească nimic ! Poate că, cine știe, Consy greșește... Ce spuneți, domnule ?

Expertul tăcu, mai trist ca oricând.

— Recunoaște, domnule ! repetă Cliff.

— Teoretic, da, zise expertul, fără îndoială că mașina ar putea greși.

— Cum adică, teoretic ? întrebă Cliff. De ce nu și practic ?

— În practică, zise expertul sculându-se în picioare, posibilitățile mașinii de a greși sunt tot atât de numeroase ca șansele care există ca dumneavoastră să-l invitați pentru vineri seara pe acel prieten.

Pentru prima oară, vorbele lui căpătaseră intonații energice. Se înclină tăcut în dreptul doamnei Banks, făcu o plecăciune scurtă, aproape militară, înspre stăpânul casei și, fără un cuvânt, părăsi odaia.

10

— Brr, făcu Margie râzând. Ai văzut ?

— Ce să văd ?

— Avea o cheie la spate. Era cu arc. Cum, nu ți-ai dat seama ? Vizitatorul nostru era un robot.

— Știu eu ce se ascunde sub glumele astea ! se răsti brusc Banks.

— Ce te-a apucat ?

— Nu înțeleg cum te rabdă inima să glumești ! N-ai auzit ce-a spus ? Mie și acum îmi sună vorbele în cap. „*Posibilitățile mașinii de a greși sunt tot atât de numeroase ca șansele care există ca dumneavoastră să-l invitați pe acel prieten.*“

— A spus și el ce s-a priceput. Vrei să plâng ?

— Margie, nu schimba vorba. Fii atentă la ce-ți spun : pentru vineri seara, Joe Cavello va fi invitat la noi ! în ciuda tuturor mașinilor de pe lume și a tuturor experților de pe lume, prietenul nostru Joe Cavello va fi vineri seara la noi, ne vom săruta cu el, la noi în casă.

— Cliff, zise Margie căznindu-se să-l privească, sunt mândră de tine ! Așa mă gândeam și eu să procedăm.

El îi aruncă o privire bănuitoare. Își mai turnă două degete, ultimele pe ziua aceea. Se așteptase că Margie să-l contrazică. Lipsa ei de rezistență îl făcea bănuitor.

— Îl chemi la telefon, zise el. Îl inviți să vină la noi ! Chiar acum !

— Perfect, zise ea supusă. Pentru vineri seara, nu ?

— Sigur că pentru vineri.

— O dată cu soții Andrews, nu ?

— O dată cu ei.

Și, văzând că ea nu protestează, se răzgândi :

— Sau poate să nu-i mai chemăm pe Andrews. El e acum șeful personalului și îi știi peăștia de la personal cum capătă deformații profesionale : dacă se întâmplă ceva cu Joe, dacă întreprinderea vrea să dea un exemplu în cazul Levin, ar putea înțelege că eu aleg forme ocolite pentru a protesta. Așadar, îl chemăm pe Joe, dar nu-i mai chemăm pe Andrews, să nu-și închipuie cine știe ce.

— Mda, zise Margie, așa e mai bine.

— Noi nu suntem oportuniști, declară Cliff simțind cu amară plăcere cum alcoolul începe să-i atenueze amărăciunea. Noi nu ne luăm după fiecare schimbare ierarhică. Dar n-are rost nici să ne expunem pentru un fleac, un ceai acolo : e mai bine să ne păstrăm pentru împrejurări serioase, să răbdăm în tăcere și să lovim atunci când e cazul.

— Știu, zise Margie căscând, te cunosc, întotdeauna ai știut când să lovești. Nu ne culcăm ?

În pat, Clifford își aminti că n-a mâncat nimic de la prânz, dar gândul de a apăsa pe buton și a intra din nou în legături cu Consy — fie și numai în calitate de bucătar — îl făcu să renunțe. Hotărât, mașina asta îi devenise antipatică. Vocea lui Margie :

— Și pe domnișoara Moreau crezi că ar fi bine s-o invităm ?

— De ce să nu fie bine ? Coțofana asta, ți-am spus de o mie de ori, e secretara primă a lui Richardson.

— Tocmai. O să-i spună că l-a văzut pe Joe la noi și...

— Da' mai lasă-l naibii de ceai, se revoltă Cliff.

— Atunci... renunțăm ?

— Cum o să renunțăm ! N-ai spus tu după-masă că îi invităm doar pe Joe și nevastă-sa ? N-ai dat asta și în scris, pe buletin, pentru Consy ? N-a pornit de aici toată contrazicerea ?

— Ba da, zise ea fără convingere.

— Și atunci, ce mai e de discutat ?

— Întrebarea o pusesem doar așa, ca să mă clarific.

— Cum adică, să te clarifici ?

— Vreau să spun că întrebarea am pus-o așa, fără importanță

practică, pentru că de fapt apucasem să-i invit pe toți cei de pe listă : și pe soții Andrews și pe domnișoara Moreau și pe...

Cliff se înalță în capul oaselor :

— I-ai și invitat ? Și atunci, dacă ai făcut toate după capul tău, de ce te mai sfătuiești cu mine ?

Margie socoti că e mai prudent să considere întrebarea drept retorică, să nu răspundă nimic. Cu mare prudență, ca din greșeală, își lipi piciorul stâng de cel al soțului ei.

— Nu te enerva, zise ea plină de umilință, o să-i decomand pe toți. Numai să fii și tu de acord, să nu-mi trânești pe urmă că anularea invitațiilor poate fi luată drept un protest față de...

Cliff sări din pat. Își trosni degetul mare de câteva ori și părea gata să-l rupă, când, în ultima clipă, întinse toată mâna spre nevastă-sa, într-un gest profund acuzator :

— Tu ! strigă el. Numai tu ești de vină ! Din cauza ta o să se realizeze cuvânt cu cuvânt profețiile expertului acela idiot. Din cauza ta, pentru că te-ai apucat să-i inviți pe toți, n-o să mai putem să-l invităm pe Joe, pe propriul nostru prieten !

Margie era mulțumită să cadă toată vina pe ea, numai să nu-l invite. Aveau totuși de hrănit doi copii, plus mama lui Cliff, care consuma destul.

— Din cauza ta, striga Cliff, matematica vulgară a unei mașini vulgare o să se realizeze cifră cu cifră !

Era mulțumită. Purtând toată vina în spinarea ei, îl elibera pe Cliff de o povară. El, întotdeauna, se socotise un om cu conștiința curată și sentimente adânci, un nonconformist capabil de originalitate. Ideea că nu și-a invitat un prieten numai de frică i-ar fi otrăvit viața. Nu poți să faci reclame bune dacă te simți un mic funcționar temător. Dintre ei doi, își spuse Margie, totuși el e acela care câștigă, el ține casa : era deci drept ca el să apară cu originalitatea la înălțime, iar ea să fie cu calculele meschine.

— Și când te gândești, zise Cliff, că eram supărat pe Consy ! Ca un prost, eram supărat pe o mașină nesimțitoare, nu mai voiam nici măcar să-i cer de mâncare !

Spunând acestea, apăsă prin întuneric butonul iluminat galben, cel de serviciuri.

— Spunea bine expertul : mașina ne reflectă fidel ! Cât am lipsit de acasă, Consy te-a reflectat pe tine ! Din cauza ta s-a creat o situație... ! Mi-e pur și simplu imposibil să-l mai invit la mine pe cel mai bun prieten al meu !

Urmă o pauză scurtă. Serviciul sosise.

— Din cauza ta și numai a ta ! sublinie Cliff cu o forță nouă.. Serviciul era de pui. Pâinea, de secară. Mai era pe pâine ceva, probabil unt, un pic de salată și o felie de brânză. Pe întuneric, nu

vedea, dar era gustos. Îi parveni un zgomot ciudat.

Își încorda auzul. Margie plângea.

Azvrâli grăbit în gură ultima bucată, o înghiți cât putea de repede și se întinse lângă ea :

— Haide, acumă nu mai plânge nici tu așa, n-ai făcut nici o crimă, dă-o naibii de viață, ne ucide pe toți.

— Tu ești atât de bun ! spus ea izbucnind în hohote mari. Tu ești atât de bun, și numai din pricina mea...

Cliff știa din experiență că simplul argument logic nu ajunge în asemenea cazuri. Îi sorbi lacrimile de pe obraz cu sărutări din ce în ce mai viguroase, îi spuse cuvinte fără șir, și, pipăind întunericul din jur, nimeri butonul de închidere a lui Consy și îl apăsă de câteva ori, să nu-i mai audă zumzetul.

Mai târziu, când el, odihnindu-se, fuma întins pe spate, ea, timidă, torcând, cu lacrimile șterse de tot, îl întrebă încet :

— La ce te gândești ?

— Mă gândesc la Joe, zise Banks. Mă întreb ce-o să se întâmple cu el. Țin la el, deși, dacă ne-am lua după fapte, nu țin nici de doi bani. Nu există mașină care să poată calcula cât țin la el, iar el n-o să poată profita nici măcar cu un gram de pe urma acestui sentiment : poate că, dacă mi s-ar cere să-l tai de pe lista funcționarilor noștri, eu, pentru că sunt dator să mă gândesc mai întâi la copiii noștri și la mama, eu, îți spun sincer, poate că l-aș tăia. Și totuși, crede-mă, Margie, țin la el.

— Lasă, zise ea mângâindu-i falca osoasă pe care crescuseră perii unei zile întregi, lasă, nu te mai gândi la asta, culcă-te, azi ai avut o zi grea, a fost teribil.

*

Iar la câteva sute de mile, venit cu avionul, expertul îi spunea unei doamne mărunte și plânse, o văduvă bogată cu trei copii mici :

— Mașina merge perfect, problemele mașinii sunt de fapt problemele dumneavoastră : în ultimă instanță, punctul cinci al contractului, problema fericirii, în sensul stipulat de limitele certificatului...

Doamna, cu ochi mici și roșii, plângea, căznindu-se să-l înțeleagă.

11

Ceaiul s-a desfășurat conform tuturor așteptărilor.

Fatalmente, fără Joe.

Vinerea primejdioasă a trecut.

Sâmbătă, fiind zi de odihnă, nu s-a petrecut nimic.

Numai că Banks s-a văitat de ficat.

Îi era frică să nu-l cheme Joe la pescuit.

A stat ascuns într-o magazie din fundul curții. A făcut acolo reparații mărunte și inutile.

Luni a izbucnit bomba. Trăsnetul.

Mai precis, luni după-amiază.

12

Pe la șase după-masă, în casa familiei Banks se aude telefonul.

Cliff dă drumul și la video și apasă pe buton.

E prea târziu ca să mai închidă.

Pe ecran, figura lui Joe Cavello.

— L-ai dres ? întreabă Joe.

— Ce să dreg ? zice Cliff, gândindu-se la reparațiile de ieri.

— Ficatul.

— Aproape.

— Oricum, până sâmbătă îl dregi.

— Dar ce e îmbătă ?

— Nu ți-a spus Margie ? Sunteți invitați la noi.

— Chiar sâmbătă asta ? întreabă Banks. Mă tem că nu pot. Să-ți spun sincer, e și partea a doua din „Perry Stewart și numismata blondă”. Tu nu... ?

S-a întrerupt brusc. Își dă seama că pe ecran nu se mai vede nici o figură. Să-i fi închis Joe aparatul în nas?

— Alo, mă auzi ?

Aparatul e mort. Probabil l-a trântit Joe. De furie. A simțit ceva. O fi fost ultima lui tentativă. Știa ce i se pregătește. A vrut să-și cheme toți prietenii. Într-o supremă demonstrație de popularitate. Să vadă conducerea firmei cât de influent e el. Și toți l-au refuzat. Iar la urmă de tot, Banks. Lovitura de grație. Lovitura măgarului. Sunt un măgar. Din nou sună telefonul.

Și din nou, pe ecran, figura lui Joe Cavello.

— Bine mă, te invit la mine și îmi închizi aparatul ?

— Eu am închis ? Tu ai închis ! Tocmai îți explicam că vreau să văd „Perry Stewart și numismata blondă”...

Cliff nu mai continuă. Cu programul ăsta e o fatalitate. De câte ori îl enunță, legătura se întrerupe. De fapt, se întrerupe chiar înainte. De câte ori vrea să-și rostească refuzul.

Joe spunea că n-a închis el.

Cu priviri bănuitoare, Cliff se uită spre pupitrul de comandă al lui Consy.

Consy e gospodarul general al casei. Legăturile tele trec prin el.

Telefonul sună din nou.

Cliff își trosnește degetul mare al mâinii drepte. Se hotărăște să nu mai răspundă.

După o jumătate de oră, se aude un zgomot de mașină.

Vila lor e izolată. N-are cine veni acolo decât dacă vine la ei.

Motorul se oprește. În odaie năvălește, cu mâinile larg desfăcute, Margie.

— Sun acasă de o jumătate de oră și nu-mi răspunde nimeni.

— Unde ai fost ?

— Ți-am spus că mă întâlnesc cu cucoanele mele la o partidă.

Cliff, ceea ce-ți spun e absolut sigur : Joe Cavello...

— A telefonat acu o jumătate de oră.

— Ce voia ?

— Să venim sâmbătă la ei.

— Ce-ai răspuns ?

— Că prefer să văd „Perry Stewart și numismata blondă”.

— Eram sigură că o să se întâmple o nenorocire. Am venit acasă într-o goană. Așa e întotdeauna. Tu ești ultimul care le afli pe toate.

— Ce s-a întâmplat ?

— Joe Cavello este noul director general secund al firmei „Levitt & Hendley”. Mult mai mare decât fusese Levin. Al treilea om al firmei !

— Cum ai zis ?

— Cum ai auzit ! mâna stângă a domnului Richardson. Și totuși ne invită la el ! Și tu, desigur, îl refuzi.

14

Cliff, cu un aer pierdut, își masează degetul gros, parcă ar vrea să-și șteargă pistruii.

— Nu înțeleg totuși cum judecă mașina asta.

— La asta ți-e ție capul acum, la mașină ? Ai o minte de copil uneori, zău, Cliff, nu te supăra. Și atunci când a fost vorba să-l invităm pe Joe la noi, prea mare caz am făcut de Consy ! Aici e vorba de câteva lucruri de bun simț, ascultă-ți și nevasta o dată, lasă naibii...

Dar Cliff nu-și poate reveni.

— Aflase ! Mi-a întrerupt legătura !

— De cine vorbești ?

Cliff sare în picioare.

— Și totuși a judecat bine ! Margie, uită-te la mine : ai în fața ta pe un director ! Poate chiar directorul vânzărilor.

— Iar vorbești fără șir. Eu te întreb ce e de făcut.

— A judecat profund. Mai ții minte ce-a spus expertul ? Că nu s-ar cuveni să-l chemăm la noi în casă pe domnul Levitt. Că *n-ar fi nici în interesul nostru* ! pentru că domnului Levitt nu i-ar conveni să se știe că-i prieten cu noi, n-ar putea să ne promoveze destul de fățiș.

Închipuie-ți că Joe ar fi venit la noi vineri seara ! Mai putea el să mă numească imediat director al vânzărilor ? Nu putea, oricum, i-ar fi fost greu.

Sună din nou telefonul.

Video.

Pe ecran, figura lui Joe.

— Mă, te sun pentru a treia oară. Mi-am verificat toată instalația, defectul e la voi. Ne vedem mâine la birou, dar am vrut să fiu sigur de pe acum că sunteți liberi sâmbăta asta. Vă așteptăm, da ?

Margie pune mâna pe brațul lui Cliff, îl împiedică să răspundă și trece în fața obiectivului :

— Se înțelege ! Unde-i Lucy? Dă-i sărutările mele!...

15

Convorbirea s-a terminat de mult.

Margie doarme. Vrea să aibă tenul proaspăt.

Cliff se frământă.

De câte ori am vrut să-l refuz, mașina m-a întrerupt. Va să zică, e bine să merg la el. Atunci, de ce n-a fost bine să vină el la mine ?

Cliff se ridică din pat și trece în *living-room*.

Surdina, să n-o trezească pe Margie.

Pune dispozitivul de memorie al lui Consy, să audă din nou ultima parte a convorbirii.

— ...vrut să fiu sigur de pe acum că sunteți liberi sâmbăta asta. Vă așteptăm, da ?

— Se înțelege ! Unde-i Lucy ? Dă-i sărutările mele !

— Joe, stai ! e adevărat ce se vorbește prin târg ?

— Ai și aflat ? Nevestele astea sunt extraordinare. Da Cliff, e adevărat : sunt noul director general secund al firmei. De aceea m-am grăbit să-ți telefonez : vreau ca prietenia noastră să rămână neschimbată, exact cum a fost înainte. Directorul general Joe Cavello vrea să rămână prieten cu geniul reclamelor, Clifford Banks, cu care până mai ieri era egal în grad. Vă pup pe amândoi.

Cliff se frământă.

Dacă-l cheamă la el acasă, dacă se afișează cu el, dacă se mândrește că a rămas prieten cu omul mic în grad, înseamnă că n-are de gând să-l promoveze.

Dar atunci, cum a judecat Consy ?

Cliff renunță și apasă de două ori un mic buton albastru. Consy, pe tăvița slab iluminată, îi prezintă două somnifere.

16

— Ție îți datorez totul, spune noul director general adjunct

plimbându-se pe pantofii săi cât o șalupă, cu tălpile parcă mai groase decât oricând. Neastâmpărat, Joe măsoară biroul lui Cliff de-a lungul și de-a latul.

— Cliff, nu știu ce ți-a venit de nu m-ai chemat vineri seara la tine. De aici a pornit norocul meu.

Se oprește brusc din istorisire, animat de alt gând :

— Cliff, mi-e frică. Se zice că inteligenții, originalii și toți cei cu simțul umorului sunt oameni care n-au reușit în viață. Pe când gravii, simandicoșii și obtuzii ar fi oameni pe care succesul i-a făcut și îi silește să rămână așa : un papă nu poate dansa, iar un director general adjunct... Cliff, neapărat, trebuie să mergem la pescuit.

Sare iar îndărăt, la promovarea lui uluitoare.

În bătaie de joc, după cum îi povestise lui Cliff, a pus-o pe Lucy, nevastă-sa, să protesteze la telefon. Să-i spună că muncește prea mult pentru firmă. El, Joe, i-a răspuns pe un ton serios, copiind nițel, în bătaie de joc, intonațiile domnului Richardson.

Convorbirea s-a înregistrat. Experții au ascultat-o. S-au gândit că ar fi mai bine să-l înfunde. Au triat-o dintre sute altele. Deosebit de semnificativă. Au reprodus-o în fața domnului Richardson. 60 de ani. Ateroscleroză. Nu mai e la forma de altădată.

Domnul Richardson a ascultat toată convorbirea dintre Joe și nevastă-sa. Și a luat-o în serios.

Tot ce era bătaie de joc, i s-a părut afirmare de principii.

— Ce-o fi cu acest Napoleon al desenelor ? s-a întrebat el.

Ceilalți au tăcut. Spusese Napoleon în batjocură sau admirativ ?

— Foarte ambițios tânărul. Ne-ar trebui o infuzie de sânge proaspăt. Să-l urmărim.

Joe înaintează spre Cliff pe șalupele sale, în tricoul său nonconformist și vărgat, vișiniu cu gris.

— M-a chemat la el. Eram în tricoul ăsta.

Domnului Richardson i-a plăcut până și tricoul.

— I se părea că avem prea mulți scorțoși în guler alb. Ne trebuie și unul care să pară mai zurliu, mai artist, să-i reprezinte pe tineri.

Cliff șade nemișcat. Joe îl bate pe umeri.

— Vineri, nu știu ce v-a apucat, dar nu m-ați chemat la voi. Eram cam necăjit, nu știam ce mi se pregătește, cam demoralizat.

Nu voia să dea ochi cu Lucy.

— Am rămas la birou.

Mâzgălea hârtiile fără rost. Totul în vișiniu. Un coșmar vișiniu.

— Culoarea mea favorită.

Domnul Richardson s-a pornit să inspecteze birourile, după orele de muncă.

— Eu eram singurul pe care l-a găsit prezent.

S-a uitat la desene.

— Nebunie curată. Dar se pare că nici el nu poate rezista la vișiniu.

Cliff își proptește falca în pumn,

— M-a făcut omul numărul trei al firmei. Iar acum, până într-o săptămână trebuie să i-l propun pe viitorul director al vânzărilor.

Cliff îl privește în ochi.

Dragă Joe, poate n-ar fi bine să venim sâmbătă seara la voi. Să nu se creadă că suntem prieteni.

Joe se înalță pe vârfurile șalupelor.

Cliff, noi întotdeauna am fost sinceri unul cu altul. Nu vrea să-l avanseze pe Cliff. Cu nici un preț. Nici măcar cu o treaptă.

— Nu văd motivul.

Vor rămâne însă prieteni ca înainte.

— Tocmai asta e frumusețea, adaugă el.

Îi place să rămână prieten cu unul de grad mic, cum e Cliff.

— Nu vreau să devin conformist, să mă învârtesc numai printre șefi. O să mergem la pescuit.

Pe Cliff — dacă e să discutăm sincer, prin prisma intereselor firmei — n-are nici un motiv să-l promoveze.

— Știi câte obligații cad acum pe capul meu, dragă Cliff ? Îi invidiază că a rămas la vechea lui slujbă mărunță.

— Dragă Cliff, te invidiez.

17

Cliff, singur în birou.

— Nu mă așteptam la una ca asta din partea lui Joe.

Dar, în sfârșit, nu are rost să pretinzi prea mult de la oameni.

Cine știe, poate că eu în locul lui...

Ceea ce îl frământă însă este Consy.

A greșit totuși blestemata asta de mașină. De ce m-a sfătuit așa ? Cu ce m-am ales ? Joe mi-a spus cum nu se poate mai clar : chiar dacă altcineva, prin extraordinar, ar propune avansarea mea, el, Joe, se va opune. Din principiu.

Poate să mă ajute mai bine așa, ținându-mă în rezervă. Și atunci, cum a judecat Consy ? De ce toată diplomația asta ? De unde explicațiile expertului ? S-a înșelat. Ar trebui să recunoască.

Cliff nu mai poate lucra. Mașina a devenit o obsesie.

— O dau dracului de situație. Nu mai îmi pasă de nimic. Vreau numai să recunoască : a greșit !

Își trosnește degetul mare.

— Ce intenții a avut ? Nimic, fleacuri : judecă și ele la întâmplare, ca și oamenii.

Își frământă mereu mâinile și creierii :

— Voi rămâne pe veci unde sunt. Măine poate mă mai dă și afară.

Ce a vrut mașina asta ? cum a judecat ? de ce nu admite expertul că a greșit? Totul e întâmplare.

Se poate Consy măsura cu destinul ?

— Ce a vrut, ce a urmărit, ce calcul a avut ?

18

Din obișnuință, într-o dimineață ceva mai răcoroasă, care trăda apropierea toamnei, doamna Margaret Banks — după plecarea la birou a soțului ei — îi comunică gospodarului general Consy 24 datele obișnuite. Greutatea și măsurătorile le știa el singur, i le lua în baie. Cu o zi înainte o informase că s-a îngrășat cu patru pfunzi într-o săptămână și îi recomandase să treacă urgent la un regim de compoturi fără zahăr, ca să nu-și pună în pericol straturile de siliconiu. (Ca orice femeie trecută de douăzeci de ani, Margie își injectase sub pielea bustului un strat de praf mineral care îi menținea o formă marmoreeană ; la îngrășări prea mari însă, pielea, artificial întărită, nu putea să se lărgească destul de iute, se provocau congestii și chiar fisuri în straturile de siliconiu.)

Ținând singură evidența sănătății și a stării fizice, mașina n-avea cum să afle datele subiective ale stăpînei, dacă o doare ceva și cum e dispusă.

Menținându-se la strictul necesar, Margie îi comunică ușoare dureri de cap, stare de indispoziție și mai ales plictiseală.

— Totul — asta n-o mai spuse mașinii, desigur — din cauza lui Cliff.

Cu precauțiile și calculele lui complicate, era condamnat să rămână la o existență modestă și mereu amenințată : intra în faza de declin a vieții sale.

Margie nu-i purta necaz. Dimpotrivă, simțea că îl iubește mai mult decât oricând. Îl compătimea. Muncise o viață, muncise mai mult decât boemul de Joe, nu alergase după fuste, ca Joe, pusese la inimă interesele generale ale firmei — și iată rezultatul, după o viață de om.

Joe, dacă ar fi pățit ceva, măcar ar fi meritat-o. Voise întotdeauna să aibă în el ceva neprevăzut, care să-l scoată din comun, niște pantofi foarte înalți care să-l ridice deasupra staturii sale reale, niște dungi vișinii bătoare la ochi, un pretențios fior de artisticitate ascuns pe undeva și pe care-l opunea societății, ifose poate, ca un pistol care te amenință și de care nu știi sigur dacă-i încărcat sau nu.

Țărâitul buletinului electronic o întrerupsese din gânduri : Consy îi preda banalele recomandări zilnice.

Începutul buletinului — cu totul nemaipomenit — o făcu se înfioare.

Primul rând, în loc să cuprindă numărul obișnuit al buletinului, avea următoarele cuvinte :

Cliff, așezat la biroul său, primește un telefon. E un coleg oarecare.

— Ai fost propus să iei tu și serviciul de desene. Cine crezi că s-a opus ? Joe Cavello ! Parcă erați prieteni. Te-ai certat cu el ?

— Nu-mi place să discut la telefon chestiile astea. Și nu-mi place să le discut în general.

Trântind telefonul, Cliff, imediat, cheamă firma „Comiselor Consy”.

— A fost la mine deunăzi un expert...

Domnul Clifford Banks îi cere firmei „să-și ia rabla îndărăt și să-i restituie banii”.

— Dar, insist, vreau să vie expertul acela.

Dacă e ocupat, să vină seara, noaptea, oricând, oricât de târziu.

— Vreau să recunoască, în scris, că mașina a greșit. E dreptul meu !

Cu mare greutate, se liniștește.

— Bine, zice el, dar numai cu condiția asta : să vină expertul acela... nimeni altcineva ! Să-și ia rabla îndărăt și să recunoască !

Joe era instalat în noul său birou.

Și-l comandase în formă de triunghi echilateral : nimeni nu putea spune că Joe Cavello îi primește pe oameni „îndărătul biroului”. Oricum te-ai fi așezat, erai pe o latură a triunghiului și Joe pe alta.

Acum, în dreapta sa, surâzător și vrând să se arate destins, ședea Andrews, directorul personalului.

— Mai gândește-te, zise Joe. N-avem nici un director al vânzărilor. Propunerile pe care mi le-ai făcut nu-s bune. Cred că până la urmă va trebui să angajăm pe unul din afara firmei. Cât privește avansarea aceea mărunță — a lui Banks — știi foarte bine că sunt prieten cu el : n-aș avea nici un motiv să i-o refuz, dacă ar merita-o. Dar...

— Tocmai asta voiam să spun și eu, se grăbi să spună și el, ca întotdeauna, șeful personalului.

— Așa e, răspunse Joe fără nici un rost, avem o societate cinică, o lume capitalistă fără de principii, la noi nu e ca la... ca la... spune, domnule, cum se cheamă țara aceea ? Da, cum îți spuneam, mai gândește-te, poate facem un concurs pentru postul de director.

21

Buletin nenumărat (a se distruge după lectură).

În scopul unei slăbiri rapide și întremări integrale, se recomandă neapărat ieșirea la aer pe traseul (obligator) Lake Shore Drive. Părul scurt. Capul gol. Echipament de tenis, tricoul vișină putredă, fustă gris-perle, pantofi tenis albi.

Era ora trei după-amiază și Margie, în automobilul răcorit artificial, privea nedumerită buletinul. Urmase, mai mult din curiozitate, sfatul lui Consy, dar nu distrusese buletinul.

Lake Shore Drive — șoseaua de-a lungul lacului — reprezenta într-adevăr un magnific mijloc de destindere. Avea un peisaj unic — zeci de mile de-a lungul unui imens lac montan, artificial, ținut în loc de barajul unei hidrocentrale. Apă de un verde închis în care se reflectau brazii imenși. Soare mult, cu strălucire aspră în rocile albăstirii. Numai că se afla la peste două sute de mile depărtare.

Ca să nu se obosească, Margie lăsase mașina pe seama șoferului automat. La orele trei fără zece, fără nici un motiv, mașina se opri. Funcționa numai aparatul de aer condiționat.

Margie nu se pricepea la tehnică și nu auzise ca vreo mașină să se oprească așa, din senin. Știa doar atât : că la orice defecțiune mărunță, e destul să apese butonul roșu. Rețeaua de Consy, aflată pe toate

șoselele, transmitea automat mesajul ei către Consy cel de acasă, iar gospodarul general transmitea imediat instrucțiuni de reparare către șoferul automat sau, în cel mai rău caz, organiza prin rețeaua Consy remorcarea accidentatului.

Acum, trecuseră zece minute și Margie ședea sub ciocanul dur al soarelui și nu vedea nici un semn, de nicăieri, că butonul roșu ar fi avut vreun efect. Încercase să-i telefoneze lui Cliff să vină cu mașina lui, dar nici telefonul nu funcționa. Se hotărî să meargă pe jos, până dă de vreunul din motelurile instalate pe marginea lacului sau până întâlnește o mașină. Oftând, începu să umble, din ce în ce mai repede.

După câteva minute, uitase de căldură și oboseală ; o cotitură a drumului îi adusese în față un vânt răcoros. Din spatele unei perdele de brazi îi parveneau acum niște zgomote cunoscute parcă, dar încă greu de identificat, un fel de pocnete. Uitase în mână racheta de tenis și își dete seama că asta era sursa zgomotului : pe undeva se juca tenis.

Răsuflând ușurată, o porni în fugă printr-o deschizătură în lanțul de brazi ; tălpile moi scârțâiau pe pietrișul alb. Urca o potecă în pantă ușoară. Se înșuruba repede pe micile spirale și, tocmai când începuse să gâfâie și se hotărâse să-și acorde un moment de odihnă, poteca se deschise larg spre un platou mare : se zăreau câteva terenuri de tenis mărginite de un pavilion sportiv vopsit în verde și galben, lângă o vilă plată din beton alb, alcătuită din două etaje pătrate, pline de umbră.

Margie, pe toată întinderea, nu văzu decât un singur om : era departe, dar silueta lui părea cunoscută. Singur-singurel, juca tenis.

Apropiindu-se cu pași din ce în ce mai înceți, Margaret Banks își dete seama că a văzut bine : omul care juca tenis singur era Joe Cavello.

22

— Ia te uită, zise el ieșindu-i în întâmpinare și ștergându-și fruntea. Soarta mi te-a scos în cale !

O luă de braț, conducând-o spre un chioșc mic.

— Am un automat destul de bun, dar totuși e plicticos să joci tenis singur cu un automat. Ce zici, suntem o pereche potrivită ? mă vrei de partener ?

Orgoliosul ! își spuse Margaret. Crede că toate femeile îi cad imediat la picioare. Vorbește cu dublu înțeles. De ce și-o fi închipuind că e destul să se uite nu știu cum ca orice femeie să-i cadă în brațe ? pe ce se bazează ? și ce dacă e director ?

Își aminti însă că nu era în această funcție decât de puține zile. Nu pe funcție se bazau cuceririle lui. Un om ciudat, nu stătea alături de Clift al ei, un mărunțel cu un cap mai scund, și la propriu și la figurat, dar cu un pic de mister în jurul lui, cu câte un amănunt care te

intriga.

— Cum se face că te aflai aici de unul singur ? La ora asta, credeam că lucrezi de zor la birou. Te socoteam gata devenit un personaj indispensabil.

— Te rog, zise el jucăuș, întinzându-i o sticlă de limonada. Să nu zici pe urmă că te-am bătut fiindcă erai însetată de pe drum.

Se așezară pe scăunelele înalte ca de bar, sub umbrela multicoloră din fața chioșcului, sorbind de zor, fiecare din câte două paie.

— Nu mai râde de mine, zise el. Știi că am o veche slăbiciune pentru tine și profiți, râzi mereu de mine.

— Nu, serios.

— E ciudat, zise el. Eram într-un impas, trebuia să numesc un director al vânzărilor, mă durea capul, i-am cerut un hap lui Consy al meu și mi-a răspuns că-s în stare gravă : să las totul și să merg de urgență la tenis, altfel mă pândește o depresiune nervoasă. Să merg singur și să joc singur. I-am arătat domnului Richardson buletinul — și dus am fost.

Margaret îl măsură din ochi bănuitoare și văzu că și el, la rândul său, o privea destul de intrigat.

— Afurisita aceea de mașină îmi făcea mereu aceeași recomandare pentru postul de director al vânzărilor, iar eu nu vedeam nici un motiv pentru care l-aș numi pe omul acela ! Bănuiești despre cine e vorba, nu ?

Ea strivi un pai în dinți și îl rupse pe toată lungimea, în două dungi egale.

— Da, mașinile astea dau uneori niște recomandări cu totul anapoda. La urma urmei, moștenesc cusururile noastre.

— Nu vedeam nici un motiv, zise el, dar acum, după ce am jucat tenis... nu știu, parcă mi-am limpezit mintea... îl văd.

Întinse mâna spre ea și, cu un zâmbet sincer și cald, i-o puse ușor pe umăr :

— Frumos tricoul ăsta vișiniu... e culoarea mea favorită. (O mângâie ușor pe braț.) La ochii ăștia verzi ai tăi, se potrivește... Bem limonada și mergem mai bine înăuntru, să te odihnești puțin.

Ea nu mai spuse nimic. Era tristă. Exista în viață ceva care o obosea, o revolta, dar din când în când o și intriga. Oricum, aici la umbră, n-o mai durea capul și se simțea bine cu parul în bătaia vântului, parcă în voia soartei.

*

Domnul Richardson primi propunerea cu un fel de fatalitate nepăsătoare, fără să se mire prea mult.

— Nu știu de ce te-ai împotrivit, îi spuse el lui Joe Cavello, și nu

știu de ce acum te-ai răzgândit. În sfârșit, treaba dumitale, principalul e să iasă bine pentru firmă.

Noaptea târziu, domnul Clifford Banks — noul director al vânzărilor de la firma „L 8 H“ — telefonă expertului de la „Counselor Consy“ că nu mai e nevoie să vină. În mod cu totul inexplicabil, mașina avusese din nou dreptate.

mașina de nimicit răutatea

Instalat la etajul 36 al unui bloc de pe Moșilor, milițianul Petru Afloricăi urmărea circulația unei duzini de intersecții, când atenția îi fu reținută — pe al optulea ecran — de o femeie în alb.

Afloricăi încă nu se căsătorise. Se dovedea sensibil la capitolul femeii. Era unul din puținii agenți de circulație care mai puteau să roșească ; se jena să privească o femeie prea din față, dar își scotea din pagubă când era vorba de privit pe ecran. Urmărind mereu mersul gândacilor de metal din vale și informațiile agenților automați — toată ziua numai contravenții și amenzi — nu strică să-ți mai odihnești ochii pe o femeie în alb.

Vântul străzii îi răscolea părul blond și fusta cam scurtă. Ținea de mână un băiețel de vreo trei ani. Aștepta autobuzul. Era una din acele mame tinere și radioase care te fac să te rușinezi, nu se știe de ce, și, oricum ar fi arătat copilul, să manifesti o uriașă admirație față de el.

Era cald, cerul încins aproape se înălțase.

Autobuzul, în sfârșit, apărură în depărtare. Sosea în trombă.

Șoferul se certase cu pasagerii : încă se mai certa, când văzu femeia de pe trotuar, cu copilul ei enervant de senin și de nevinovat. Șoferul avusese o zi grea și, după părerea lui, o viață grea. Un val de amărăciune îi cotropi gura.

— Trebuie să fie ceva la ficat, își spuse el.

Parcă pentru a-i chinui pe cei ce așteptau în stație, în loc să oprească, mai alunecă trei-patru metri, făcându-i pe oameni să se urce din mers și sporind confuzia.

Când autobuzul se opri, femeia în alb se afla la câțiva metri depărtare de scară.

Își strânse copilul de mână, făcū în graba câțiva pași : puse mâna dreaptă pe bară, să se suie.

Șoferul apăsă brusc acceleratorul și autobuzul țâșni înainte. Violent smucită, femeia, cât pe aci să fie răsucită pe spate, își desfăcu degetele în grabă.

După trei pași clătinați, își regăsi echilibrul și își luă copilul în brațe.

În turnul de observație, înjurând revoltat, milițianul apăsă butonul de filmare.

Din motive de economie, filmarea circulației nu se făcea tot timpul: era necesară o comandă. Blestemându-l mereu pe șofer, Afloricăi dădu comenzi pentru filmare din toate unghiurile.

— Lasă, bestie, mormăi el, o să plătești tu pentru asta !

Dar bestia de șofer nu-și mai plăti niciodată datoriile.

Autobuzul, imediat după pornire, luase o traiectorie curioasă. În mai puțin de jumătate de minut, se sui pe trotuar, strivi doi pietoni și se înfipse în geamul uriaș al unui supramagazin.

Era o vitrină încărcată până la refuz cu minitelevizoare de purtat pe mână, toate în funcțiune, pentru reclamă : zece dansatoare în tricou negru își ridicau de zor gambele.

Cu un zgomot asurzitor, miile de picioare miniaturale fură sparte în aceeași clipă.

Uriașul filtru anti-zgomot al autobuzului plesni cu un bubuit de bombă, ca și când ar fi dat drumul întregii gălăgii absorbite vreme de săptămâni.

Echipele de salvare, sosite în grabă, îl găsiră pe șofer neatins. Blindajul autobuzului și echipamentul de protecție îl feriseră de orice șoc. Era neatins, dar mort.

3

Gheorghe Gh. Ghiță, chelner din tată-n fiu, își privi cu revoltă degetul gros de la mâna dreaptă. În fața ghișeului bucătăriei sosi imediat și șeful restaurantului.

— Mă Ghiță, se răsti el, ți-am spus de o mie de ori să nu mai vâri degetul în supă. Iar te-a reclamat unul !

— Știu, zise Ghiță disperat, e bătrânul ăla nebun de la masa numărul opt. E nebun ! Uitați-vă și dumneavoastră, dacă arată așa a deget vârat în supă !

Cu dispreț, șeful înlătură mâna pe care celălalt i-o vâră sub nas.

— Ghiță, zise el cu oarecare duioșie, tu te alcoolizezi! Așa a murit și taică-tu. Ți-am mai spus : un chelner, când începe să guste din băuturile clienților, e pierdut. Bea toată ziua și sfârșește la balamuc.

Ghiță simțea cum poposește în picioarele lui tremurul acela îngrozitor, venit nu se știe de unde, un tremur la genunchi care suia încetul cu încetul până spre cap. Toți sunt haini cu tine. Măcar o dușcă să tragi. Altfel nu-i chip să rabzi.

Șeful contemplă cu regret figura obosită și ochii strălucitori, cu privire fixă.

— Ghiță, zise el blând, o să te dau afară, pentru binele tău. I-am promis lui taică-tu să te feresc de băutură. Zău, caută-ți altă meserie, una în care să n-ai de-a face cu paharul.

Plecă încet, cu părere de rău. Privindu-l cum dispăre pe ușa care dădea spre local, chelnerul era zguduit, mai puternic decât de tremurul din picioare, de mânie.

— Căteaua asta de viață ! Totul din pricina unui bătrân nebun ! I s-a năzarit că țin degetul în supă ! Toți își bat joc de sufletul tău. Cum

să nu bei ?

Din obișnuință, se răsuci spre ghișeul bucătăriei :

— E gata supa pentru opt ? Ai pus-o într-o farfurie curată ?

Bucătarul îl privea cu ochi unsuroși, parcă fierți în grăsime :

— E curată, răspunse el încet, dacă n-o murdărești tu.

Luând farfuria, chelnerul înregistra o senzație ciudată. Un val de amărăciune îi cotropise gura.

— O fi la ficat, își spuse el. O fi ceva cu fierea.

Gata să ajungă în fața ușii, fu nevoit să se oprească, atât de puternic era tremurul care îl zguduia.

Se opri în fața cercului de sticlă al ușii, prin care putea să-i observe pe clienți.

Bătrânul care-l reclamase stătea țațoș, triumfător, ca și când ar fi câștigat o bătălie militară. Blestematul ! Niciodată Ghiță nu urâse atâta pe cineva.

Se uită la farfuria pe care o ținea în mână, își prelungi degetul gros până la zeama fierbinte, zgduit de răutate, cu gustul acela amar în gură. Fidel unei tradiții moștenite de la taică-su, o secretă răzbunare contra clienților mofturoși, își adună saliva și scuipă cu violență în supă.

Triumfător, împinse cu umărul batanții ușii. Intră în local, mai apucă să facă doi pași și, rețezat de un cuțit invizibil, căzu lat.

Trei minute mai târziu, în timp ce șeful restaurantului se mai scuza în fața unei doamne cu rochia pătată de supă, chelnerii care își târâseră colegul îndărăt spre bucătărie se priveau îngroziți.

Bucătarul scoase capul prin ghișeu :

— Am știut că o să facă o boroboacă, spuse el. E beat mort.

— Nu e beat, răspunse unul din chelneri ridicându-se. E mort.

4

Milițianul Petru Afloricăi stătea înțepenit în poziție de drepti.

Mic de statură, colonelul Vidrașcu se înfipsea la numai câțiva centimetri de bărbia lui, făcându-l să simtă un miros de țigări bune.

— Mă Petre, zise colonelul, a apărut o hotărâre nouă. Nu am voie să-i spun unui subaltern că este tâmpit, chiar dacă este tâmpit. Numai hotărârii ăsteia să-i mulțumești că nu-ți spun ce părere am de tine.

— Tovarășe colonel, vorbi Afloricăi, ridicându-și bărbia ca să nu nimerească în țeasta micului său superior, vă rog să-mi spuneți care e greșeala mea.

— Nu pot, mă. Nu-mi îngăduie legea. N-am voie să-ți spun că ești tâmpit. Au dreptate idioții ăia care de zeci de ani repetă anecdote răsuflăte cu milițieni nătângi.

— Cu ce am greșit, tovarășe colonel ?

— Nu înțelegi ? În sectorul tău, sub nasul tău, un șofer strivește

doi pietoni și moare !

Colonelul începu să se plimbe cu degetele înfipite în centură.

— Și când te întreb de ce s-a întâmplat asta, tu îmi povestești mereu despre o femeie în alb cu un băiețuș.

— A smucit-o, era s-o doboare, a creat panica printre tovarășii călători și...

Colonelul îl întrerupse cu un gest.

— Mă, tu nu înțelegi că povestea asta a ta mă lasă rece ? E un fleac. Nu înțelegi că a omorât doi oameni ? Asta vreau să știu, de ce s-a întâmplat accidentul.

— Eu v-am spus ce-am văzut. Mai mult nu se vede nici din film.

— Dacă se vedea în film, nu îmi mai pierdeam vremea cu poveștile tale despre femei și copii.

— Eu am încercat să vă explic că era un om rău.

— Fugi, mă, și eu sunt rău, dar nu m-apuc s-o iau cu mașina pe trotuar și să omor oameni. Spune, mă : de ce s-a întâmplat accidentul ?

— Tovarășe colonel, dacă nu pot să vă spună asta tovarășii medici și tovarășii experți, ce vină am eu ? Nu sunt decât un milițian.

— Ba nu ești milițian, zise colonelul, aprinzându-și o țigară și sorbind adânc aroma, să se liniștească. Ai fost. Nu mai ești. Întoarce-te la post și așteaptă-ți acolo înlocuitorul, să-i dai munca în primire.

5

Ascuns sub o modestă mustăcioară alba, amintind de un iepuraș speriat, doctorul Erhan avea în ținuta lui o uniformă de civil incurabil. Se uita mereu pe fereastră, deși afară se întunecase și n-avea ce să vadă în curtea din dos

Colonelul Vidrașcu dădu din umeri.

— Pur și simplu nu vă înțeleg, spuse el. Dumneavoastră afirmați că șoferul a murit din cauza unei come hepatice fulgerătoare.

— Nu din cauza comei, preciză jenat medicul. Coma e însăși starea mortală, galopul spre moarte.

— Mă rog, nu sunt specialist, un fel de explozie a veziculei biliare, care i-a vărsat fierea în sânge.

— Nu i-a vărsat-o în sânge, șopti Erhan de-a dreptul rușinat, e un fenomen mult mai complex... Oricum, în câteva clipe a ajuns să-i forțeze și cordul. Mecanismul fiziologic, dacă e vorba să vi-l clarific...

— Nu mă interesează mecanismul fiziologic. Mă interesează de ce a murit.

— Tocmai asta încerc să vă explic. E un caz fără precedent. Un fel de hepatită combinată cu colecistită, dar de mii de ori mai rapide. Cu câteva secunde înainte, era sănătos. Un mister. O moarte pentru care nu găsim nici o explicație medicală, deocamdată.

— Afirmăți însă că întâi a murit și abia pe urmă autobuzul a luat-o razna.

— Exact.

— Ce dovezi aveți ?

Ca să atenueze asprimea tonului său, colonelul se duse în dreptul unui bar pitit în biblioteca de metal vernil și scoase o sticlă de coniac cu două păhărele. Doctorul nu îndrăzni să refuze și sorbi prudent, de parcă ar fi încercat pe vârful limbii un medicament periculos.

— Fiecare autobuz, spuse el tamponându-și mustăcioara, e prevăzut cu benzi de memorizare care înregistrează mișcările șoferului, incidentele parcursului și dialogurile cu pasagerii. Pentru economie, la fiecare cincisprezece minute, banda se șterge și începe o nouă înregistrare. În momentul unui șoc suferit de mașină, banda se înțepenește și ne permite să...

— Iertați-mă că vă întrerup, interveni Vidrașcu, dar zău, nu știu de ce îmi explicați mie ! Doar sunt șeful circulației ! Sau poate credeți că șefii nu sunt niciodată la curent cu nimic ?

Îi zâmbi doctorului, iar Erhan se trase încurcat de mustață.

— Am vrut numai să demonstrez că starea șoferului — puls, tensiune arterială și toate celelalte — era absolut normală. Benzile sonore arată însă câteva certuri cu pasagerii.

— Știu, avem mărturiile lor. Vă întrebasesm însă ce dovezi aveți că era mort înaintea accidentului ?

— Inima a încetat să bată cu trei secunde înainte de căderea pe volan, când mașina a cotit-o pe trotuar. Piciorul, inert, a apăsat acceleratorul.

Colonelul se mai plimbă puțin prin birou și se opri aruncându-i doctorului o privire încurcată.

— De ce nu luați loc ?

Erhan așează cu grijă pe masă păhărelul uitat în mână și se așează supus, ca și când ar fi primit un ordin. Colonelul se propti cu coatele în spătarul scaunului propriu și își aprinse una din țigările lui fine.

— Va să zică, spuse el gânditor, moarte inexplicabilă. Spuneți-mi măcar dacă aveți vreo părere. Pe ghicite, așa, din ochi, ca medic vechi care a văzut multe.

Doctorul avea niște ochelari rotunzi, care dădeau privirilor sale o expresie mirată.

— Știți că orice autobuz — de când municipalitatea a instalat filtre — devine automat o stație mobilă de purificare a aerului din oraș : toate gazele nocive sunt înghițite. Poate nu știți însă că filtrele astea mai au defecte, câteodată scapă un miros urât tocmai în cabina șoferului. La fel, filtrele de zgomot fac câteodată gălăgie tocmai în cabină.

— Credeți că... vreo vibrație ?

— Nu, nu, se grăbi doctorul. Dar numai ideea că se poate ivi un defect îi dă șoferului o stare de enervare. Apoi, zvonurile că se vor introduce și la noi șoferi automați. Pe urmă aglomerația. Taxarea se face automat, dar șoferul e un fel de controlor suplimentar.

Colonelul Vidrașcu dădu din mână.

— Nu știu de ce mă luați cu atâtea ocoluri. Vreți să spuneți că există condiții enervante.

— M-am uitat puțin prin biografia șoferului, urma impasibil Erhan. În școală, a fost un băiat strălucit. Visa să se facă astronaut. S-a nimerit însă să aibă un director căruia nu-i plăcea tunsoarea lui. L-a eliminat din clasă. S-a acrit, a luat obiceiuri proaste și a devenit un șofer nemulțumit cu meseria lui.

— Din asta nu se moare.

— Ideea mea e poate fantastică. Am vorbit cu milițianul care observase scena, am privit și filmul. O femeie cu un copil de trei ani încercase să se suie în autobuz. Tunsoarea copilului era la fel cu aceea pentru care, cu zece ani în urmă, șoferul fusese eliminat din clasă.

— Și ? Ce e fantastic în asta ?

— Lucrul care cu zece ani în urmă era socotit dăunător e privit azi ca faptul cel mai normal.

— Sigur că da, zise Vidrașcu, dar tot nu înțeleg. Poate că sunt eu prost. Ce legătură are asta cu moartea șoferului ? Un fleac.

— Cum, nu vă dați seama ? „Fleacul” i-a schimbat viața. Un om necăjit, care se simte chinuit de pasageri, și vede deodată un copil senin, ținut de mâna unei mame frumoase. Arc un acces de răutate, smucește mașina înainte. Mama e gata să cadă de pe scări.

— Bine, bine, dar...

Colonelul nu-și mai duse obiecția până la capăt. Se plimbă multă vreme prin birou, cu degetele înfipite în centură.

— Poate că milițianul acela, zise el într-un târziu, nu e chiar atât de prost. O să-l mai chem mâine la mine. Poate nu e chiar atât de prost.

6

Cu urechile arzânde, Petru Afloricăi umblă pe Moșilor. Mâine voi fi schimbat din post. Va fi dat în vreun orașel unde autobuzele n-au încă filtre, unde te învăluie gălăgia și mirosurile. Să sufăr o viață întreagă numai pentru că m-am uitat la o femeie și n-am văzut ce face șoferul. Cum să-l împiedic ?

Șoferii sunt niște nebuni, își spune Afloricăi, colonelul Vidrașcu e un șef rău, iar eu n-am nici o vină.

Am fost prea bun cu ei, asta e. Trebuie să plătesc cu pentru toți nebunii. Trebuie să mă scoată de tâmpit, numai pentru că i-am povestit cum ticălosul ăla a smucit mașina.

Ca o continuare directă a gândurilor sale, Petru Afloricăi se oprește în mijlocul drumului și își ridică brațul, fluierând.

Un tinerel blond frânează cu un aer îngrozit. Pasagerii aglomerați ai autobuzului, împinși înainte prin forța inerției, scot un geamăt colectiv.

— Ce s-a întâmplat ? întreabă timid puștiul, aplecându-se pe fereastră.

— Actele la control, răspunde țeapăn Afloricăi.

Cu o mână care tremură ușor, blondul îi întinde cele patru legitimații reglementare, ale sale și ale mașinii.

Pe o voce impersonală, Afloricăi întreabă de ce numărul autobuzului, aflat pe talonul de înregistrare, nu corespunde cu numărul de pe autorizația ITB. Cu un aer alarmat, tânărul scoate a cincea legitimație : autobuzul său fiind în reparație, are voie să conducă un altul. Cu glas nesigur, întreabă din nou :

— Dar ce s-a întâmplat ? N-am făcut nici o contravenție.

— Dă-i, domnule, drumul, țipă un pasager, că nu mai putem de căldură !

— Temperatura, răspunde demn Afloricăi urcându-se în autobuz, nu-i un motiv ca să călcăm legile țării.

— E defectă instalația de aer condiționat ! strigă pasagerul.

— Adresați-vă întreprinderii de transporturi, răspunde rece agentul de circulație, și nu mai faceți agitație aici în autobuz !

— Ba o să fac ! strigă cetățeanul, un om gras și asudat, înalt de aproape doi metri și, ceea ce e mai neliniștitor, destul de bine îmbrăcat. Dumneata n-ai voie să ții autobuzul din mers ! Avem fiecare treburi !

— Vă rog să nu mă învățați pe mine ce am de făcut. Am instrucțiunile melc. Chiar ieri s-a produs aici un accident mortal.

— Aia a fost ieri, răspunde cetățeanul impertinent, dar ce vină are șoferul ăsta ? De ce te legi de el ?

O clipă, Petru Afloricăi se gândește că obraznicul atât de înalt, de gras și de bine îmbrăcat o fi cineva sau măcar rudă cu cineva — prea are vocea puternică. Apoi își spune că e totuși un pasager de autobuz.

— Dacă doriți, răspunde el mai mult ca să-l încerce, mergeți cu mine la postul de miliție și mă reclamați că am ținut autobuzul în loc.

— O să te reclam când vreau eu, ripostează grasul (demn, dar fără să mai insiste).

Câțiva pasageri se dau jos. Șoferul blond îl privește pe Afloricăi cu ochi rugători :

— Ce am făcut, tovarășe, întreabă el, ce am făcut ?

— Dumneavoastră nu știți, răspunde milițianul cu mare politețe și răceală în glas, că atunci când un autobuz se întâlnește cu un vehicul al ministerului culturii, care are sarcini urgente în direcția

culturalizării maselor, autobuzul, chiar dacă vine dinspre dreapta, cedează prioritatea ?

— Ba știu, răspunde speriat tinerelul, dar n-a fost nici o mașină.

— A trecut una în spatele dumatăle — răspunde Petru Afloricăi, trecând de la dumneavoastră la dumneata — și erai dator să tragi pe dreapta și să oprești.

— Aici oprirea e interzisă în afara stațiilor și stopurilor, răspunde tânărul. E lege.

— Da, recunoaște celălalt încântat, dar articolul 132 zice că orice lege care vine în contradicție cu legea priorității nu mai e valabilă. Permisul dumatăle de conducere se suspendă !

— Cer să văd filmul de contravenție, răspunde tânărul. (Încolțit, și-a pierdut din timiditate :) Mă lovești în pâine, tovarășe ! strigă el. N-a fost nici o mașină ! Am martor tot autobuzul !

Se aud strigăte — aprobări, proteste, oameni care spun că-s grăbiți — și Petru Afloricăi, cu urechile arzânde, vede cum toți cei din jurul lui se cufundă într-o ceață. Neisprăviți inconștienți ca banditul ăsta de șoferăș calcă legile țării, strivesc cetățeni, reped mașinile în zid, stâlcesc magazine moderne, ucid oamenii — și se mai găsesc inconștienți ca grăsanul ăsta, care să-i apere ! Mama aceea în alb era să fie răsturnată ! Și municipalitatea face economii la filtrele deodorante, din tot autobuzul se ridică un miros de transpirație, și pe urmă, când se întâmplă ceva, colonelul îl scoate pe el vinovat și îl face tâmpit, deși legile țării, care sunt bine chibzuite, interzic categoric ca orice om în exercițiul funcțiunii să fie calificat drept tâmpit, afară de cazurile când o comisie stabilește prin certificat că arc cretinătate de gradul trei, când primește pensie de gradul doi și... și...

Totul se încalcă într-o ceață, parcă i-ar circula prin creier niște ascensoare, sus — jos, unul urcă, altul coboară, îi smucesc creierii, și un val de amărăciune îi inundă gura. Face un efort mare ca vocea să nu-i tremure de mânie. Mânie îndreptățită și ură. Ia microfonul și spune :

— Acest conductor pune în primejdie viața cetățenilor. Toată lumea coboară imediat. Evitați aglomerația, lăsați prioritate tovarășelor femei și copiilor.

E convins în acea clipă că îi apără pe toți și că are dreptate.

Nu bănuie că această convingere îi mai păstrează viața, pentru câteva clipe. Tinerelul de la volan exclamă din nou, foarte rugător :

— Tovarășe, nu sunt vinovat, mă lovești în pâine.

Pentru Afloricăi, șoferul de azi e una cu cel de ieri. Îl urăște.

— Jos de la volan ! strigă el.

Imediat, sub ochii pasagerilor uluiți, milițianul se prăbușește.

A căzut cu fața înainte, peste scaunul șoferului, ținând încă microfonul.

— Nu i-am făcut nimic, ți-pă tânărul înspăimântat, vă rog să fiți martori !

Vrea să pună mâna pe silueta gârbovită peste spătar, se răzgândește. Întreabă înspăimântat :

— E vreun medic pe aici ?

O femeie blondă în taior albastru își croiește drum prin aglomerație și scoate din geantă un instrument miniatural.

Toată lumea își ține respirația. Căldura a devenit insuportabilă.

Doctorița își pune la loc instrumentul.

— E mai bine să luați alt autobuz, spune ea în microfonul pe care îl mai țin încă degetele milițianului.

Se întoarce către tânărul șofer și adaugă în șoaptă ;

— E mort.

7

Dimineața, cu lumina ei violentă de vară, îl găsisse pe colonelul Vidrașcu încă neras, cu ochii înroșiți de nesomn.

— Mi-e penibil, zise el, dar nu pot scăpa de ideea că am și eu partea mea de vină în moartea acestui milițian.

Colonelul Dimitrescu, șeful brigăzii de investigații criminale, un om pleșuv cu fața gălbuie și ochii obosiți, îl privi cu oarecare compătimire.

— Fii serios, băiete, zise el. E o simplă coincidență. Pleacă, domnule, din biroul meu și du-te sa te razi.

— I-am tras un perdaf îngrozitor și n-avea nici o vină. Era un flăcău venit de la țară, un băiat simțitor, îmi repeta mereu că șoferul s-a purtat urât cu o cetățeană.

— Ei și ? De asta a murit, că ți-a spus o poveste ?

— Un flăcău zdravăn de la țară, sănătos ca un bivoli, să moară așa dintr-o dată... La mine în birou avea obraji în flăcări. Am fost cam nedrept cu el. Am impresia, nu știu nici eu de ce, că există aici o legătură cu moartea lui.

Dimitrescu se ridică de la biroul său și îl bătu pe umăr.

— Vezi-ți de circulația ta, zise el zâmbind, și la investigații lasă-mă pe mine. Hai, nu mai circula prin biroul meu, că mă amețești. Du-te, omule, și te rade.

Vidrașcu, gata să plece, se opri în ușă și își privi unghiile. Avea o mână mică și frumoasă ; și-o privea automat, în momentele de îndoială, ca pentru a-și recâștiga încrederea în sine.

— Eu te-am avertizat oficial, se întâmplă ceva necurat, spuse el țeapăn și își sublinie cuvintele : *Fă o listă a tuturor morților subite din ultima vreme. Chiar a deceselor pentru care medicii au cel mai precis diagnostic.*

— Tu vezi-ți de circulație, repetă Dimitrescu afectuos.

Vidrașcu însă închisese ușa după el.

Dimitrescu bătu muchea palmei pe birou, nehotărât, duse mâna spre butonul de apel, se răzgândi și până la urmă își chemă secretarul. Figura lui gălbuie adoptă un aer indiferent : parcă și-ar fi tras un zăvor interior, care-l separa de oameni.

— Să se facă imediat o situație, îi spuse el secretarului pe un glas impersonal. Uite despre ce e vorba...

8

Vânzătoarea avea varice. Nu-i putea ierta clientei că-i mai tânără. Că e frumoasă, și mai ales că-i fericită, însoțită de un bărbat înalt și foarte bărbat, pesemne soțul ei.

Păreau căsătoriți de mai multă vreme. Omul își mânca din ochi soția ; tabloul fericirii conjugale o îngrețoșă pe vânzătoare. Varicele parcă îi biciuiau pielea pe dinăuntru.

— Nu mai avem porumbei, declară ea sec.

— Știți, un porumbel din aceia de metal — explică bărbatul. Copiii îi trimit cu daruri în alte țări; sunt gata reglați să se întoarcă în zbor de acolo.

— V-am spus ! Nu mai avem.

Soția interveni cu un zâmbet timid :

— Unul ca acela galben din raft.

— Acela e păstrat pentru raft. Altcineva ! Ce doriți ?

Dând drumul mâinii soțului, femeia se plecă peste teighea :

— Vă rog foarte mult, știți, copilul nostru e grav bolnav, în restul orașului nu se găsește și... pur și simplu îi salvați viața...

— Degeaba insistați. Următorul ! Dumneavoastră ce doriți ?

Bătrânul care venea la rând, puțin surd, înțelese mai curând din gesturi.

— Eu ? Aș dori un porumbel.

Vânzătoarea se duse la raft și luă porumbelul galben. Îl întinse bătrânului :

— E ultimul. Altcineva mai doriți ?

Ochii albaștri ai femeii se umplură de lacrimi.

— Dar v-am spus că avem un copil bolnav, v-am cerut porumbelul înaintea dumnealui.

Soțul, mai energic, se răsti :

— Opriți vânzarea ! Unde se află directorul magazinului ?

Vânzătoarea îl privi fix, fără să-i răspundă.

— Te-am întrebat unde-i responsabilul ! De ce nu răspunzi ?

Vânzătoarea se clătină, încercă să se agațe de câteva din jucăriile din jur și se prăbuși îndărătul teighelei.

După câteva minute, un om înalt și osos, un medic care se afla întâmplător în magazin, adus în fugă, se aplecă peste corpul nemișcat.

Cineva se agita în jur, strigând la lume :

— Dați-vă la o parte, să aibă aer.

— Nu mai are nevoie, zise medicul.

Cu gesturi încete, șeful de raion îndoi o hârtie și o vârî în buzunar. De altminteri, în înghesuiala și panica ce se crease, nimeni nu putea să-și închipuie că între o simplă bucată de hârtie și moartea vânzătoarei poate exista vreo legătură.

9

Claude Rădulescu (solid și tânăr, părea mai curând un sportiv decât un savant adâncit 16 ore pe zi în cercetări ; un sportiv puțin prea corpolent, un halterofil roșcovan aflat în curs de îngrășare) își scoase gânditor mânușile de cauciuc.

— Aveți dreptate, îi spuse el doctorului Erhan. Un caz fără precedent. Inexplicabil.

Parcă jenat de uniforma lui milițienească încărcată cu galoane, doctorul Erhan își ciupi ușor mustața ca de vată.

— Avem nevoie de ajutorul dumneavoastră, spuse el. Trebuie să detectăm cauzele acestei morți.

Claude Rădulescu își scoase halatul. Își boxa ușor palma, enervat de nemișcare și de discuția pe care o presimțea. Era medic, dar nu era obișnuit cu aerul glacial și mirosul de formol de la morgă.

— Îmi pare rău, zise el, îmi pare foarte rău. Dar nu face parte din specialitatea mea. Eu mă ocup de hepatita infecțioasă.

— Sunteți medic, stăruie Erhan jenat. E vorba de salvarea unor vieți omenești.

— Câte vieți ? întrebă Claude. S-ar putea să mă credeți un orgolios, dar știți că serul românesc a salvat până acum câteva zeci de milioane de vieți : toți oamenii atinși de virusul A. Mai sunt însă atâția amenințați de B, care își așteaptă salvarea. N-am voie să mă ocup de altceva.

— Poate că urmărind firul acestor morți...

Claude îl întrerupse cu un gest de reproș :

— Doar suntem oameni de meserie ! Știți prea bine că nu e vorba de o infecție. O fi un mister, dar nu e de natură virotică. Ori e un tip nou de boală, care nu s-a mai întâlnit în restul lumii, ori... ori o formă ciudată de... atentat.

— Tocmai asta e ! exclamă medicul miliției. Dacă e un atentat, cum am putea să-l depistăm ? Fără dumneavoastră...

— Ca să mă întrerupeți din cercetările mele, v-ar trebui o aprobare de la Consiliul de miniștri. Și n-o s-o căpătați. Lumea așteaptă noul ser românesc.

...Îngândurat și plin de regrete, Erhan își luă rămas bun de la tânărul medic și se întoarse să-și dicteze raportul. Era o zi de cuptor și

doctorul simțea în aer o amenințare invizibilă.

10

Dincolo de capătul căii Moșilor, pe fosta șosea a Afumaților, municipalitatea a instalat o microstațiune termală. Cetățenii care n-au timp să plece la Herculan, Felix sau Călimănești se perindă aici, între brazi pitici, să găsească ape și nămoluri, ultimul răcnet al științei, rămas de pe vremea romanilor.

După ce gospodarii orașului și ziariștii s-au entuziasmat la inaugurare de nivelul înalt al acestei stațiuni, cea mai mare microstațiune din sud-estul continentului, activitatea a început să decadă. Automatul de bilete a fost înlocuit cu o casieriță vie, care împarte clienții în cetățeni clasa întâi și clasa a doua. La câteva boxe apărute de ochi indiscreți, serviciul este excelent. Când vine un oaspete din străinătate, responsabilul unității stă personal la fața locului și îi servește ulcerul cu ape clasa întâi, din cănițe clasa întâi. Controlorii, inspectorii și gestionarul magazinului „Marea Neagră”, care îi rezervă responsabilului două kile de crap pe săptămână, se bucură de un tratament clasa întâi, ceilalți sunt vărsați la țarcul comun, unde oboseala și așteptarea anulează cu vârf și îndesat efectul apelor.

Spre intrarea acestui rai și iad al tratamentelor se îndrepta într-o luni după-amiază un om cu părul alb imaculat și cu niște ochi albaștri, parcă luminați pe dinăuntru. În mână dreaptă purta o servietă din plastic alb. Omul evoca o bătrânețe curată ; era unul din acei bătrâni extrem de îngrijiți care răspund la asaltul vârstei printr-un exces de igienă vecin cu cochetăria. Fiecare petic al pielii, fiecare fir de păr părea spălat și răspălat, aranjat cu grijă, hainele modeste stăteau călcate impecabil pe statura zveltă ca de manechin, mișcările mersului erau economice, dar fără urmă de oboseală. Totul ar fi trădat o senectute ideal de liniștită, dacă obrazul n-ar fi fost săpat de două brazde, de o parte și de alta a gurii ; treceau peste toate celelalte zbârcituri, pecetluind fața cu un tragism apăsător, parcă prea apăsător, ca în cazul unui actor care s-a grimat excesiv.

Cu pași mari și lenți, bătrânul o apucă printre brazii mai mari, clasa întâi, pe aleea rezervată mașinilor de marcă.

Responsabilul tocmai sosea cu o dubită, aducând nămol de Amara, ales special pentru directorul general al petrolului, cel care îi aproba suplimente de benzină pentru transporturile de la Căciulata și care suferea de spondiloză cervicală (la ultimele trei vertebre).

— Alo, tovarășu' ! zise responsabilul, plecându-se peste geamul dubiței și făcându-i semn șoferului să încetinească. Dumneavoastră unde mergeți ?

Bătrânul îl privi mirat, ca de pe altă lume :

— La băi, răspunse el încet, cu o voce care mai păstra inflexiuni baritonale.

Dubița se oprise.

— Da, zise responsabilul, la băi, dar acolo unde mergeți este clasa întâi.

— Știu, zise bătrânul.

Responsabilul îl măsură scurt din ochi, cu o privire care părea să-i evalueze până și cauciucul de la tocurele pantofilor.

— Sunteți străin ?

— Nu, spuse bătrânul — și un avertizor de înalt voltaj sclipi undeva înăuntrul ochilor — sunt român.

— Atunci mergeți dumneavoastră pe dincolo, la clasa a doua, zise plictisit responsabilul. Îi făcu semn șoferului s-o pornească.

Privind îndărăt, din dubița care își reluase drumul, văzu că bătrânul, netulburat, merge mai departe.

— Du-te și descarcă nămolul, îi porunci el șoferului. Eu rămân aici, că vin niște africani. Nu vreau să mi-l găsească pe rumânașul ăsta boșorog pe alee.

Coborî încă din mers — mai bine zis, se rostogoli — și făcu doi-trei pași în întâmpinarea bătrânului.

— Tovarășe, zise el cu tăria pe care o folosești față de surzi, clasa a doua e încolo.

— Eu merg la întâia, zise bătrânul ocolindu-l și mărint pasul.

— Nu știi că toate locurile sunt ocupate? gâfâi responsabilul, abia ținându-se după el.

— Nu știu, zise bătrânul. Eu știu, dimpotrivă, că aveți boxe libere. Plătesc.

— Nu se poate, zise responsabilul, eu sunt responsabilul.

Nemaiputând ține pasul, îl trase ușor pe bătrân de mânecă, să-l oprească.

— N-avem boxe. Eu știu mai bine ca dumneata ! Eu sunt responsabilul !

Bătrânul se opri brusc și îl privi de la înălțime.

— Știu, zise el. Știu că ești responsabilul. Știu că vii la ora asta. Știam că o să te întâlnesc. Știu că ai și boxe libere. Sunt bătrân, am dureri mari, înghesuiala mă distruge.

Un vechi om ascuns în actualul responsabil, o ființă tânără care învățase la școală, citise câteva cărți și era curioasă să cunoască lumea, fostul om care mai trăia în actualul responsabil și mai pâlpâia acolo, mai ales în timpul liber, duminica și sărbătorile legale — acest om șovăi o clipă. Sub apăsarea ochilor ca de mag, omul avu o clipă de curiozitate.

— Cine ești dumneata ?

— Un bătrân pe care l-a îmbolnăvit răutatea oamenilor. Am

nevoie de apă de Olănești, de o îngrijire ca lumea.

Discuția continuase din mers. Responsabilul își dete seama că au ajuns în fața ghișeului și n-a izbutit încă să-l oprească.

— Ce s-ar întâmpla, întrebă el furios, dacă toți tovarășii ar dori tratament clasa întâi? Unde am ajunge?

— Am ajunge la un tratament mai bun, zise bătrânul.

Fără grabă, deschise servieta, scoțând un scăunel pliant de aluminiu. (Servieta o lăsa în iarbă, la un pas mai încolo.)

— Ce faci ?

— Mă așez, zise bătrânul. Mă așez pentru că sunt obosit și văd că vrei să discuți cu mine.

— Noi nu discutăm aici ! țipă celălalt simțind cum îi năvălește un val de amărăciune în gură. Aici nu e voie de stat ! Pleacă, domnule, că îmi vin oaspeți.

— Sunt suferind, zise bătrânul. Vă rog să puneți medicul să mă examineze. O să vadă că am nevoie de întâia.

Rotofeul se uită la ceas. Mai avea vreo cinci minute până să-i sosească oaspeții.

— Dumneata nu înțelegi ?! exclamă el. Din cauză că n-avem capacitate, am rezervat câteva boxe numai pentru cazuri speciale...

— E invers, îl întrerupse bătrânul.

— Cum adică, invers. ?

— Din cauză că ați rezervat câteva boxe pentru cazuri speciale, ați lăsat să se strice restul.

— Pleacă, domnule ! urla responsabilul. Îmi dai dumneata bani de investiții ? De unde bani ?

— Din vânzarea mai multor bilete clasa întâi.

— Domnule, zise responsabilul disperat (ca oricărui rotofei, disperarea îi dădea un aspect comic), ce să-ți fac eu ca să pleci odată ?

Se uită în jur, ca pentru a cere ajutor, și văzu o motocicletă albă așezată în fața rândului de pomi care mărginea intrarea.

— A cui e motocicleta aceea ? explode el.

— A mea, îl informă liniștit bătrânul. Am fost adineauri aici și te-am căutat pentru un bilet de clasa întâi.

— Tovarășa Nuți, strigă responsabilul spre ghișeul casieriei, telefonează te rog urgent la miliție. M-ai auzit ?

Scoțându-și bustul din colivie și privind scena cu ochi speriați, casierita se gândi să-l cheme mai întâi pe omul de la control, care lupta cu vreo șaiszeci de cetățeni la intrarea pentru clasa a doua. Bătrânul părea mult prea liniștit ca să aduci miliția pentru el.

— Și ca să vă dovedesc cu am dreptate, urmă nepoftitul ca și când ar fi ținut o conferință, o să vă citez exemplul microstațiunilor de pe șoseaua Kiseleff și de pe Olteniței. Au fost înființate în același timp, numai că nu merg prost, ca asta.

— Și a mea de ce merge prost ? urlă rotofeiul, apucându-l pe bătrân de braț cu o forță nebănuită pentru un om de gabaritul lui și ridicându-l de pe scăunel. Cele două brazde se adânciră pe fața bătrânului, dar încordarea lui n-avea nici o legătură cu încleștarea care voia să-i sfarme brațul. Totul se petrecea înăuntrul capului, acolo de unde venea lumina care îi aprindea ochii albaștri.

— A dumitale merge prost pentru că îți pasă numai de câțiva oameni, nu te sinchisești cum trăiește poporul, cum îi chinuiești pe niște oameni bolnavi.

Casierița înghețase cu bustul scos peste ghișeu. Responsabilul împietrise cu mâna înfiptă ca fierul în brațul bătrânului. Toată scena evoca o încremenire care ar fi părut generală, de nu s-ar fi auzit vâlmășagul de la clasa a doua.

— Merge prost, urmă calm bătrânul, pentru că mai există răi de felul dumitale, cantinieri care pregătesc o masă aparte pentru contabilii șantierului și lasă restul oamenilor să se intoxice, administratori de ștrand care nasc viermuială, murdărie și molimi, medici care lasă să moară — aici vocea bătrânului atinse un diapazon ascuțit — femei fără altă vină decât aceea că soții lor n-au avut destui bani să dea ciubucuri, șoferi ticăloși, agenți de circulație nedrepti, într-un cuvânt — aici vocea bătrânului coborî la diapazonul ei calm și ușor baritonal — dumneata n-ai milă de oamenii care vin aici pentru că ești un rău și un nesimțit.

Toate reacțiile rotofeiului se întemeiau pe obișnuințe adânc săpate în carne — reflexe rapide clasa unu și reflexe lente clasa doi. Cuvintele bătrânului, fără legătură cu protocolul zilnic, păreau să străbată straturi uriașe de nămol și grăsime până să ajungă la înțelegerea lui.

— Pentru că, repetă bătrânul, ești un nesimțit și un hain.

Aproape fără să-și dea seama ce face, responsabilul își descleștă mâna de pe brațul bătrânului și îl lovi peste obraz.

Nuți, casierița, povestind mai târziu scena la miliție, avea să jure printre lacrimi că bătrânul n-a privit nici o clipă spre responsabil, atât de încredințat părea că, oricum, acesta va cădea lat la pământ.

S-a dat lin la o parte, luând cu el, din aceeași mișcare, scăunelul pliant. Rotofeiul s-a prăbușit în iarbă. Rotund cum era, ca o minge aproape, te așteptai să se rostogolească, dar cum a căzut, așa a rămas.

S-a prăbușit cu fața înainte, ținând încă ridicată mâna cu care lovise. Fără ca măcar să-l privească, bătrânul și-a ridicat servieta. Tacticos, a scos o pereche de mănuși transparente ca de chirurg ; și le-a pus încet. Casierița, după primul moment de încremenire, făcea eforturi să-și scoată plinul din spațiul pitic al ghișeului, să iasă din cușcă, unde n-avea nici măcar loc ca să-și umple plămâni pentru un tipăt bun.

Înmănușat, bătrânul a scos din servietă un carton alb pe care străluceau sub soare niște litere roșii și l-a lăsat sprijinit de corpul celui care fusese un responsabil.

Nuți, după prima emoție, crezându-și șeful pur și simplu leșinat, se ducea să-i tragă câteva palme pe obraz și să-i maseze mâinile.

Bătrânul a trecut pe lângă ea și a prins servieta de atașul motocicletei. Fără a depăși viteza legală, a dispărut pe alee.

Ajunsa în fața corpului, casierița a văzut că pieptul șefului ei este acoperit de o inscripție. Era un carton aproape cât pieptul de mare. Litere roșii de tipar, pe cartonul alb. Casierița a citit și a leșinat.

Cartonul (expertii, mai târziu, n-au găsit nici o amprentă) purta numai câteva cuvinte :

AICI ZACE UN RĂU
NU-I PĂSA CUM TRĂIESC OAMENII MUNCII
TOȚI RĂII VOR PIERI !

11

Sala de consiliu a direcției generale a miliției — atâta vreme cât nu apăsați butonul peretelui mobil, care se deschidea asupra marelui tablou electronic — părea sala unui restaurant pașnic de pe vremuri, unul din acele saloane cu o masă lungă, unde notabilitățile provenite dintr-un liceu de provincie se strâng după 25 de ani ca să compare drumul parcurs în viață.

Nu lipseau perdelele de voal alb, prinse între draperii de catifea albastră, fotoliile bonome ca pentru o lectură confortabilă a jurnalului, covorul persan, aproape inutil din cauza mochetei de dedesubt și a excelentei instalații de sonorizare care egala toate vocile, șoapta ca și tipătul.

Intrând grăbit pe ușă, generalul Săndescu — un bărbat înalt, și frumos și îngrijit, cu cărarea trasă meticulos pe-o parte, neașteptat de tânăr pentru funcția lui de director general al miliției — îi salută scurt pe cei de față. Se strânseseră în jurul mesei nouă oameni, prea puțini pentru o masă atât de largă.

Așezându-se, generalul spuse fără nici o altă introducere :

— Teroarea amenință întregul oraș.

Privi în jur, dar nimeni nu părea surprins. Doctorul Claude Rădulescu, singurul civil, părea că se gândește la cu totul altceva.

— Îi cerem scuze tovarășului Claude, urma generalul. Nu am fi vrut să-l abatem de la cercetările sale. Dar credem că actuala cifră — 65 de morți — e foarte apropiată de aceea a unei epidemii, dacă nu cumva o și depășește.

Claude încuviință politicos, nu se știe care din afirmații generalului. Săndescu vorbea mai departe, cu o intonație de indignare

— Nimeni nu mai e sigur de viața lui. De decenii nu s-a mai pomenit asemenea psihoză. Zvonul a luat proporții, se exagerează, se vorbește de sute de morți și nu știu, zău, dacă n-ar fi fost mai bine să dăm o scurtă informare în presă, măcar să știe lumea situația exactă.

Aici, generalul privi supărat spre unul din subalternii săi, care se foi neliniștit în scaun.

— Dar, mă rog, la ora actuală chestiunea mă depășește. Are cuvântul colonelul Dimitrescu.

Cu fața lui gălbuie de hepatic, șeful investigațiilor criminalistice părea predestinat pentru anchetarea șirului de lovituri ce se abăteau asupra ficatului. Se sculă cu un aer pe care-l voia puțin plictisit, ca un slujbaș rutinier care încă n-a observat că un oraș întreg e amenințat de teroare. Era felul lui de a-i îndemna pe ceilalți la păstrarea calmului.

— Șirul de morți, spuse el sec, a început acum șase zile. Un maistru zidar de pe Baba Novac a refuzat să ponteze corect munca zilierilor. De atunci până la moartea milițianului Petru Afloricăi s-au produs 15 decese asemănătoare, oarecum neobservate.

— Cum adică, neobservate ? interveni generalul.

— Păreau morți naturale. Au existat câteva diagnosticuri mai ciudate, dar le-am pus pe seama limbajului prețios al unor medici. Vreau să spun că *puteau să producă zeci de morți fără ca noi să observăm că e vorba de o premeditare*. Asasinul (sau grupul de asasini) și-a dat seama că sunt *omoruri pe care noi le putem lua drept decese naturale*.

— E clar, interveni generalul, care știa unde vrea să ajungă Dimitrescu.

Acesta își strânse buzele livide, cu o grimasă încăpățânată :

— Iată de ce mi-am permis să-l contrazic pe tovarășul general — urmă el tenace — și să intervin la conducerea ministerului, ca presa să nu publice nimic. Mi se părea evident că asasinul va ajunge la concluzia că modul său de a ucide e prea discret; va depune eforturi să iasă din ascunziș, să arate public că e vorba de atentate.

— Susții că făptașii voiau cu orice preț să se situeze în atenția opiniei publice ?

— Nu pe ei ca persoane, ci modul lor de a omorî. Să silească orice om să se întrebe cu groază dacă nu cumva e și el rău, dacă nu-l pândește moartea. De aci, cartonașele cu sloganuri. Toate arată că victima a fost un om rău și fiecare se încheie cu amenințarea că „toți răii vor pieri !“

— Crezi că bătrânul văzut în câteva cazuri e agentul unui grup mai larg ?

— Nu sunt sigur nici măcar că e bătrân. Poate că e gri-mat. Prima oară a fost semnalat la un restaurant. Responsabilul găsisse pe masă un bilet, dar nu i-a dat importanță, l-a aruncat ; era convins că moartea

chelnerului se datora unor cauze naturale. A doua oară un bătrân a fost văzut la un magazin de jucării : a plantat un mesaj, dar șeful de raion a ascuns hârtia și ne-a adus-o în secret. Bătrânul n-avea de unde să știe că mesajele lui sunt cunoscute. Abia în cazul stațiunii termale a căpătat oarecare siguranță.

— Totuși, stăruie generalul, de unde știi că așa-zisul bătrân nu era de față cu alt scop ? Să zicem, ca să direcționeze cine știe ce rază ?

— Dacă ar fi urmărit asta, ar fi căutat să-și facă prezența mai discretă. Multe atentate s-au petrecut în fața unui public numeros : în autobuz, pe stradă... Moartea actriței Margareta Socec a avut loc în văzul unei săli pline - 526 de spectatori, iar alt caz...

— Stai o clipă ! exclamă generalul.

Figura lui de brunet fotogenic parcă se înnegrise. Se vedea că îi dă târcoale o idee pe care nu izbutește s-o exprime.

— Spune-mi, te rog, zise el și făcu o pauză lungă, spune-mi, te rog : actrița aceea nu cumva juca un rol de femeie rea ?

— Trebuie să vă dezamăgesc, răspunse colonelul. Nu juca un rol de femeie rea, ci a fost ea însăși „rea“. (Pronunțând cuvântul, Dimitrescu îl sublinie cu o intonație ciudată.)

A dat greșit o serie de replici, numai ca să-și pună în încurcătură partenera mai tânără, care o umbrea.

Generalul privi jur împrejur.

— Vă dați seama ? întrebă el. Auzi ce răutate, să-și încurce partenera ! Pentru asemenea răutate, să fie pedepsită cu moartea !

Profesorul Claude Rădulescu începu să se buzunărească în grabă, își scoase un carnet și își notă ceva.

— Cine apreciază ce este răutate și ce nu ? întrebă generalul. Cum apreciază ? Cum, pe ce căi lovește ?

— Brigada de investigații criminalistice, răspunse colonelul Dimitrescu, a ajuns la o concluzie aproape sigură : e vorba de o asasinare automată.

12

Dezbaterea fusese întreruptă, generalul fiind chemat la ministrul de interne.

Claude îl luă de braț pe doctorul Erhan. Timidul medic maior era de două ori mai mic decât el.

— N-aveți vreun caz mai recent ? întrebă Claude, ștergându-și fața roșie, care părea topită de căldură. Prima oară eram foarte grăbit. Aș vrea să fac o autopsie mai amănunțită.

Mângâindu-și timid mustața, Erhan răspunse că tocmai asta voia să propună și el.

Ieșiră în curte. Ziua se înnorase. În curtea miliției, oamenii cu priviri altă dată indifferente — milițianul de la poartă, care eliberează

bonuri cu mare încetineală, parcă bolnav de plictis, șoferul mașinuței electrice, care a înfipt cablul să-și încarce motorul, și moțăie pe volan în așteptarea superiorului, civilul venit pentru niște formalități și toropit de căldură — păreau acum toți în alertă. Micul grup care avea în frunte pe masivul doctor și pe colegul lui de la miliție atrase toate privirile.

Fără să schimbe vreun cuvânt se suiră într-o mașină neagră, cu emblema vizibilă a miliției. Ceilalți asistenți ai lui Erhan îi urmau în două mașini civile, probabil ale lor.

Micul executor judecătoresc zăcea pe o parte, îmbrăcat în hainele lui uzate. Lângă el căzuse o servietă tocită, veche parcă de douăzeci de ani.

Claude dădu drumul mâinii înțepenite, mai cercetă o dată albul ochilor care contemplau acum altă lume și îi spuse încet ofițerului :

— Puteți să-l duceți în sala de autopsie.

— Venise pentru o executare judecătorească, spuse ofițerul. O evacuare. Avea acasă haine mult mai bune. Umbla așa ca să nu se creadă că ia mită.

— Nu mă interesează, zise Claude. Eu sunt numai cu expertiza medicală. Duceți-l în sala de autopsie.

Omul cel mărunț, fostul executor judecătoresc, fusese dezbrăcat și întins pe masa de autopsie. Un corp vânăt, de funcționăraș care n-a dus-o prea bine și nu prea a trăit la aer liber. Era chircit tot, ca în vechile basme chinezești, când torturații sunt legați sub un clopot uriaș, ale cărui vibrații îi omoară.

13

În drum spre minister, la bordul mării sale limuzine — un Daimler de culoare bej, cu țevi argintii revărsate în afara capotei — generalul Săndescu află ultimul buletin. Farmacistul Vasile Mircescu, în vârstă de 42 de ani, fusese asasinat prin înăbușire; Nu se depistaseră urme de frânghie, sârmă, apă : se bănuia că a fost sufocat cu o pernă. Îl găsiseră întins în holul apartamentului unde conviețuia cu mai mulți locatari. Pe piept, o mână necunoscută îi pusese un bilet :

„Aici zace o bestie cu chip de om, care își chinuia semenii. Toți ticăloșii vor pieri !“

Generalul mânua cu dexteritate volanul învelit în piele de antilopă, iar ofițerul care-l informa stătea pe banca din spate a Daimler-ului și îi vorbea aproape de ureche :

— Biletul nu seamănă de loc cu cartonașele : alt scris, alte caractere, alt stil. E sigur că ne aflăm în fața unei imitații. Prin proces, farmacistul a pus mâna pe singurul garaj al casei. Pe urma a manipulat legile, încercând să împiedice construirea altor garaje,

pentru vecinii săi. În dreptul sobei electrice din bucătărie, pusese un gărduleț de metal, doi metri pe doi. Avea cinci procese în curs, toate cu vecinii, provocate de el.

Generalul puse o frână inutil de bruscă, răzbunându-se pe limuzină pentru starea nervilor săi.

— Scutește-mă de toate apucăturile maniacului dumitale !
Concluzia !

— Acum cinci zile a otrăvit pisica de Angora a unei doamne din apartamentul unde locuia. O pisică argintie. Socoteala lui era ca doamna să moară de inimă, iar spațiul locativ rămas liber...

— Concluzia ! repetă generalul, strecurându-se ca fulgerul în curtea ministerului.

Ofițerul sări din mers, îi deschise ușa și spuse cu un zâmbet satisfăcut :

— Concluzia este clară : asasinul e unul din vecini. I-a ajuns la urechi zvonul despre atentate și s-a gândit că are la îndemână cel mai bun camuflaj. Deci, nu e din seria care ne alarmează pe noi : e un caz banal.

Surâsul îi îngheță pe buze când văzu expresia generalului.

— Un caz banal ? întrebă generalul. E îngrozitor. Nu-ți dai seama ? Tocmai asta e arma cea mai teribilă, arma la care visa bătrânul acela necunoscut. Dacă nu terminăm repede, fiecare va începe să-și facă dreptate singur, împotriva a tot ce i se pare răutate.

— Fiecare ? întrebă ofițerul, încercând să se dezvinovățească. Avem totuși o populație de oameni normali.

— E adevărat, zise generalul suind în grabă treptele, dar calculează și dumneata : câți anormali e inevitabil să existe la fiecare milion de locuitori ? Un singur asasin nebun la Londra sau New York, a creat groază printre milioane de locuitori. E destul să dispară într-o săptămână trei copii și un oraș întreg e alarmat, în orice țară din lume.

Se opriră în holul înalt, așteptând liftul.

— Asasinatele astea, spuse generalul, sunt calculate să instige la omor toți nebunii, toți maniacii, toți nevroticii. E destul să ai unul la zece milioane de locuitori și panica e gata. Oamenii noștri au pierdut obișnuința flagelurilor.

14

Noaptea se înstăpânise în toate drepturile ei, când micul grup de oameni obosiți își reluă locurile de o parte și de alta a mesei.

— Ministrul ne avertizează că primejdia s-a complicat, spuse generalul Săndescu. Tot felul de bătrâni maniaci și de tineri cu porniri bestiale cred că a venit momentul să-și încheie socotelile. Un om normal nu se teme de un golan oarecare, dar trăim o psihoză de

teroare din cauza caracterului misterios al acestei morți, care te izbește din necunoscut. Avem patru cazuri de procurori care au renunțat să-și mai țină rechizitoriul : se temeau să nu fie vinovați de „răutate”. Nu râdeți ! Avem sute de profesori care nu mai dau nici o notă sub nouă ! Există studenți anarhici care amenință să le facă tuturor conferențiarilor un așa-zis „control de răutate”, avem inspectori financiari care nu se mai uită în registre decât cu coada ochiului. Vă asigur că nu e nimic de râs. Nevastă-mea, femeie în toată firea, s-a temut să-i refuze băiatului niște bomboane de ciocolată, ca să nu fie „rea” ; puștiul zace acum la pat, bolnav de stomac. Gogorița cu răutatea amenință să paralizeze cele mai elementare funcții ale societății. Fără profesori „răi”, fără controlori „răi”, fără milițieni „răi”, care ne feresc de bețivii volanului...

Se întrerupse brusc. Știa că analiza care urmează avea să hotărască mersul luptei.

— Dimitrescu, zise el, spuneai că e vorba de o asasinare automată. Pe ce te bizui ?

Colonelul se ridică încet, parcă mai obosit decât oricând.

— Am identificat 65 de cazuri, spuse el, și în aproape toate *nu era necesară prezența fizică a asasinului*. S-ar părea că răutatea declanșează o ucidere automată. Cel mai adesea, asasinul nu este de față.

Colonelul Vidrașcu, având în subordine câteva mii de roboți de circulație, se mândrea cu cunoștințele lui de automatică și se amestecă în discuție :

— Asta nu înseamnă automată. Dacă îți pun otravă în mâncare, și nu sunt de față când ai înghițit-o, nu înseamnă că te-am otrăvit „automat”.

Dimitrescu îl privi muștrător, fericit că poate descărca asupra lui reproșurile adresate superiorului său.

— Cum de nu-ți dai seama ! exclamă el. Nu e clar ? Țștia sunt oare răii cei mai mari, ăștia sunt oamenii cei mai potriviți să moară din pricina răutății ? Un vânzător de pește, o actriță care trece printr-o criză de invidie ?

Generalul luă de pe masă o scrumieră de cristal masiv și o cântări cu amândouă mâinile, măsurând parcă greutatea fizică a argumentului.

— *Alegerea victimei*, susții dumneata, s-ar face de către un automat călăuzit de criterii superficiale. Asta vrei să spui ?

— Cine e mai vinovat ? întrebă colonelul Dimitrescu. Vânzătorul de pește care se răstește la cumpărători, sau șeful trustului comercial, care a organizat prost aprovizionarea ?

— Dumneata, replică blând generalul, ai un orizont mai larg, ai și un grad în miliție. Există însă și altfel de oameni. De ce să fie vorba neapărat de un automat ? Numai pentru că alege răi de mâna a doua,

răi mai mititei ? Eu însă îți răspund : arma nevăzută este operată de un ins care are criteriile omului de pe stradă. Vânzătorul care țișă la vedere i se pare mai rău decât gestionarul care fură în fundul prăvăliei. E limitat, mă rog, dar nu-i un automat, e un om viu. Ce, un om nu poate greși ?

Doctorul Erhan se ridică tresărind, ca un căluș biciuit pentru a trage o greutate peste puterile lui.

— În maximum trei zile putem să-l descoperim pe asasin, interveni el pe un ton timid și nesigur, care contrazicea precizia afirmației. Îl putem descoperi, dacă tovarășul general ne va da puțină să orientăm ancheta conform teoriei automatului și mă va lăsa să expun situația așa cum...

— Eu nu vă întrerup, îl întrerupse generalul. Să știți însă că avem forțe suficiente pentru a desfășura în același timp o sută de anchete diferite, după o mie de teorii diferite.

— Răutatea, zise Erhan pe un glas subțirel și coborât, una din acele voci care te silesc să faci liniște perfectă ca să le poți auzi, poate fi considerată, ca orice fenomen psihologic, sub două aspecte : ca o urmare a structurii fizice a individului și ca o emanație a societății înconjurătoare. Un om se socotește bun pentru că fură o pâine ca s-o dea copilului său. Agentul de circulație sau inspectorul financiar sunt răi într-o privință, dar ne apără viața, ne apără de accidente și furturi.

— Am promis să nu vă întrerup, zise generalul, dar îmi faceți viața foarte grea.

— Măsurătorile efectuate de Duvivier și Lebrun, urmă imperturbabil micul doctor, au arătat că manifestări temperamentale ca mânia, ciuda și alte feluri de iritare sunt în 80% dintre cazuri mai puternice atunci când e vorba de probleme minore. La griji mari, organismul adesea are timp să frâneze reacțiile. Majoritatea celor loviți de apoplexie s-au izbit de un fleac, să zicem un șiret de pantofi care nu se lăsa introdus...

— Nu e vorba de slujbele noastre, interveni generalul: oricum, după afacerea asta, am merita toți să fim dați afară. Vă rog să țineți însă seama că în timp ce vorbiți s-ar putea să fie asasinați oameni.

Erhan voia să continue, dar generalul îl întrerupse iar cu un gest:

— Am înțeles ! Un fleac — de pildă, o măruntă ceartă cu nevasta sau faptul că dumneavoastră lungiți acum vorba — mă poate irita mai mult decât o chestiune serioasă, să zicem mai mult dacit cuvintele pe care le-au auzit adineauri urechile mele, când am fost la ministru.

Claude Rădulescu, observând că în sală s-a creat o tensiune insuportabilă, care amenința să-l măture pe micul doctor, se simți dator să intervină :

— Colegul meu Erhan se referă la fenomene ca tensiunea arterială, procentul de bilă din sânge, adică fapte precis măsurabile...

Erhan oftă ușurat, în vreme ce Claude, care preluase ștafeta, urmă cu autoritatea lui de savant și oaspete venit dinafara miliției :

— Așadar, cum ați spus dumneavoastră, tovarășe general, o răutate de gradul doi, poate da o tensiune arterială și un procent de bilă mult mai ridicat decât răutatea reală, cea care e clocită ani la rând, premeditată la rece, răutatea marilor uri, marilor răzbunări. Avem un aparat misterios care provoacă o explozie biliară și hepatică, o explozie a organismului la oameni care „fac fiere”.

— Dați-mi voie să adaug ceva ! interveni colonelul Dimitrescu, fericit că medicii îi aduc apă la moară. Cele 65 de cazuri analizate de noi indică răi de moment, izbucniri temperamentale, diletanți întru răutate, nu răi „profesioniști”, ci simpli amatori, colerici, bilioși.

— Milițianul nu părea băiat rău, adăugă colonelul Vidrașcu.

Generalul îi privi pe rând, ca și când toți s-ar fi înțeles între ei în secret.

— Bine, bine, mormăi el, să zicem că m-ați convins : e un automat, pentru că un om și-ar alege mai bine victimele. Ei și ? Ce facem ? Automat sau nu, cum îl prindem, cum scăpăm de el ?

— Mai există ceva, murmură Claude, iar Erhan îi aruncă o privire rapidă, ca unul ce înțelege despre ce e vorba.

— Bănuiesc ce vreți să-mi spuneți, surâse generalul. Una e să fii enervat, alta e să fii rău.

— După criteriile de care vorbiți, ar fi murit până acum sute de mii de oameni, întări colonelul Vidrașcu. Câți nervoși nu sunt într-un oraș ? Totuși, arma necunoscută i-a lovit numai pe răi.

— Da, admise Claude, aici mi se pare și mie că e punctul slab al teoriei despre moartea automată. Pot să fiu cuprins de o furie îndreptățită, fără a fi un om rău. Cumpărătorul de la magazinul de jucării cred că își făcea mai multă fiere decât vânzătoarea : totuși nu el a murit, ci vânzătoarea.

Generalul se întoarse spre colonelul Dimitrescu :

— Aici e punctul slab al teoriei dumneavoastră. Un automat n-ar putea să aprecieze când e vorba de răutate și când doar de enervare. E exact, doctore ?

— E exact, zise Claude.

— Nu e exact, interveni de pe scaunul său doctorul Erhan.

Privit de toată lumea, se rușina deodată :

— Vă rog să mă iertați, ați spus „doctore” și am crezut...

— De ce nu e exact ? întreabă generalul.

Micul doctor, decât să-l înfrunte, preferă să se întoarcă spre Claude.

— Ați fost vreodată atacat de un câine ? Câinele vă percepe prin miros nu numai caracterul, dar și starea de moment — dacă vă e frică de el sau nu, dacă îl simpatizați sau îl dușmăniți.

— Fără discuție, admise Claude. Însă câinele nu e un aparat, e o ființă.

— Cum însă de ghicește ce e în sufletul dumneavoastră ?

— Înțeleg, zise imediat Claude. Da, aveți dreptate. Câinele ghicește stările mele după miros, după umorile pe care le secretă organismul meu. Ele există, ele sunt semnale precise : dacă un câine le poate detecta cu precizie, înseamnă că ele pot fi măsurate și de un aparat.

— Dar cum poate câinele să perceapă dacă furia mea e îndreptățită sau provine din simplă răutate ? În ce măsură *știe câinele* dacă starea mea e justificată sau nu?

— Dumneavoastră știți ? îl întrebă Erhan.

— Eu știu. Cel puțin în majoritatea cazurilor, știu.

Erhan își ridică degetul o dată cu vocea :

— Știți !

Se întoarse spre ceilalți, ca și când i-ar fi luat de martori :

— Știe ! Știți, va să zică — se întoarse el iar spre Claude — când furia dumneavoastră e îndreptățită și când nu, când aveți dreptate și când nu.

— Știu, admise Claude, în măsura în care știe orice om înzestrat cu oarecare luciditate și conștiință.

— Fiți atent acum ! zise Erhan și, în ciuda timidității sale, își ridică arătătorul într-un gest de mare orator : Recunoașteți că această știință de sine va poate modifica stările, calitatea reacțiilor ?... Că într-un fel emite umori o furie de care știți că e îndreptățită și alte umori pot intra în acțiune când furia e agravată de conștiința că n-aveți dreptate ?

Claude nu răspunse. Se ridică în picioare și se așeză iar, fără să spună un cuvânt.

— Desigur, adăugă Erhan concesiv, prin umori, odorat și altele înțeleg o gamă mult mai complexă de reacții fizico-chimice.

Claude își ridică fruntea mare și cărnoasă :

— Aveți perfectă dreptate. Gama stărilor omului are un corespondent fizico-chimic extrem de fin ; e foarte probabil ca diferite sentimente, stări, trăsături de caracter să emită semnale pe care noi nu putem să le înregistrăm încă și...

Se opri din vorbă, ca și când ar fi dat de un abis.

— Bine, dar e...

Se ridică grav în picioare, privindu-i pe rând :

— Vă dați seama ? Ne aflăm în fața unui geniu. Dacă omul sau oamenii aceia au reușit să...

Se opri din nou și îi privi pe toți, ca și când ar fi avut cu ei o răfuială personală :

— Noi n-am ajuns încă să detectăm corespondentul fizic al

acestor stări nici măcar de aproape, nici măcar vârând acul de analiză în corpul pacientului ! Dacă cineva a putut să creeze un automat care detectează de la distanță stările din ficatul și vezica oamenilor, un fel de copoi electronic și moralist electronic, omul acela e un geniu !

În mijlocul tăcerii grele care se lăsase în cameră, Claude Rădulescu continuă :

— A inventat un nou alfabet și cel mai important ! a deschis șapte mii de tunele noi prin care putem să pătrundem în tainița ultimă a științei, psihicul omului.

Parcă citind același răspuns pe toate fețele, Claude urmă înverșunat :

— Știu, dar chiar dacă asasinează, chiar dacă detectează deocamdată numai micul simptom trecător al răutății, chiar dacă face să explodeze bila și celula hepatică și aorta, chiar dacă nu prinde deocamdată rechinii cei mari ai răutății omenеști, chiar dacă a răpus ceva plevușcă, mica răutate superficială care plutește în bila fiecăruia...

— Știți, se interpușe colonelul Dimitrescu aproape în șoaptă, între victime a fost și un băiat de nouă ani care dădea foc la aripile unei muște. Probabil că era un copil rău. Nici n-au mai apucat să-l ducă la spital.

— Un asasin, zise pe un ton împăciuitoare generalul, dar și un geniu științific.

— În primul rând un geniu, apăsă Claude, parcă presimțind că va fi înfrânt de argumentele celorlalți. Să știți că nici un popor de pe lume n-are genii cu lopata. Geniul e un lucru rar.

Ceilalți tăceau.

— Nu uitați ! zise Claude. Și energia atomică, tot ca o crimă a debutat în viața omenirii. Crima a trecut, dar azi...

Se opri, simțind că n-are dreptate.

Generalul îi vorbi blând și politicos, ca și când ar fi vrut să-l ferească de o suferință :

— Geniile sunt rare, e adevărat. De aceea am și apelat la dumneavoastră. Noi, aici, nu suntem decât niște slujbași ai miliției, unii mai proști, alții mai deștepți, dar în orice caz oameni obișnuiți. Aici însă avem de-a face cu un gigant al științei. Noi nu vrem decât să oprim valul de crime. Pe urmă, e drept, justiția își va cere drepturile ei. Dar dacă asasinatele astea aduc cu ele o mare descoperire științifică, nu e logic să aflăm acest secret ?

Claude tăcea.

— Noi vă propunem un pact, zise generalul. Să ajungem la arma aceea necunoscută. De acolo, drumurile noastre se despart: dumneavoastră aflați secretul, dacă vreți îl apărați pe autorul armei, iar noi ne facem datoria, ferim viețile oamenilor. Ce ziceți ?

Claude ezită o clipă, iar colonelul Dimitrescu, profitând de pauză, interpușe obrazul lui de hepatic obosit în calea privirilor doctorului :

— Nu mi-a plăcut cuvântul acela, „plevușcă” ! zise el. Cine sunt răii care trebuie asasinați ? O vânzătoare înrăită pentru că e aglomerație și o dor varicele, un agent de circulație abia venit de la țară, un amărât de...

— Lasă, Dimitrescule, interveni generalul, dându-și seama că tânărul savant discutase mai mult cu conștiința lui decât cu ceilalți. Mintea lui trecea de primejdia imediată, anticipa faloasele unei descoperiri neobișnuite, dar, deocamdată, primejdia precumpănea, și Claude nu putea să nu-și dea seama de asta.

— Lăsați, zise Claude, înțeleg, are dreptate...

Cu gesturi obosite, își scoase haina — avea o haină mare de sport, cu stofă de homespun, nepotrivită pentru căldura verii — își suflecă mânecile și întrebă, oftând ușor :

— Aș putea avea un calculator și o cafea neagră ?

Doctorul Erhan, care de câțva timp pândea scena fără să se mai amestece în discuție, își plecă ochii în podea, satisfăcut și trist.

15

Sala de consiliu își pierduse caracterul ei demodat, de mic local de provincie. Zidul mobil fusese ridicat, în locul lui se vedea un mare tablou electronic, iar în jur erau câteva ecrane de telecomandă : tot ce discutau oamenii strânși în jurul mesei se transforma în fapte, ordine, acțiuni care antrenau uneori mii de oameni.

— N-are rost să calculați, îi zise lui Claude colonelul Dimitrescu. Putem câștiga o grămadă de timp dacă vă punem de-a dreptul la curent cu cercetările noastre de până acum. Probabil vreți mai întâi să aflați densitatea teritorială.

— Exact.

— Crimele au o rază de acțiune extrem de scurtă. Nu s-au produs în țară, ci numai pe o porțiune mică a Bucureștilor : restul e panică explicabilă și câteva crime izolate, de „amatori”.

— Despre ce porțiune e vorba ?

— Cartierul Moșilor-Obor.

Claude rămase o clipă pe gânduri.

— Trebuie să fie o mașină de proporții neobișnuit de mari, zise el. Gândiți-vă la stadiul actual al științei : nici măcar pentru o triere elementară a aerului nu s-au putut încă născoci mașini mai mici decât filtrele acelea oribile...

Se opri brusc și se izbi peste frunte :

— Filtrele !

Ne-am gândit și la asta, șopti Erhan surâzând fericit, ca un bunic care i-a pregătit nepotului o jucărie. Fenomenul constă mai întâi în

detectarea unor umori, unor stări, în *selecție*. Or, ca să selectezi, ai nevoie — neapărat ! — de o aparatură în genul filtrelor de aer sau de zgomot: numai un aparat care e în stare să aleagă dintre mii de sunete și mirosuri cele necesare și cele nocive este în stare să...

— Evident, spuse Claude. Ați cercetat cartierul ? Filtrele ocupă totuși ceva spațiu.

— S-a cercetat casă cu casă, zise colonelul Dimitrescu.

— Dacă filtrele de aer și zgomot încap pe un autobuz...

— Garantez că nu e vorba de o stație mobilă, interveni colonelul Vidrașcu. Toată circulația cartierului e supravegheată, vehicul cu vehicul.

— Încă ceva, spuse Dimitrescu. Majoritatea atentatelor s-au petrecut în aer liber. Am ajuns la concluzia că mașina trebuie să fie instalată undeva la înălțime.

— Și ? întrebă Claude.

— Nimic. Am răscolit o serie de poduri, am folosit detectori de metal. Degeaba. S-ar putea însă ca mașina să fie închisă între ziduri de beton : am spart șarpantele superioare la o serie de clădiri, dar e o treabă care ne-ar cere, pentru tot cartierul, cel puțin o luna. S-a creat între cetățeni și oarecare alarmă, nu putem acționa cu metode de asalt.

— Atunci să luăm altă cale. Au dispărut recent ceva filtre ?

— Da. Un paznic al ITB — un om bătrân, trecut de vârsta pensionării — a încetat acum zece luni să mai vină la serviciu. La un control, s-a descoperit că lipsea un autobuz, cu filtre cu tot. Același bătrân e suspectat pentru dispariția unui mic tablou electronic, de depistare a scurgerilor de curent la autobuze.

— Dacă avea un filtru și un tablou electronic gata făcut, i-a fost mai simplu, zise Claude. Vreau să spun, din punct de vedere tehnic. Un om singur nu poate face orice, nu știe tot. Dar dacă are de-a gata două aparate, restul e treabă de ingeniozitate : principalul e descoperirea cea mare ; adaptarea tehnică e relativ ușoară, dacă are aparatele gata.

— Așa ne-am gândit și noi, pornind, firește, de la ipoteza că bătrânul nu era un simplu paznic.

— Aveți semnalmentele lui ?

— Le avem. Numele era fals. Acte false. Semnalmentele concordă cu cele ale bătrânului văzut la microstațiunea termală. Paznicul a dispărut fără urme. Avea o cameră închiriată : n-a lăsat acolo nici o urmă.

— Îmi amintesc acum, zise Claude, că bătrânul a plecat de la microstațiune cu o motocicletă albă. Ați controlat posesorii de motociclete ?

— Am făcut cercetările de rigoare, zise colonelul Vidrașcu. Un ac

într-un car cu fân. Unui cetățean i-a fost furată motocicletă. După două zile a găsit-o în fața casei. Nici o amprentă.

Generalul Săndescu zâmbi :

— Doctore, ziceai că e un geniu. Dacă e un geniu, nu se lasă el prins cu mărunțișuri din astea.

Claude își smuci încăpățânat bărbia :

— Să încercăm atunci altă cale. Căutați toți medicii sau chimiștii mai vârstnici cărora li s-a făcut cândva vreo nedreptate flagrantă. Oameni care și-au pierdut soția în spital din cauză că nu s-au priceput să dea bacșiș.

— Aveți memorie, zise admirativ colonelul Dimitrescu. Într-adevăr, din cuvintele spuse de bătrân la microstațiune se putea deduce că face parte din această categorie. Am mers pe ipoteza asta : oamenii noștri au răscolit toate arhivele Ministerului Sănătății.

— Și ?

— Există mai multe probabilități. Între patru-cinci oameni, cel mai probabil e un oarecare Armand Botoncea. Nu-i doctor sau chimist, cum ați bănuț, dar foarte pe aproape. E un autodidact ; acum vreo 11 ani a fost dat în judecată pentru că făcea ceaiuri hepatice și n-avea diplomă de doctor. După trei ani de hărțuieli juridice — în care timp i-a murit soția — s-a angajat ca ajutor de medic veterinar la o cooperativă agricolă de lângă Curtea de Argeș. Aici, la moartea unor vaci, a fost tras la răspundere pe motiv că făcea niște experiențe pentru combaterea brucelozei. Ancheta a stabilit la urmă că experiențele n-aveau nici o legătură cu moartea vitelor — de vină fusese veterinarul, un bețiv cu diplomă — dar Botoncea, fără să mai aștepte rezultatele anchetei, știindu-se cu cazier, a dispărut. S-a retras, pare-se, la o stână în Maramureș. Avea o putere deosebită asupra dulăilor : ciobanii povestesc că avea un fluier fermecat pe care nu-l auzeau decât dulăii, probabil cu ultrasunete, cu frecvențe pe care nu le poate auzi urechea omenească. Totul pare să indice că era nu numai un medic amator cu bună reputație între bolnavi, dar și un biolog, experimentator pe animale : știți că autodidacții pun adesea în studiile lor mai multă tenacitate decât un om cu diplomă.

— Credeți că moartea soției și concursul acela nefericit de împrejurări, chiar și de nedreptăți, puteau transforma un om într-un asasin ?

Colonelul Dimitrescu îl privi pe tânărul savant cu un zâmbet obosit :

— Nu trebuie să judecați după dumneavoastră. Știți prea bine că la marii descoperitori se ivesc uneori dereglări mintale. Înverșunarea cercetării, unele predispoziții, scleroza care-i orbește pe unii bătrâni, mai ales când trăiesc în singurătate...

— Și ? întrebă Claude, fără să dea importanță zâmbetului gălbui

și amărât al colonelului. Ce s-a întâmplat cu acest Botoncea ?

— După un timp, a dispărut. Când s-au găsit niște oase pe zăpadă, s-a presupus că îl mâncaseră lupii.

Dimitrescu făcu o pauză mică, sorbi din cafeaua care se răcise și spuse în încheiere :

— Nici acum nu putem fi siguri sută la sută că n-a murit. Poate că e vorba de altcineva. Dar prea multe amănunte concordă : ceaiuri hepatice, soția moartă în spital, un șir anormal de nedreptăți, cam aceeași vârstă...

Generalul, care-și scosese tunica, veni lângă Claude.

— Să zicem că-i Botoncea sau să zicem că-i Popescu : tot acolo ajungem...

Claude tăcu.

— Vă urmăresc eforturile de aproape jumătate de oră, urmă generalul. Nu știu dacă o să luați spusele mele ca un compliment — meseria dumneavoastră e cu totul diferită — dar aveți un extraordinar talent de milițian.

— Mulțumesc, zise Claude, e un compliment : și noi, virusologii, nu suntem la urma urmei decât niște detectivi ai bolilor.

Generalul își abandonă zâmbetul politicos, se așeză pe scaunul liber de lângă Claude și îi spuse cu voce scăzută, să nu fie auzit de ceilalți :

— De ce nu te duci la o plimbare ?

Claude credea că n-a auzit bine.

— Iartă-mă că mă amestec, zise generalul, dar vreau să-ți amintesc cuvintele pe care le-ai spus : probabil ne aflăm în fața unui geniu.

— Știu, zise Claude, simt.

— Și atunci ? Percheziționarea apartamentelor, permis de motocicletă și mai știu eu ce ! Nu-ți dai seama că dumneata, cu metodele dumitale deductive, nu faci decât să repeți munca noastră obișnuită de milițieni ? Scuză-mă, dar la treaba asta ne pricepem mai bine ca dumneata !

— Și atunci ?

— Fii geniu ! zise scurt generalul.

Claude îl privi surprins.

— Găsește ceva extraordinar ! îl îndemnă celălalt. De aceea am chemat un savant. Botoncea acela, sau cum l-o fi chemând, e el geniu ? A inventat el o mașină de detectat răutatea ? Găsește și dumneata o mașină de detectat mașina lui!

Claude, obosit după toată munca lui de investigație de până atunci, îl privea cu ochi de om care nu pricepe nimic.

— Lasă-ne, domnule, să ne facem treaba de miliție, stăruie generalul, și du-te să te plimbi până îți vine Ideea cu i mare ; fii te rog

genial, te rog eu foarte mult, fii genial, că altfel nu știu ce se întâmplă cu noi toți.

Claude se sculă, își puse încet haina și, fără să-și mai ia rămas bun, părăsi sala.

16

De îndată ce tânărul savant închise ușa în urma lui, în atitudinea doctorului Erhan se ivi o schimbare bruscă.

Agitat, se duse cu pași repezi până la superiorul său direct, colonelul Dimitrescu.

— Aș vrea să plec, zise el mișcând ciudat din picioare, ca și când ar fi stat pe spini.

— Tocmai acum ?

Bătrânelul își scărpină încurcat mustața albă, sărind de pe un picior pe altul.

— E ceva urgent. Tot n-aveți nevoie de mine !

— Cum n-avem nevoie ? ! se zborși Dimitrescu. Fără dumneata, nu-l identificam pe Botoncea acela. Nu uita că la noi e pe grade, nu merge cu „dragă colega”. Ai ordin, stai aici !

Graba micului doctor era atât de anormală, încât Dimitrescu fu cuprins de remușcări.

— Ce treabă ai ?

— Treaba mea, zise Erhan.

Apoi, cu aerul disperat al omului care pune totul pe o carte, spuse brusc :

— Acum e prea târziu ! M-ai ținut prea mult de vorbă. Am scăpat trenul. Ascultă, colonele, știi că lucrez de 35 de ani în miliție ? Ai încredere în mine ? Ești gata să-mi faci un hatâr ?

Dimitrescu, care mai avea pe cap zeci de treburi, începu să găsească discuția obositoare. Îi făgădui bătrânelului că-i va satisface hatârul.

— M-ai ținut prea mult de vorba, zise Erhan. Vreau să-mi dai o echipă de urmărire, de filaj.

— S-a făcut, zise imediat Dimitrescu, dar știi regula : când dau o echipă, trebuie să știu pe cine filezi. Pe cine vrei să filezi ?

— Pe doctorul Claude Rădulescu, zise agitat Erhan. De când mă ții de vorbă, cred că i-am pierdut urma.

17

Ajuns în Piața Victoriei, Claude Rădulescu, mergând val-vârtej, începu să taie piața pe la mijloc. Milițianul — care altă dată l-ar fi amendat — acum surâse blând și îl amenința șăgalnic :

— Nu fi rău, domnule, că mori repede !

Claude n-avea chef, tocmai acum, de încurcături cu agenții de circulație. Ocoli piața cu băgare de seamă și se afundă pe aleile moi și umbroase de la șosea : după o perioadă de asfalt, reveniseră la vechiul și bunul obicei al pământului bătătorit. Nu-ți auzeai pașii, puteai să gândești.

Era o noapte de vară, din acelea care refuză să se întunece cu totul.

Avu o clipă senzația că e urmărit, dar când se întoarse nu văzu pe nimeni.

Niciodată, a gândi nu fusese pentru el un proces atât de chinuitor. În munca de cercetări științifice, nu era legat de vreun termen. Nu-i punea nimeni sula în coaste. Nimeni nu-i poruncise până atunci să fie geniu în termen de 24 de ore.

18

Se întâlnește în mijlocul lacului Herăstrău.

În lumina becurilor îndepărtate de pe țărm, obrazul roșu al lui Claude strălucea : era lac de sudoare. Trăsese la vâsle cu năduf. Erhan era odihnit: în locul lui vâslise vecinul său de barcă, un individ solid cu priviri cercetătoare, care avea profesia înscrisă pe față.

— Să lipim bărcile, zise micul doctor cu un zâmbet blând, să trec la dumnealui în barcă. Apoi, lui Claude : Nu vă deranjez, nu ?

Claude tăcu. Vâslașul lui Erhan lipi bărcile cu dexteritate, apoi privi cu oarecare îngrijorare cum plăpândul bătrânel cu mustață albă se instalează în barca uriașului roșcat.

— Poți să te duci, zise Erhan, parcă scuzându-se că dă ordine.

Impasibil, vâslașul anonim se îndepărtă privindu-i mereu, în vreme ce Erhan, încredințându-se repede că mustața mică și albă mai era la locul ei, zâmbi prietenos:

— Nu, nu e o coincidență ! Am pus o echipă să vă urmărească ! Vă pierdusem urma ! Am vrut să schimbăm vreo două cuvinte, între noi, ca între colegi.

19

— După 35 de ani de slujbă, zise încet Erhan, nu mai știu dacă în mijlocul lacului ai voie să-ți scoți tunică sau nu. S-a făcut de mult întuneric. În sfârșit, să riscăm.

Claude vâslea încet, privindu-l iritat pe bătrânul mic și liniștit din fața sa. Erhan, îndărătul ochelarilor rotunzi, avea ochi mici, rotunzi și ei, căprie : se strângeau a șiretenie și încrețeau toată tâmpla, două uriașe labe de gâscă. Gura, la fel, și-o strângea, căuta s-o adăpostească toată și s-o ghemuiască sub streășina mustății albe ; umerii și-i ținea aduși : totul trăda în el modestie, sfială, dar și șiretenie, înțelepciune,

echilibru.

— Sper să nu vă abat din gânduri, vorbea Erhan mai departe. Știți, am trei copii mari. Doi dintre ei sunt medici. Fata e la conservator, vrea să se facă actriță : ciudată meserie, nu ?

— Cum vă spune pe numele mic ? întrebă Claude.

— Aici, la slujbă, toată lumea mi l-a uitat. Nicolae, zise Erhan serviabil. Doctor Nicolae Erhan. Medic legist maior.

— Când mă gândesc mai bine, am impresia că ipoteza Botoncea — răscolirea arhivelor Sănătății, identificarea unui fost medic nedreptățit — dumitale ți se datorește.

— Nici un merit special. Noi, aici în miliție, suntem un organ specializat: avem obișnuința a tot felul de cazuri. E tot medicină, dacă vreți : un fel de diagnostic. E ca un tic : nu știu nici eu cum am nimerit la miliție, dar îmi merge mintea numai în direcția asta.

— Mă simt umilit, mărturisi Claude.

Mai vâsli câteva clipe — celălalt nu-i răspundea nimic — și lăsă barca să meargă în voie.

— Nu-mi vine nici o idee. Nu știu pe ce cale am putea depista mașina aceea. Nu-mi vine nici o idee.

— Trebuie să vă vină, zise Erhan cuminte. Știți, mie nu-mi dă nimeni nici o atenție : s-au obișnuit cu mine, de atâția ani. Știu toți că sunt sub ordinele lor, sunt un simplu salariat, un grad mai mic decât al lor. Dumneavoastră însă sunteți dinafară : nu sunteți supus disciplinei lor, sunteți, dacă pot să mă exprim așa, pe post de personalitate. Am luptat mult să-i conving pe superiorii mei să vă consulte.

— Și de ce îmi spuneți mic toate astea ? întrebă Claude.

— Ca să înțelegeți că la dumneavoastră e toată nădejdea. Dacă nu vă vine nici o idee, suntem pierduți.

— Tocmai asta e, mărturisi Claude. N-am o minte obișnuită să lucreze la strâmtoare. Mi s-a pus — cum să spun ? — o frână invizibilă pe creier, un tabu, un cârcel al gândirii.

— E o chestiune de exercițiu, spuse persuasiv Erhan. Până la urmă nu se poate să nu găsiți rezolvarea. Știți proverbul : bate și ți se va răspunde.

Claude, care reîncepuse să vâslească, încremeni brusc :

— Cum ați spus ?

— Am spus că o să găsiți soluția.

— Nu, nu, ați mai spus ceva, un proverb.

— Un citat biblic : bate și ți se va deschide.

— Nu, nu, ați spus „bate și ți se va răspunde”.

— Mă rog, sensul e același.

Claude, gata să răstoarne barca, se sculă în picioare. Doi necunoscuți de pe mal îi priveau de câteva clipe stăruitor ; unul se sui

într-o barcă.

— Bate și ți se va răspunde, îngână Claude. Nu vă dați seama ? Mașina aceea blestemată nu poate funcționa ca un simplu filtru. Filtrul nu face decât să aleagă ceea ce i se dă. Mașina aceea trebuie să opereze la distanță. Nimeni nu vine în fața ei să-i spună : uite, sunt un om rău, lovește-mă ! Trebuie ca ea să „bată” până departe, să iscodească la kilometri depărtare și să se întoarcă imediat cu răspunsul. Dacă are tabloul electronic și principiul, aparatura face selecția și îi arată rezultatul.

— Dacă înțeleg bine, zise imediat Erhan, o vedeți ca pe un fel de radar : trimite o undă, iar acolo unde dă de o vezică „rea”, de o bilă compactă, de imponderabilele unui acces de răutate, de un *compositum* de răutate, acolo lovește.

— Da, zise Claude, un fel de radar bazat pe filtru selectiv.

— Și ? Întrebă cuminte medicul. Ne ajută asta s-o găsim mai ușor ?

— Bate și ți se va răspunde, zise Claude. Ne trebuie și nouă un emițător, trebuie găsit ceva. Un emițător de răutate.

Erhan își întoarse fața, ca celălalt să nu-i vadă expresia.

— Dați-mi voie și mie să vâslesc până la țarm, zise el. Știți, nu-s chiar atât de bătrân pe cât par. Și nici chiar atât de mărunț. Totul e din cauză că sunt sfios. Uitați-vă aici ! — și Erhan își arată bicepsul.

— Un radar, murmură Claude în vreme ce doctorul vâslea, un contra-radar, o iscodire automată...

— E degeaba, zise Erhan. Ca să depistăm mașina lor, ar trebui — după principiul dumneavoastră de anti-radar — să construim o mașină de același tip ca a lor. Dar una care să imite răutatea.

Claude tăcu câteva clipe.

— Nu mă descuraja, zise el. Dacă mă gândesc mai bine, de la dumneata a pornit ideea, și acum tot dumneata o respingi.

— N-o resping, zise Erhan, dar mă tem că e imposibil să construim un emițător *fizic* de tipul care-l vrei dumneata.

Trecuseră pe nesimțite la dumneata.

— Cum adică, emițător *fizic* ? Întrebă Claude. Poate exista și unul spiritual ? Ce vrei să spui ?

— N-are a face, răspunse Erhan, prinzând atent scândura debarcaderului și fixând barca.

Își puse tunica, își potrivi meticolos cravata și făcu un semn discret unuia din oamenii care-l așteptaseră pe mal.

— Am chemat o mașină, spuse el. Principalul, doctore și profesore, este că dumneavoastră îl veți distruge pe asasinul necunoscut.

— Nu vă înțeleg, zise Claude.

Trecuseră din nou la apelativul de politețe.

— Dumneavoastră, zise Erhan, sunteți mult mai puternic decât mine. Sunteți o mare personalitate. Aveți o mare putere de convingere.

— Nu-mi place cum îmi vorbiți, protestă Claude. Am impresia că sunt în mâinile dumneavoastră un fel de unealtă. Am văzut odată, la Calcutta, un hipopotam : paznicul îl mâna cu lovituri de bătă. Animalul, mare și cu pielea groasă, simțea probabil bătă aceea ca o nuielușă.

Cetățenii care se plimbau prin parc (rari, pentru că și aici exista riscul de a te arăta rău cu iarba, cu florile, cu cine știe ce, și de a muri subit) priviră intrigați un spectacol neobișnuit : pe aleile rezervate plimbării apăru ca fulgerul o mare mașină neagră, milițienească.

— Pofțiți, îl îmbie Erhan.

Claude își instalează pe canapeaua de piele corpul masiv și se întoarce spre doctor :

— Am impresia că tot n-am găsit soluția.

— Aveți un carnețel, zise Erhan parcă rușinat. Dacă vreți, notați-vă în carnețel ce v-am spus : dumneavoastră, cu personalitatea pe care o aveți, îl veți răpune pe asasin. Dacă aș putea, așa face-o eu. Dar simt că numai dumneavoastră puteți. Îl veți răpune.

20

Generalul Săndescu avea senzația că biroul se învârtă cu el. Se plimba prin odaia largă și își spunea că unui om înalt îi e mult mai greu să-ți țină echilibrul. Se duse la ecranul televizorului și se așeză în fața lui.

În câteva clipe, examina piața Bălcescu — altădată blocată de afluența vehiculelor — Sfântu Gheorghe, unde pietonii se perindau fără stop, într-un șuvoi continuu, care împiedica mașinile să treacă (era un viaduct în construcție), apoi privi bifurcația dintre 11 Iunie și Coșbuc, Arcul de Triumf, Piața Domeniilor : Bucureștiul era pustiu. În cartierul de epicentru, pe Moșilor, nu se vedea țipenie de om, autobuzele circulau complet goale. Oborul vesel, vulgar și aglomerat, cu oalele sale de pământ rămase încă de la jumătatea secolului XX sau poate și mai de mult, cu mustăriile și negustorii săi de braggă, părea acum capitala unei civilizații apuse.

Numărul morților trecuse de o sută.

Generalul se așeză la birou și își apăsă fruntea în pumni :

— Trebuie să-l găsim, trebuie să-l găsim !

— Unde mergem ? întrebă Claude, privind defilarea rapidă a străzilor pustii.

— Îndărăt la sediu, răspunse Erhan.

Claude, nu fără remuşcare, simţea că Bucureştiul acesta pustiu îi place, capătă o putere de atracţie aparte. Clădirile aliniate cam la aceeaşi înălţime — nici una sub 36 de etaje şi nici una peste 50 — lămpile multicolore cu strălucire neagră, care fereau ochii de oboseală, aerul curat, filtrat de staţiile mobile ale autobuzelor, ghirlandele de flori agăţate de-a latul străzii — cam de prost gust, cam de paradă, dar la urma urmei frumoase — totul producea asupra lui o impresie aparte în această seară de cuptor.

O maşină mică îşi terminase încărcătura de energie şi şoferul trăsesese cablul peste drum, ca să se alimenteze de la o priză publică.

— Nu vezi că ai o priză chiar lângă tine ? îi strigă din mers şoferul miliţiei.

Erhan părea neliniştit, se uita la ceas şi la un moment dat se aplecă înainte, să-i şoptească ceva şoferului.

— Ştiu, ştiu, zise acesta.

— Dacă n-avem timp şi posibilitate să construim un contra-radar, întrebă Claude, atunci ce soluţie întrevedeţi ?

Doctorul Erhan lăasă să se scurgă o pauză lungă. Limuzina ocolise mult, cobora acum panta din spatele Cişmigiului, spre Schitu Măgureanu. Într-un târziu, cu mâinile împreunate cuminte în poală, micul medic al miliţiei spuse :

— Trebuie să construim un model de răutate.

22

Bătrânul se trezi şi îşi privi imediat ceasul fosforescent.

— N-am dormit mult, murmură el.

De multă vreme luase obiceiul să vorbească singur. Îşi dădu grăbit cu apă peste faţă. Se îmbracă repede şi precis ; la urmă, îşi dădu din nou cu apă peste faţă. Cu ochii limpeziţi, se opri în faţa zidului încărcat de aparataj. Voci slabe veneau de departe, prin aerul încins al nopţii de vară ; imagini slabe fulgurau neprecis.

Bătrânul manipula răbdător câteva butoane şi privi o harta luminoasă, un tablou electronic relativ mic, de vreo doi metri pătraţi.

— Ia spune tu, frumuşico, unde mai sunt ceva haini ?

Pe harta neagră, brăzdată de liniile roş-închis ale străzilor, pâlpâiau câteva puncte galbene.

— Ia să vedem, zise blând bătrânul, ce are domnul ăsta de pe Meselor, de se agită atât ?

Avea un radiovideo telescopic, din acelea ieftine din comerţ, cum

au început de la o vreme să aibă și copiii, și îl îndreptă spre zona din Meselor. Distanța era de numai vreo 700 de metri și bătrânul spera că „domnul” se agită în aer liber. Pentru interioare — magazine, restaurante sau locuințe — era mult mai complicat; uneori trebuia să se deplaseze însuși bătrânul. Și era periculos, de la o vreme nu mai putea să se deplaseze.

Un țuit ușor se auzi în mansarda largă și bătrânul sări ca ars :

— Auleu, zise el vesel, am uitat să fixez instalația contradetectării ! Să o punem frumușel, zise el drăgăstos, răsucind două manete primitive, să nu ne mai găsească dumnealor înainte de-am terminat.

Întorcându-se spre teleradio, întâlni în drum imaginea fugară pe care i-o arunca o oglindă. Se opri o clipă, să-și examineze obrazul cu peri albi — se răsesse dimineața, dar vara părul îi creștea mai repede — și ochii albaștri, limpezi, fără vinișoare roșii.

— Nu, zise el imaginii din oglindă, nu sunt nebun. Terminăm cu răii și abia pe urmă...

Se opri din vorbă și începu iar să manipuleze teleradioul.

— Nu se poate, murmură el, nu se poate. Cu asta, o să prelungim vârsta oamenilor cel puțin cu 25 de ani. Dacă trece prin cartier un bolnav de bilă sau de ficat, află. Numai să treacă, și află. La un kilometru distanță, pot să-l ușurez de durere. Nu acum, sigur. O să ia vreo cinci ani de muncă. Dar, dar...

O voce ascuțită își croia drum prin grămada indistinctă a zgomotelor din teleradio. Bătrânul își lipi ochiul de gaura televizorului telescopic și manipulă răbdător butonul de coordonare între sunet și imagine, până ce zări o femeie între două vârste, cu ten și buze albastrii, care vorbea de zor într-o curte. În jur stăteau două fete de vreo optsprezece ani și un om posomorât. Probabil bărbatul și copiii femeii. Erau luminați de un bec care se clătina în mijlocul curții și făcea să lucească două-trei globuri albastre, ale bețelor pe care se încolăceau câteva plante.

— Sigur, zise bătrânul. Ar fi o nebunie să prelungim viața oamenilor, atâta vreme cât mai există ei. Și așa, răii trăiesc mai mult decât cei buni : sunt mai puțin simțitori, mai duri. Bunul se stinge singur, de durere. Bunul sfârșește la balamuc. Răului trebuie să-i dai cu parul în cap. Ia să vedem clienta noastră de azi...

— Dați-mi picăturile ! țipa femeia din curtea de pe Meselor. N-o să vă duceți la nici un bal ! Sunt bolnavă de inimă și mă chinuiți ! Și ce dacă sunteți tinere ! mai aveți timp până să vă măritați ! Și tu — se adresă ea bărbatului — ce stai ca prostul ? ! Amuză-mă, spune-mi ceva, că sunt nevasta ta, ocupă-te de mine, că tu m-ai îmbolnăvit...

Bărbatul stătea neputincios, cu mâinile căzute lângă corp, și o lacrimă mare — una singură — aluneca pe obrazul lui împietrit.

— Stau cu tine, zise el cu voce înăbușită, și fac ce vrei, dar lasă-le

pe ele, nu le lași nici să învețe, nici să se plimbe, sunt copiii noștri.

— Voi m-ați îmbolnăvit, strigă femeia cu o durere mânioasă, să audă toți vecinii cum chinuiți o femeie bolnavă ! Uite, chiar acum o să mor ! Dacă nu ascultați de mine, mor !

Sunt bolnavă de inimă, uite în clipa asta o să mor, a spus și doctorul, o să mor dacă nu ascultați de mine.

— Dar ce vrei, mamă ? întrebă una dintre fete. Facem tot ce vrei, numai spune ce vrei.

— Acum e prea târziu, șuieră femeia, acum o să faceți altfel, că prea m-ați scos din sărite !

Sus în mansarda lui, bătrânul începu să râdă liniștit.

— Scorpie, zise el gingaș, să știi că nu eu o să te omor. Eu numai pun contactul. Iar dacă în măruntaiele tale s-a strâns destul venin și destulă răutate, atunci o să crapi singură ! răutatea o să te dărâme.

Era un comutator obișnuit : contactul se făcea întorcându-l. Mașina era direcționată spre imaginea văzută în televideoradio.

Femeia își roti privirea în curtea mititică, își privi soțul și fetele cu o răutate și spaimă greu de descris, buzele i se albiră deodată, mai încercă să spună ceva și se prăbuși.

Bătrânul însă nu mai văzu ultima clipă. Nu-i plăcea să-i vadă cum cad. Videoscopul era ațintit acum în altă parte.

23

Mașina în care se aflau Claude Rădulescu și Nicolae Erhan o cotea în sus pe bulevard, pe lângă Cișmigiu, când, de la o poartă a grădinii țâșni în stradă o femeie elegantă care ducea în lesă un câine polițist. Câinele avea atâta forță, încât era gata s-o tragă sub roțile mașinii. Cu un zâmbet amuzat, șoferul, căruia îi plăcea să-și arate măiestria, făcu un ocol brusc pe două roți, reveni la linia dreaptă și izbucni în râs :

— Nu mai știi ce să inventeze ! Și-a luat câine lup că i se asorta la blană, și acum îl poartă și vara !

Abătut o clipă de la gândurile lui, Claude reveni la subiectul ce-l interesa :

— Cum adică, un model de răutate ?

— Asasinul necunoscut depistează „răutatea” și o lovește. Să-l depistăm, la rândul nostru, cu ajutorul unei răutăți model, o momeală care, atrăgând fulgerele asupra ei, ar feri în același timp pe ceilalți oameni de atentate.

Mașina se înfipse în curtea miliției, dar nimeni nu coborî.

— Ideea e bună, zise Claude, numai că am deveni noi înșine aproape niște asasini : ar însemna să trimitem cu bună știință oamenii-momeală la o moarte sigură !

Erhan coborî neașteptat de sprinten și îi ținu ușa cu un gest politicos și timid :

— Eu, zise el, n-am pomenit nimic de oameni.

24

Generalul Săndescu se uita distrat pe fereastră când văzu silueta masivă a doctorului Claude Rădulescu înșfăcând de revere un om mărunț în uniformă, care părea a fi doctorul Erhan.

— Ia uită-te, Dimitrescule ! exclamă el. Ai un obiect de studiu pentru criminalistică. Doctorii noștri au ajuns cam departe cu argumentele.

— Suntem toți obosiți, răspunse colonelul.

Între timp, jos în curte, ținându-l pe Erhan de revere, Claude îi striga :

— De ce nu vrei să mărturisești ? Totul era potrivit după cronometru, prin radio. Când s-a anunțat că vine mașina noastră, s-a dat semnal femeii să iasă cu câinele acela în calea noastră. Dar mintea mea proastă și obosită n-a înțeles. Vrei ca modelul nostru de răutate să fie niște câini, nu ? Turbați sau aduși la un stadiu de imitare perfectă a răutății, nu ? Asta vrei, nu ?

— Cred că e o idee bună, suspină Erhan.

Claude îi dădu brusc drumul.

— Vă rog să mă scuzați, zise el și, simțind cum se înfurie iarăși, explodă : Spune, domnule, ce vrei de la mine ? De ce m-ai urmărit în parc, de ce picuri în creierul meu prost de savant toate ideile dumitale bune de copoi vechi al miliției ? De ce nu-mi spui direct ce vrei ?

Erhan își netezea reverele, scuzându-se :

— V-am explicat, tovarășe profesor, eu am trei copii, sunt bun de pensie, sunt salariatul lor, grad mai mic, dumneavoastră sunteți dinafară, sunteți personalitate... Doamna aceea a apărut însă din întâmplare ! Ideea cu câinii e a dumneavoastră.

— E de necrezut și umilitor pe deasupra, zise Claude. Pentru mica dumitale diplomație orientală, mă faci pe mine să-mi pierd timpul ca omul dumitale de paie.

Plictisit, îi întoarse spatele și dădu să plece, dar micul doctor îi ținu calea cu curajul pe care-l dă disperarea :

— Opriți-vă ! Sunteți un om destul de puternic ca să puteți asculta două minute cuvintele unuia mai bătrân...

Își trase răsuflarea, se încredință că șoferul plecase și că nu mai are cine să-i audă și se agăță de brațul lui Claude :

— Să discutăm serios, domnule profesor. N-are rost să vă faceți probleme de orgoliu. E o chestiune de profesionalism. Dumneavoastră sunteți tare în viruși, eu în...

— Bine, bine, îl întrerupse Claude, dar de ce...;

— Dați-mi voie, stăruie Erhan, n-am terminat : v-am spus ceva adineauri și n-ați vrut să vă notați. V-am spus că sunteți o

personalitate și că sunteți singurul om care poate și care îl va distruge pe asasinul necunoscut. Vă rog să vă notați ce v-am spus.

— Ești nebun, exclamă Claude, impresionat fără voie. Chiar altă treabă n-am la ora asta, decât să-mi iau note după prevestirile dumitale.

Generalul îi lăsa să aștepte câteva minute. Se rase în grabă cu aparatul electric, își dădu mai multă vreme pe frunte cu apă de la frigider, înghiți una din pilulele excitante pe care medicii le declarau dăunătoare și își schimbă tunică transpirată cu una proaspătă.

Nu era o cochetărie, dar generalul știa, din ani de experiență, că aerul său, fotogenic în cele mai dificile împrejurări, le inspiră oamenilor calm și siguranță.

— Ei! exclamă el întâmpinându-i din prag și adresându-se mai ales lui Claude. Mi-ați adus ideea de geniu ? Cetățenii pier ca muștele. În trei, patru zile, toată activitatea orașului o să fie paralizată. Ce se aude ? Luați loc ! Serviți-vă.

Claude, mulțumind pentru scaun și cafea, trecu imediat în materie :

— Ne trebuie câini.

— Câini ? Nimic mai simplu. Dar să știți că am încercat, le-am dat să miroasă cartonașul lăsat de bătrân...

— Ne trebuie câini de sacrificiu, preciză Claude. Voi încerca să le fac o operație și nu știu în ce măsură va reuși sau nu. Pe lângă o injecție din cele mai simple, pentru mărirea agresivității, mai trebuie și o intervenție hepatică. Vor fi aduși la o stare vecină cu turbarea. Dar lucru mai important, fierea lor va acționa ca o momeală pentru mașina aceea.

— Și ? Ce realizăm cu asta ? Cum nimeresc câinii drumul spre mașina ?

— Nu pot garanta nimic, zise Claude. Doctorul Erhan și cu mine n-am reușit să elaborăm vreo metodă până la capăt. Dumneavoastră mergeți mai departe pe căile obișnuite ale miliției, iar noi încercăm pe calea noastră. Mă duc chiar acum, sunt așteptat.

Claude aproape că ieșise din încăpere, când auzi vocea generalului :

— Ce e asta ?

Micuțul doctor Erhan stătea umil în fața lui cu o bucată de hârtie.

— Ce e asta ? repetă generalul.

— Bonul de câini, zise stins Erhan.

Generalul luă plictisit hârtia, dădu s-o semneze și tresări :

— O sută de câini ?

— Pentru a sacrifica atâția, trebuie aprobarea dumneavoastră personală.

— Și de unde luăm atâția ?

— Nu e nevoie de câini dresați, zise Erhan lungind vorba, așteptând să iasă Claude, să nu audă restul.

Claude se înțepeni în ușă, iar Erhan, evitând să privească spre el,

bolborosi rușinat :

— Toți câinii sunt gata pregătiți.

Generalul semnă.

26

— Bine, bine, zicea Erhan pe coridor, mânându-l pe masivul doctor, v-am mințit, aveam câinii pregătiți încă înainte ca dumneavoastră să vă fi venit ideea. Mă rog, eu v-am strecurat ideea, dar vă rog, vă implor, găsiți soluția de operare : aici, deși sunt medic ca și dumneavoastră, sunt complet analfabet.

Claude se lăsa condus, fără să răspundă.

— Fiți drept, continua Erhan, știți prea bine că în toată România și chiar în lume nu sunt mulți care să dibuie soluția asta : problema nu e numai a operării, dar să-i avem apoi în viață.

— Mă rog, mă rog, mormăi Claude, am să încerc, dar ce facem pe urmă : cum ajungem până la „el“, până la mașină ?

Erhan își feri privirile. Ochii îi erau triști.

— Lăsați pe mine, zise el.

27

Cele cincizeci de minute ce urmară fură poate cele mai intense clipe din viața lui Erhan. Îl lăsă pe Claude Rădulescu în laboratoarele de la subsol, însoțit de un grup numeros de asistenți (meticulos, Erhan adusese dinainte chiar câțiva din colaboratorii de la institut ai savantului : când Claude intrase pe ușă, anestezistul lui obișnuit avea primul câine gata pregătit pentru operație). Erhan, fără să pară grăbit, se duse în biroul colonelului Dimitrescu.

Îl rugă pe criminolog să-i dea buletinul tuturor atentatelor săvârșite în ultimele ore.

— V-aș ruga, spuse el, să dați ordin ca victimele să nu fie ridicate : în toate locurile, scena crimei să rămână cum a fost.

— Cât timp ?

— Până îmi fixez teatrul de acțiune. Cum o chema pe colega actriței aceleia care a murit în scenă ? Sau nu, nu e bine. Puteți să-mi faceți legătura cu conservatorul ?

— Stai așa, zise Dimitrescu, nu mi-ai răspuns la întrebare : teatrul de acțiune pentru ce ?

Ochii lui Erhan se umplură de tristețe :

— Pentru omorârea asasinului, spuse el.

După un sfert de oră, Erhan studiasse toate cazurile atentatelor mai recente.

— Colonele, zise el neașteptat de familiar și sigur de sine, dumneata ai vreo 23 de ani de miliție, nu ?

— Exact, zise mirat Dimitrescu. La toți le știi vechimea atât de precis ?

— În 23 de ani, zise Erhan fără să-i răspundă, ai putut să te convingi că nu sunt nebun. Mi-ai acordat adineauri credit și te rog să mi-l acorzi mai departe. Ne aflăm în fața unei situații fără ieșire — aproape. Există o singură salvare, una singură, mă înțelegi ? Iar pentru asta, timp de două ore, trebuie să-mi dai o ascultare deplină. Ne-am pierdut destulă vreme cu tot felul de discuții : au fost utile, mi-au luminat mintea, dar acum...

Îl privi din nou sfios :

— Pot să mă bazez pe dumneata ?

— N-am încotro, zise colonelul, zâmbind galben. Eu unul am epuizat toate metodele. Dar savantul adus de dumneata ce face ? O să-i reușească operația ?

— Sper că da. Primul lucru : terenul crimei recente din Meselor să rămână neatins.

— Am luat măsuri. La celelalte putem ridica victimele ?

— Să mai păstrăm două terenuri de rezervă. Alege-le dumneata. Apoi, am nevoie de o studentă de la arta dramatică, una de reprezentare.

— Cum adică, de reprezentare ?

— Există două scheme ideale de actori : unii sunt de trăire, nu pot juca fără să trăiască toate stările personajului, alții sunt tehnicieni lucizi, mimează pe dinafară totul. Să vină una îmbrăcată puțin mai vulgar, pudrată violent: spune-le că-i un rol de mahalagioaică. Să fie însă, neapărat, o fată bună. Și calmă. Spune-le cum ți-am spus : de reprezentare, nu de trăire.

Erhan se opri o clipă, să respire, și continuă repede:

— Pe urmă, am nevoie de doi-trei electroniști, dar nu cine știe ce specialiști.

Dimitrescu, pe cale să transmită ordinul mai departe, se opri cu mâna pe butonul de apel :

— Cum adică ?

— Un specialist modern este omul care îți explică cel mai bine de ce nu se poate face un lucru. Eu însă am nevoie de niște oameni cu care să mă pot înțelege repede.

— Îi chem pe băieții de la brigada noastră de electronică, îi cunoști doar.

Zece minute mai apoi, când sfârși de descărcat sacul său de sarcini, după ce câteva sute de oameni se puseseră în mișcare să execute ordinele sale, doctorul își controla jenat bumbacul alb al mustății și se închise din nou în tăcerea sa sfioasă.

Colonelul Dimitrescu ațipi sub lampa de birou, cu țeasta pleșuvă întinsă spre el ca un far.

Câteva etaje mai jos, asistat de doi chirurghi veterinari și de ajutoarele sale de la institut, profesorul Claude Rădulescu — cu pielea roșie strălucind de sudoare — lua la rând al patrulea câine : trei pieriseră, fără ca operația să reușească.

29

Dimineața părea scăldată în sânge.

Totul mersese greu, infernal de greu, și doctorul Erhan, care căpătase o ciudată putere asupra celor din jur, îi convinsese în cursul nopții să amâne cu câteva ore operațiunea.

— Vă garantez eu că o să iasă bine ! striga el. Terenul din Meselor să rămână neatins, oricât de neverosimil ar părea, iar doctorul Claude Rădulescu să doarmă trei ore, până dimineața ! Neapărat!

Cu toate riscurile, se duseseră la Institutul de cercetări pentru somn, care avea câteva sisteme încă insuficient studiate.

— Pentru o singură dată, nu-i nici o primejdie, zâmbi șefa institutului, o femeie corpolentă, dominată, ca munții acoperiți de zăpadă, de o clăie mare de păr alb.

Îi vârâse pe toți sub un jet de raze și în mai puțin de un minut erau adormiți. Acum, la trezire, după două ore și 45 de minute, se simțeau ca după un întreg concediu.

Coborând scările, Claude îl privi vesel pe micul doctor de lângă el :

— Îți șade mai bine în civil. Ai trimis să ți se aducă hainele de acasă ?

Erhan însă, dacă era plin de putere, nu era și plin de bună dispoziție.

— Da, știu, zise el urcându-se în mașină. De 35 de ani, toată lumea îmi spune că nu mă prinde haina militară.

Instalat pe canapea, colonelul Dimitrescu își bătu servieta :

— Pe drum avem timp să mai cercetăm o dată planul.

— Eu, zise Claude, tot n-am înțeles : cum o să ne ajute câinii să ajungem până la el, până la geniul acela necunoscut ?

Erhan se posomori brusc.

30

Dimineața părea scăldată în sânge.

Bătrânul se sculă lesne, cu capul limpede.

De mulți ani dormea ușor și se trezea fără efort.

Orașul era prins în văluri purpurii. Fredonând cu sufletul ușor, bătrânul se spală la lighean. Înfipse aparatul de ras în priză și îl plimbă peste perii obrazului, până își simți pielea catifelată.

Instalațiile fixate pe pereții mansardei îi dădeau aceeași senzație, de catifelare, de lucru neted. Le lucrase cu migală, le gândise mai bine de trei ani, le adoptase în ultimele zece luni, zi după zi.

— Fleac, zise bătrânul cu voce tare. Sistemul în sine a fost ușor, tot timpul mi s-a dus pe afurisitele astea de metode contra detectării. Trebuia să fiu sigur. Altfel, după câțiva răi acolo, puneau mâna pe mine și totul se năruia.

Își pregăti micul dejun — lapte cald și serviciuri. Era servit la domiciliu, pe bază de abonament, n-avea nevoie să iasă din casă. În timp ce sorbea prima înghițitură de lapte, auzi la ușă un zgomot ușor.

— Ai răbdare, ticălosule, mormăi el. O să-mi zgârii ușa !

Deschise canatul numai puțin și un fox sârmos se năpusti vesel înăuntru.

— Ai răbdare, ticălosule, că-ți dau imediat.

Iubea câinii, dar nu suferea să doarmă cu ei. Îl hrăni încet pe Domnul Virgil — nu îi spunea Virgil, simplu, ci numai Domnul Virgil — și, simțind un val de căldură la inimă, îi vorbi cu dragoste :

— Dumneata, Domnule Virgil, zise el simțind cum i se umezesc ochii bătrâni, dai din coadă pentru că ești o ființă tare cumsecade. (Ochii câprui ai câinelui se încrucișau cu privirile lui albastre, parcă luminate pe dinăuntru.) Crede-mă, Domnule Virgil, că și eu, dacă aş avea coadă, aş da din ea, pentru că și eu sunt cumsecade.

Căinele se linse satisfăcut, fără să-i mai ceară. Nu era un câine prea lacom ; aprecia și conversația. Îi plăcea să-l asculte pe bătrân cum vorbește și simțea cum călătoresc spre el valuri de simpatie și dragoste, de bunătate ; pentru Domnul Virgil era o senzație extrem de plăcută, ca și când l-ar fi frecat cineva după urechi.

— Acum, Domnule Virgil, o să vedem ce ne mai spune azi mica noastră oglindă vrăjită și o să mai omorâm câțiva ticăloși ! De acord ?

Căinele dădu din coadă și își smuci ușor posteriorul, ca și când ar fi vrut să-și exprime regretul că are de-a face cu un bătrân, nu cu un copil cu care poți să alergi, să te zbengui. Bătrânul aprinse micul său tablou electronic și privirea îi căzu din prima clipă pe punctul din Meselor.

Se petrecea ceva anormal.

Punctele de răutate erau de obicei împrăștiate pe mica lui hartă ; clipeau, unele abia se aprindeau, altele se stingeau sau călătoreau o dată cu mersul autobuzelor — dar întotdeauna împrăștiate, nesigure și

palide. Acum însă, în Meselor, exista o lumină anormal de mare, dominând întreg tabloul, strălucitoare și statornică, ca și când s-ar fi adunat acolo toată răutatea universului.

Bătrânul — ale cărui senzații erau de obicei mai încete — simți cum i se zbârlește spinarea. Acolo era un dușman deosebit. Și doar, abia cu o noapte înainte, pierise acolo o femeie.

Își potrivea ochiul la micul său telescop video-radio și constată cu uimire că femeia mai era acolo, întinsă pe jos. Zăcea moartă, sub soarele încă roșu al răsăritului, iar bărbatul stătea în genunchi lângă ea, alături de una din fete. Fata stătea în picioare și privea în jur pe furie, cu un aer speriat.

Bătrânul părăsi telescopul. Nu-i plăceau aceste spectacole : chiar atunci când responsabilul microstațiunii căzuse în fața lui, evitase să-l privească. Totul era o problemă de tehnică : să acționezi comanda de la distanță, să fii acolo pe alee, iar aparatul din pod, aflat la depărtare, să lovească...

Bătrânul se uită din nou la mica hartă electronică... Pâlpâiau pe ea câteva zeci de lumini galbene. Cea de pe Meselor era ca un astru.

— Ciudat, Domnule Virgil, zise bătrânul. Mai ții minte ce-am pățit cu copilul acela de nouă ani ?

Căinele îi răspundea cu sunete guturale pierdute pe undeva prin gătlej, hămăituri vesele.

— Noi am vrut să lovim în cu totul altă parte ! zise bătrânul. Dar tocmai atunci i-a venit copilului acela să ardă aripile unei muște.

Privi mâhnit zidul încărcat cu instalații :

— E o mașină excelentă, spuse el, dar e totuși numai o mașină : nu știe multe. Unde e intensitatea mai mare, acolo lovește. E ca trăsnetul. E greu s-o îndrumi.

Învârti telescopul în câteva direcții, dar știa că e degeaba ; orice „rău“ și-ar fi ales ca victimă, în clipa când realiza contactul, mașina avea să izbească tot în Meselor. Exista acolo un punct de intensitate maximă și, oricât s-ar fi preocupat de alții, nu putea izbi pe nimeni până nu lichida focarul acela anormal.

— La urma urmei, Domnule Virgil, suntem oameni de știință. Atâta putere mai avem noi, să vedem ce se petrece acolo.

Și, cuprins de o rea presimțire, întoarse iar telescopul spre Meselor.

31

Soarele își mai pierduse din intensitatea roșiatică.

Rochia cafenie a femeii aproape că se confunda cu pământul curții modeste.

Bătrânul își plimbă obiectivul peste obrazul tras de suferință al bărbatului, peste fața fetei, fragedă în ciuda unei nopți de nesomn.

Tăceau amândoi. Bătrânul, observându-i, se întreba intrigat unde este răutatea. Cine trebuia lovit ? Cu răii tăcuți era cel mai greu. Era greu să-i identifice și bătrânul se ferea să lase mașina la întâmplare.

Telescopul alunecă imperceptibil, obiectivul se plimbă peste niște globuri albastre de grădină, pe care se încolăceau flori de un roșu țigănesc, stăruind o clipă la o porțiță de lemn albastru și descoperi în fața porții, pe stradă, un om cu o gentuță de medic. Era mititel, în vârstă ; stătea de vorbă cu doi gradați ai miliției și cu o tânără violent fardată.

— ...Nu inima, zicea medicul pe o voce scăzută, ca să nu fie auzit de cei din curte. Își teroriza familia ; boala era pentru ea un mijloc de a-și stăpâni bărbatul și fetele. Se prefăcea. Avea o inimă cu care mai putea trăi pe puțin zece ani.

— Va să zică, interveni milițianul în uniformă de sublocotenent, am putea spune că răposata era un om rău.

Medicul ezită o clipă :

— Dacă vă preocupă omorurile acelea misterioase, am putea s-o încadrăm destul de bine la categoria oameni răi.

În mansarda sa, bătrânul zâmbi fericit :

— Ai auzit, Domnu' Virgil ? Am nimerit-o bine ! Și doctorul recunoaște.

Obiectivul părăsi grupul celor patru și se plimbă mai departe, pe stradă și prin curți. Dar, la ora matinală, totul părea pustiu. În unele sectoare, captatorul de sunete, precis ațintit, prindea chiar zgomotul răsuflărilor : oamenii mai dormeau. Lumina galbenă de pe tabloul bătrânului provenea, foarte probabil, tot din curtea aceea : una dintre rude, unul dintre milițieni, poate medicul ? Pământul grădinii părea răscolită și proaspăt măturat : casa avea un grădinar destul de activ.

Atenția bătrânului se mută din nou la cei doi milițieni și la medic.

— Domnișoară, zicea medicul, vorbiți mai încet, vă aude fata din curte.

— Să mă audă ! striga tânăra pe o voce lătrătoare. De doi ani aștept să vină clipa asta ! De doi ani îi rabd lui Fănică toate toanele, numai de milă, că scorpia e mama fetelor lui ! Dar acum gata ! Sunt tânără ! Am și cu dreptul la viață ! Fănică, nu te mai prefăcă că-ți pare rău c-a murit ! Fănică, mă auzi ?!

— Domnișoară, zise medicul jenat, vă rog să plecați. Nu e momentul.

Milițienii păstrau o neutralitate stingherită.

— Cum adică, nu e momentul ? urlă tânăra. Vă rog să constatați că sunt însărcinată ! Sunteți doctor ! Vă rog să constatați ! Chiar acum, pe loc ! E obligat să mă ia de nevastă ! Fănică, ce te faci că nu auzi ?!

Fata din curte se ridică și veni până la gard. Ochii îi erau plini de lacrimi.

— Doamnă, zise ea șoptit, vă rog, lăsați asta acum.

— Nu mă lasă copilul ! urlă femeia. Îmi bate cu picioarele în pânțele !

În mansarda lui, bătrânul își frecă mâinile încântat, ca un colecționar care a pus mâna pe o piesă rară. Nici nu se mai obosi să-i împărtășească Domnului Virgil observațiile sale : se duse de-a dreptul la comutator — Marele Comutator dintre Viață și Moarte, cum îl numea el în momentele de bună dispoziție — și-l întoarse.

Ceea ce urmă, se petrecu în mai puțin de douăzeci de secunde.

32

Discreția obișnuită a bătrânului îl împiedică să mai urmărească pe obiectiv căderea femeii : se mulțumi să constate că lumina galbenă din Meselor se stinsese.

Sunetele continuau însă să se audă și bătrânul avu senzația că trăiește un coșmar.

Se uită prin telescop și văzu că femeia violent fardată striga mai departe. Nu căzuse, nu se întâmplase nimic cu ea, deși lumina galbenă de pe tabloul lui se stinsese. Însemna că tot ce a fost rău acolo s-a stins, dar...

Brusc, cei doi milițieni se aruncară la pământ, de parcă ar fi tras cineva în ei cu mitraliera. Bărbatul vădov își luă fata de mână și fugi cu ea în casă. Medicul își deschise geanta cu o agilitate de acrobat și îi făcu o injecție tinerei violent fardate. Aceasta parcă nici nu observa că a fost înțepată : vorbea mai departe, striga, amenința, într-o explozie de răutate cum bătrânul încă nu văzuse.

33

Uluit, bătrânul se uită la tabloul electronic din fața sa.

Puternica lumină galbenă de pe Meselor era stinsă.

În restul cartierului, licăreau câteva lumini, fără mare importanță.

— Botoncea ! strigă cu putere o voce, Botoncea, mă auzi ?

Bătrânul tresări.

Se întoarse la telescopul său.

Femeia și medicul dispăruseră. Lângă porțița din strada Meselor stătea acum un om masiv și roșcat, un om tânăr și viguros ca un taur, un bărbat a cărui figură îi era vag cunoscută. Omul acela se uita în direcția lui, aproape precis în direcția lui, ca și când ar fi știut unde se află telescopul său: aproape că i-ar fi dat impresia că-l privește în ochi, dacă s-ar fi uitat puțin mai sus. În orice caz, îi calculaseră direcția destul de bine și bătrânul se întrebă cum de izbutiseră, cum de mai trăia femeia aceea rea, ce injecție i se făcuse, și de ce se stinsese luminița galbenă, unde fusese răutatea aceea excepțional de

strălucitoare și cum de se stinsese.

— Botoncea ! strigă imperios vocea omului corpulent, îți vorbește profesorul Claude Rădulescu. Știu că n-ai cum să-mi răspunzi, dar te rog să mă ascuți cu atenție.

— Greșești, profesore ! zbârnâi brusc vocea bătrânului.

Claude tresări, ca și când vocea l-ar fi izbit.

— Scuzele mele, zise bătrânul, am vorbit prea tare. Nu numai că te aud, dar pot să-ți și răspund. Instalația asta era pregătită pentru partea a doua a campaniei mele, când aveam de gând să adresez populației câteva mesaje. O pun în funcțiune mai devreme, pentru dumneata.

— Mulțumesc, zise Claude.

— În loc să-mi mulțumești, mai bine le-ai spune nătângilor aceia să nu încerce să detecteze postul meu, că-și pierd vremea de pomană.

— Care nătângi ? întrebă Claude.

— La noi se referă, zise doctorul Erhan cu un aer modest, făcând câțiva pași până ajunsese în dreptul lui Claude.

Bătrânul îl recunoscuse pe doctorul de adineauri ; gentuța din mână îi dispăruse.

— Să mergem în curte, îi spuse calm Erhan lui Claude. Avem o bancă, e mai comod.

— Ce injecție i-ați făcut femeii aceleia ? se interesă bătrânul.

— Nici o importanță, zise Erhan. Era o studentă de la conservator. O mică precauție suplimentară, mi-era frică să nu intre prea bine în rol și să piară sub loviturile dumatiale. De fapt, am vrut să stăm de vorbă.

— Dacă aveți electroniști buni, cred că la ora asta v-au comunicat : postul meu nu poate fi interceptat.

Bătrânul făcu o pauză și scoase un oftat de ușurare. Părea mulțumit că, după atâta vreme, are cu cine schimba o vorbă. Domnul Virgil redevenise un simplu cățel : nu mai era singurul său companion de convorbiri. Îl luă în brațe și se așeză pe scaun, trăgând puțin telescopul, să nu-i piardă din obiectiv pe cei doi medici. Cel mărunț, al cărui nume era ignorat de bătrân — un omuleț vârstnic, cu ochelari de modă veche și mustață albă — primise un bilețel prin stinghiile gardului.

Fleacuri ! zise bătrânul. Nu merită să vă pierdeți vremea cu asta. Nu știu cum ați ferit-o pe femeia aceea, dar fapt e că nu m-ați prins și n-o să mă prindeți. Spuneți ce aveți de spus : vă dau cinci minute !

Capitolul ce urmează e rezervat câtorva lămuriri, pentru cei dornici să cunoască culisele tehnice ale marilor bătălii. Săptămâni de zile, presa mondială a speculat mai apoi lupta originală ce s-a

desfășurat într-un cartier oarecare al Bucureștilor și a admirat creierile de înaltă clasă ce se înfruntaseră de o parte și de alta a baricadei : un bătrân autodidact, izvorât din straturile anonime ale populației, un savant de renume mondial și un vechi slujbaș care își purta cu sfială uniforma de maior medic al miliției.

Bătrânul ghicise exact cuprinsul bilețelului primit de Erhan.

Electroniștii îi comunicau în termeni categorici că depistarea postului de emisie e imposibilă. Botoncea — căci necunoscutul nu contestase că l-ar chema așa — nu lucrase degeaba doi ani la paza instalațiilor electronice care dirijau autobuzele. Postul lui de radioemisie folosea o parte din aparatura de radio a autobuzelor din oraș ca un fel de retransmițător inert : la fiecare secundă, postul lui Botoncea schimba automat autobuzul, iar electroniștii nu mai aveau cum identifica direcția din care veneau undele. Era ca o minge care se izbește de toate zidurile : nu mai știi cine și de unde a aruncat-o. Depistarea, totuși, s-ar fi putut face, limitând numărul autobuzelor din circulație și branșând la ele toate emițătoarele miliției. Ar fi fost necesare câteva ore — iar bătrânul, prudent, anunțase că le dă cinci minute.

Primul minut trecuse și, stând liniștit pe bancă, Erhan primi de la avertizorul tactil pe care îl ținea ascuns în palma stângă semnalul așteptat. Era un zbârnâit în podul palmei.

— Botoncea, spuse el imediat, lupta dumitale este inutilă. E păcat de sacrificiul pe care-l faci.

Bătrânul încercă să descifreze sensul avertismentului și fruntea i se broboni brusc de sudoare : privind la tabloul electronic, observă că la punctul din Meselor se aprinsese iarăși o lumină galbenă.

Ca și lumina dinainte, era anormal de puternică : față de celelalte, strălucea, părea între dealurile domoale ale răutății diurne, un Everest, un monstru, un pisc inaccesibil al răutății.

Răutatea exista, răutatea triumfa.

Aruncând cățelul din poală, bătrânul se ridică brusc și întoarse iar Marele Comutator dintre Viață și Moarte.

Lumina dispăru imediat. Bătrânul lăsă să-i scape din adâncul pieptului un oftat de ușurare.

— E degeaba, zise blând Erhan. În maximum două minute, așa-zisa răutate o să apară iar. Gata, Botoncea, jucăria s-a stricat. Mai bine ascultă aici cuvintele pe care vrea să ți le adreseze profesorul.

Bătrânul începuse să răsuflă greu și pândeia obsedat tabloul cu luminițe galbene.

Claude căută să fixeze punctul acela invizibil din văzduh, indicat ca „epicentru” probabil al crimelor.

— Tovarășe Botoncea, începu el încet.

— Nu sunt tovarăș cu voi ! urlă bătrânul.

Vocea, direcționată cu precizie electronică, făcu să zbârnâie toate acoperișurile vechii străzi. Era o stradă rămasă ca prin minune între magistralele clădirilor înalte, un loc anume ales de Erhan, ca fiind mai izolat.

— Am vrut să-ți vorbesc, stăruie Claude, în calitate de om care mi-am închinat viața alinării suferințelor omenеști. Îți cunoaștem biografia, domnule Botoncea, te înțelegem, ai suferit mult, ai fost nedreptățit, dar, te rog, pune capăt șirului ăsta tragic de morți.

Bătrânul îl urmărea cu o privire șireată. Bătrânul știa ceva, își amintise ceva. În arsenalul lui complicat, strâns cu grijă de-a lungul anilor, avea o pușcă veche, o pușcă de bătaie lungă, o pușcă de înaltă precizie.

35

— Nu vreau să-ți aduc argumente ieftine, urma Claude (și deodată, în timp ce vorbea, își dădu seama cu claritate halucinantă de tot ce va urma, își dădu seama de ce repeta mereu Erhan că el, Claude Rădulescu, e omul care îl va distruge pe necunoscutul de geniu, și simți o nevoie subită să-l sugrume pe omulețul de lângă el, dar imediat, de parcă i-ar fi ghicit gândurile, Erhan luă laba mare a profesorului și o mângâie ușor, ca și când ar fi mângâiat mâna unui copil, iar de îndată ce își simți mâna eliberată, Claude găsi în palmă un obiect miniatural) dar ai văzut și dumneata că până și femeia aceasta rea, care își teroriza familia, până și ea e plânsă și regretată. Noi n-avem voie să ne facem singuri dreptate, să răpim viețile oamenilor, mă auzi ?

Obsedat de tabloul electronic din fața lui, bătrânul auzea fiecare cuvânt al lui Claude și se uita mereu la ceas. Aștepta să vadă dacă necunoscutul cu mustăcioară albă a spus adevărul, dacă luminița galbenă va reapare în mai puțin de două minute.

— Ești primul om din istorie care poate descifra de la distanță umorile lăuntrice ale semenilor săi, spunea Claude. Invenția dumitale va face epocă. Lasă-ne s-o cunoaștem, lasă-ne să-i dăm toate aplicațiile.

Lumina se aprinse.

Răutatea reînvia. Lumina aceea teribilă, din Meselor. Unde, la cine exista ? Bătrânul exploră la telescop întreaga stradă : era pustie. Afară de cei doi oameni care stăteau pe bancă, nu se mai vedea nimeni.

De unde ? De unde venea răutatea ?

Bătrânul întoarse Marele Comutator și luminița se stinse.

— Degeaba, zâmbi blând Erhan. O să reapară, de data aceasta însă în mai puțin de un minut.

Bătrânul se hotărî să lovească îndoit, să lovească tare.

— Regret foarte mult, zbârnâi vocea lui, dar mă faceți să trec la măsuri drastice.

— Nu înțeleg, zise Claude.

— Dumneavoastră, spuse bătrânul, ați găsit un truc prin care pe tabloul meu de comandă apare mereu un semnal.

Claude își șterse fruntea. Soarele începea să capete putere și să-l încingă.

— Până acum, zise Botoncea, eram în ochii dumneavoastră un asasin, dar cel puțin am fost un asasin omenos. Niciodată nu mi-am pus mașina la lucru, până nu m-am convins că e vorba de un om care merită într-adevăr să moară.

— A murit și un copil de nouă ani.

— Mașina e direcționată automat asupra focarului principal de răutate. Eu o dirijasem în altă parte, dar copilul a captat-o fără voie, ca un metal care atrage trăsnetul.

Claude izbucni, amenințând cu pumnul în gol :

— Un singur caz, și tot ar fi fost destul să închizi pentru totdeauna mașina aceea !

— Dimpotrivă, zise mândru Botoncea, tocmai asta voiam să vă anunț : dacă nu încetați să creați focarul acesta curios, eu îmi las mașina tot timpul deschisă.

— Ar fi un măcel ! protestă Claude. După calculul meu, mașina dumitale poate lichida și douăsprezece vieți omenești pe minut : ar fi un măcel.

— N-aveți decât să-l evitați ! Renunțați la trucul dumneavoastră și ne întoarcem la situația dinainte. E un ultimatum.

— Cât timp ne dați ? întrebă Erhan, crispat și politicos.

— Trei minute, zise bătrânul, iar în timpul acesta închid și contactul radio. Am închis.

Pământul răscolit al grădinii se ridică deodată ca o trapă.

Cu uluire, bătrânul văzu că în curtea din strada Meselor se amenajase un adevărat subteran : profesorul roșcat și omulețul cu figură de funcționar coborâră grăbiți niște trepte și trapa se închise la loc peste ei.

36

Bătrânul încercă să asculte, dar trapa era din material refractar.

Coborâseră pe față, fără să se ascundă. Dacă îl lăsaseră să vadă trapa, însemna că vor să-i dea de înțeles că-s pregătiți pentru lupta finală. Probabil că acolo, în adăpostul amenajat sub curte, ascund aparatura prin care îi aprind lui lumina de răutate de pe hartă.

Bătrânul se uită la tabloul electronic, zări iar lumina care-l scotea din minți și întoarse Marele Comutator.

În aceeași clipă, în subteranul unde coborâseră Claude cu Erhan,

un dulău cenușiu legat cu frânghii scoase un geamăt ca de om, se încordă la maximum în legăturile sale și se muie inert.

— Mai aducem ? întrebă colonelul Dimitrescu.

Sistemul fusese organizat ca un ceasornic. Un lanț de chirurghi lucra fără încetare, imitând intervenția pe care o făcuse Claude în cursul nopții. Câinii operați soseau ca pe bandă, aduși prin subterane din două străzi vecine (tot sistemul de subterane fusese construit de miliție în numai cele câteva ore din cursul nopții ; în același timp, fusese evacuată populația străzii ; și, culmea, aceleași pregătiri se făcuseră pe strada pictor Andreescu, ca un teren secund, prevăzut de Erhan pentru cazul că punctul Meselor ar fi dat greș). Câinilor gata operați și legați li se făcea, la momentul dorit, injecția activantă : imediat, o explozie de răutate aprindea lumina inexplicabilă de pe tabloul bătrânului.

Erhan păstră o tăcere îndelungată.

— Nu vă supărați, îi spuse el lui Claude, dar sunt câteva detalii pe care aș dori să le discut separat cu colonelul.

— Ne așteaptă un măcel ! îl avertiză Claude. Și de data asta nu câini — oameni !

— Îmi pare bine, în sfârșit, că înțelegeți despre ce e vorba, îi răspunse Erhan, aproape dușmănos. Miliția a încercat de mult să vă explice asta și să vă ceară ajutorul din vreme !

— Dumneata discuți a cui e vina și eu discut despre vieți omenești !

Doctorul Erhan își scoase ochelarii, să-i șteargă, și privirea lui căpătă o expresie vagă.

— Vor fi și victime omenești. E inevitabil. Dar trebuie să terminăm odată povestea asta.

— Câte victime ? întrebă Claude. Dacă lasă mașina permanent deschisă, vor fi mii ! E ridicol, dar trebuie să ne întrebăm câți oameni răi există într-un cartier.

— Miliția își asumă toată răspunderea, spuse țeapăn micul doctor. Și vă rog să vă păstrați calmul, pentru că sunteți în primejdie : în tot adăpostul acesta, sunteți ființa cea mai agitată, afară poate de câine.

Îl lăsă uluit și îl trase de o parte pe colonelul Dimitrescu.

— Câini, aduceți tot timpul câini ! I-a scăpat o informație importantă. Unde e răutatea mai mare, acolo — automat — cad represaliile mașinii. Totul este să rezistăm măcar cinci minute : să-i dăm „mașinii” hrană pentru cinci minute. Să creem o perdea de protecție pentru oameni.

Își coborî glasul, să fie sigur că nu-l aude Claude :

— Adică să-i dăm mașinii câini. De data asta însă, dispersați în tot cartierul. Dacă durează camuflarea câinilor, atunci lucrați pe față : oricum, nu e prost, până la urmă o să ghicească că e vorba de câini.

Coordonăm acțiunea prin radio. La fiecare cinci secunde, se face o injecție altul câine. Mașina va lucra cu randament maxim : să sperăm că nici un om, în minutele astea, n-o să fie mai rău decât bieții dulăi.

— Și ? întrebă Dimitrescu. După cinci minute, ce se întâmplă ?

Erhan dădu din umeri și întoarse capul. Privirile îi căzură pe pumnul strâns al profesorului. Se duse până în colțul unde, pe un scăunel de lemn, îl lăsase pe Claude.

— Vă rog să mă scuzați pentru adineauri, îngână el pe tonul sfios cu care Claude începuse să se obișnuiască și în care nu mai credea. Ne-am cam pierdut calmul.

Întinse un deget spre pumnul închis al profesorului:

— V-am strecurat adineauri încă o pilulă. De ce n-ați înghițit-o ?

Claude își deschise pumnul și privi micul hap de culoare verde.

— Nu știu de ce m-ați amestecat în toată afacerea asta.

— Vă rog, dați pilula pe gât. Pentru dumneavoastră, minutele care urmează o să fie cele mai riscante. Mă tem pentru viața dumneavoastră.

— Atunci, de ce m-ați amestecat în toată afacerea asta ?

— V-am spus : aveți o putere de convingere care mie îmi lipsește. Amintiți-vă ce v-am spus : sunteți singurul care va putea să-l distrugă.

Claude îl privi în ochi și întoarse încet mâna deschisă, până ce pilula căzu pe pământul proaspăt al adăpostului.

37

Bătrânul, în acest timp, nu rămăsese inactiv.

Revăzu cu dragoste vechea sa pușcă de la stână ; acum era depășită, dar atunci când o dobândise, avea — cu cei doi kilometri de bătaie ai ei — reputația unei arme neîntrecute în lume.

Îi controla temeinic unsoarea și încărcătura.

Domnul Virgil se freca de picioarele lui, trist că e ignorat.

Cât timp își făcea pregătirile pentru o luptă pe care o presimțea ultima în viață, bătrânul se gândea.

Lumina aceea nu putea fi provocată artificial.

Nu putea proveni decât de la un om, de la o...

Adevărul îi sări în ochi.

La urma urmei, cum își făcuse el descoperirea ? Nu experimentând pe animale ?

Bătrânul zâmbea. Criza fusese depășită.

38

La sfârșitul celor trei minute, Claude și cu Erhan suiră treptele și se opriră în curte, în fața vechii bănci vopsite în albastru.

— Ce ați hotărât ? întrebă din văzduhuri vocea bătrânului.

— Vă somăm să scoateți din uz instalația, spuse sec doctorul Erhan. Ultimatumul nu-l primim.

— E treaba dumneavoastră ! tună bătrânul. (În ciuda amplitudinii maxime, vocea suna calm.) Eu, din această clipă, las mașina deschisă. Dar să știți : o să moară și oameni. Nu numai câini.

Claude tresări, ca și când l-ar fi lovit cineva.

— N-auzi ? îi șopti el doctorului Erhan. N-auzi că a aflat de câini ?

Doctorul făcu un gest resemnat și se așeză pe bancă. Claude, apucat de disperare, simțind că luptă între două forțe încăpățănate, două forțe oarbe care nu cunosc iertarea și macină între ele vieți omenești, își răsuci fața către agresorul invizibil din depărtări :

— Domnule, ți-pă el cu fața șiroind de sudoare, omule, nu ucide ! N-ai voie ! Înțelege ! Nu fi bestie !

Doctorul Erhan, neliniștit pentru o clipă, se ridica repede și veni să-i spună lui Claude câteva cuvinte șoptite, întinzându-i mâna. Furios, savantul îl lovi peste mână : două hapuri verzui se rostogoliră pe jos.

Bătrânul, în mansarda lui, râdea. Marele Comutator era întors și tot felul de luminițe galbene, la fiecare câteva secunde, dispăreau în marele neant. O voce de la un radio îndepărtat prevenea populația să nu iasă din casă, să nu-și piardă calmul. Un om corpulent, cu pistrui și păr roșu, puternic ca un bou, plângea într-o curte pustie : pumnii lui, mari ca niște mânuși de box, se ridicau spre un dușman invizibil.

— N-ai voie să judeci, n-ai voie să omori ! Oricât ai fi suferit, n-ai voie !

Colosul se lamenta, vorbea fără șir, iar la spatele lui doctorul Erhan stătea cuminte pe banca lui și se trăgea de mustață. Savantul avea un aer comic : era ridicol să vezi un om atât de puternic cum se jeleşte. Pielea muiată părea că se topește la soare.

— Gândește-te, urla Claude, în clipa asta mor sute de oameni ! Sute, mii !

Bătrânul începuse să se plictisească. Degetele lui se plimbau peste țeava puștii.

Brusc, Domnul Virgil plecă de lângă el și se trase într-un colț îndepărtat al mansardei.

În curtea de pe Meselor, trupul neînsuflețit al cardiacei rămăsese întins pe pământul proaspăt răscolit. Femeia zăcea pe spate, într-o rochie modestă, o rochie cafenie, și înfățișarea ei tihnită parcă povestea despre o lume împăcată, în care oamenii nu au crize de inimă, nu se chinuiesc unii pe alții și nu au nevoie să se roage unii de alții, să se umilească unii pe alții.

Claude se uită cu disperare la doctorul care ședea nemișcat în spatele său, dar de acolo simțea că nu poate veni nici o șovăială, nici

un pas de cedare. Făcu doi pași înainte și se azvârli în genunchi lângă cadavrul femeii :

— Te rog, zise el din genunchi și ridicând brațele spre adversarul său invizibil din cer, te rog ca pe un dumnezeu, încetează, mor oamenii... unii nici nu sunt de vină... există greutăți, suferințe, de când e viața... poate nici lor nu le place... Nimeni nu e rău de plăcere, nimeni nu vrea să fie rău. Te rog ca pe dumnezeu !

— Îi aperi ! bubui furioasă vocea din ceruri. Îi aperi pe ticăloși ! Nu meriți o soartă mai bună ca a lor ! O să pieriți cu toții ! Bestiilor ! Fiare !

— Ești hain, urlă Claude, ești mai rău decât toți răii !

Cu gesturi furișe, doctorul Erhan scoase de la subsuoara stângă un revolver mititel și trase în Claude Rădulescu. Nu era greu să nimerești în masa aceea imensă de carne. Profesorul se prăbuși imediat, cu pumnii înainte.

Erhan lepădă micul revolver pe bancă și privi în toate părțile, ușor neliniștit. Își deschise discret palma stângă și privi avertizorul de acolo. În subteran fusese adus un nou câine și... și...

Trapa de pământ se deschise. Colonelul Dimitrescu își scoase prudent capul gălbui și privi spre Erhan cu ochi mari.

— Ei?

Un uriaș câine lup îi țâșni de lângă picioare și sări apoi de pe trepte, năvălind furios în aerul proaspăt al grădinii.

Erhan privi câinele, ca și cum nu i-ar fi venit să-și creadă ochilor și urlă :

— Trăiește ! Trăiește ! Cuțu !

Namila nu voia să se recunoască sub acest nume. Alerga, cu botniță, prin toată curtea, și gema, voia să apuce prin sârma botniței un fir de iarbă care să-i răcorească botul încins ; un câine isteric, bucuros că trăiește.

39

Claude privi mirat figurile din jurul său. Ședea pe bancă și doctorul Erhan îi masa încheieturile.

— A fost mai tare ca mine, se scuza Erhan, rușinat ca niciodată. Te rugasem să iei pilulele și n-ai vrut. Am simțit că nu mai rezist. A fost o doză foarte mică. Nici zece minute.

Claude luă de pe bancă micul revolver de injecții și îl privi.

— O secundă, am crezut că mor, că el... Unde e el ?

Erhan își tamponă ușor mustața albă și își potrive ochelarii.

— E mort, zise el. E mort mai mult ca sigur. Îl caută. S-ar putea să dureze mai multe zile. Fapt e că mașina nu mai funcționează. Poate a căzut peste ea. Poate a explodat când l-a omorât pe el.

— Mașina, mașina, îl îngână Claude furios. Până... până la urmă,

câți oameni au murit ?

— N-am putut afla încă. Poate că n-a murit nici un om : tributul cel mai mare l-au plătit ei — și Erhan arată câinele care se plimba înfrigurat prin grădină.

— M-ai mințit ! zise supărat Claude, privind absent oamenii care duceau pe o targă cadavrul femeii. M-ai făcut să cred că mor oameni ca să... ca să-l răpun. M-ați transformat în ucigaș. De la începutul acestei afaceri am fost tot timpul o unealtă în mâinile dumitale.

Erhan tăcu plin de respect — știa că tânărul savant a înțeles tot — iar Claude îi fu recunoscător pentru această tăcere.

— Totuși, zise Claude, la un moment dat te-ai temut.

— Sunteți un om extrem de omenos, răspunse încet Erhan.

— Totuși, stăruie Claude, la un moment dat te-ai temut.

— Erați unul din puținii inși capabili să se înfurie fără răutate, fără risc mortal : totuși, când i-ați strigat că e un om rău, m-am temut, e adevărat, n-am mai putut să rezist.

Un sanitar îi făcuse câinelui o injecție calmantă ; eliberată de botniță, namila mirosea liniștită parii de grădină și se uita în sus, la globurile albastre. Un uruit de motor se auzea în depărtare. Orașul se trezea la viață.

— De altminteri, adăugă Erhan încet, cred că în clipa aceea a murit. Când i-ați strigat că e rău. Și-a dat seama și... Nu trebuie să vă pară rău. Nu exista altă soluție. De la început mi-am dat seama. Trebuia un om suficient de puternic ca să-l facă să-și dea seama că a ajuns el însuși rău. Restul... restul a venit de la sine.

— A fost un geniu, zise Claude. A fost un om foarte bun, un om foarte simțitor. A vrut imposibilul.

În uruitul care creștea, Daimlerul strălucitor al generalului Sândescu frână brusc în fața căsuței modeste. Generalul era proaspăt, cărarea din părul lui avea un traseu impecabil ; mirosea a colonie bună, voia să ofere oamenilor săi o imagine optimistă.

— Felicitări ! spuse el coborând vesel.

Claude se îndepărtă fără să spună un cuvânt. Își închipuia un om bătrân, căzut undeva, peste o mașină fantastică.

— Felicitări, repetă generalul, strângând mâna colonelului Dimitrescu. Acesta își scosese chipiul și fața lui își recăpătase expresia obișnuită, puțin obosită.

Erhan, retras în fundul curții, coordona munca ultimilor oameni care evacuaau grădina și aparatajul ei complicat, ascuns sub flori. Din când în când, își tampona ușor mustața cu o batistă mică, și vocea lui, dând în limite dispoziții tehnicienilor din jur, suna înăbușită sub micul pătrat de pânză albă.

— În orice caz, zise generalul încet, ne-am ales cu o învățătură : n-avem cadre, n-avem personal calificat. Profesorul Rădulescu asta a

făcut minuni : de acum încolo, trebuie să lucrăm numai cu personalități.

— Tovarășe general, zise Dimitrescu ștergându-și țeasta pleșuvă, îmi permit să vă rog să nu fiți rău : primejdia încă nu e complet înlăturată.

Cei doi ofițeri se priviră scurt, iar colonelul adăugă cu o tristețe neașteptată :

— Geniile, să știți, nu sunt chiar atât de rare. Rezistă însă destul de rar ; și destul de rar știm să le vedem din vreme.

Undeva, într-o mansardă, un fox mic zgâria îngrozit ușa cu labelle.

mașina de îmbunat cemombii

Motto :

— Dragul meu, ce faci de week-end ? Nu vii cu noi la vânătoare ?

— Nu vin, că n-am pușcă.

— Păi aveai o carabină superbă.

— Da, dar i-am împrumutat-o unuia, Lee Oswald, și nu știu ce-a făcut cu ea.

(Anecdotală tristă din secolul XX)

Aeroportul principal din Kilimbadjaja (altul nu mai exista în oraș, dar îi spunea totuși principal) era împodobit de zile mari, bananierii aproape nu se mai vedeau sub marile „banners“, sloganuri înscrise pe pânză. Demnitarii stăteau demni, țepeni, în fracuri negre și jobene negre, la întrecere cu culoarea pielii, și zâmbeau din când în când, cu dinți mari și albi, la întrecere cu albul imaculat al plastroanelor. Piepturile le erau umflate și ca și când posesorii s-ar fi temut să nu le zornăie decorațiile mari, multe și mult prea apropiate una de alta.

Mai încolo așteptau, între alți domni negri, albi cu pielea înroșită de soare, membrii corpului diplomatic, în ținută oficială, purtând decorații ceva mai discrete, însoțiți de doamnele respective, cu rochii înflorate distins și mănuși albe ce urcau până spre cot, doi-trei militari englezi, cu mustați scurte care păreau a face parte din uniformă, un american de proporții neverosimile, venit parcă din Texas, unde se zice că toate lucrurile sunt uriașe, un italian mărunț și smead, singurul alb care, datorită pigmentilor mediteraneeni, părea a nu suferi de soare și un ceh răătăcit, reprezentant comercial provizoriu (Mabanga n-avea relații cu nici o țară socialistă), neștiind nici el unde e mai bine să se așeze, neavând statut diplomatic, dar neputându-se vâri în masa ziaristilor gălăgioși, cu cămăși multicolore, neprotocolari până în cele mai mărunte gesturi, mestecând gumă și vânând în obiectivul aparatului foto câte un aspect inedit, vreo femeie cu bustul descoperit, cu sânii mari, să le mai umple vremea până la marea recepție de pe aeroport. Un rol destul de mare vor juca în povestirea noastră operatorii, aflați pe platforme înalte, care mănuiesc camerele ultramoderne de televiziune, rețea abia instalată în capitală.

Patru rânduri de vânători de elită, cu căciuli uriașe de blană roșie și cu ghetre galbene transpirau abundant lângă fanfara ale cărei

uniforme întruneau toate culorile găsimile pe continentul african. Ceva mai departe se aflau civilii, membrii partidului Cemombe, îmbrăcați în cămăși de mătase cu dungi albe și roșii, având pe față și pe spate pictat câte un cap mare al președintelui Cemombe, ilustrul conducător al republicii Mabanga, președintele Guvernului, președintele Senatului, președintele Parlamentului, Mareșal Suprem al Forțelor Armate ale Mabangăi și totodată Ministru al Armatei și Ministru al Afacerilor Externe și al Afacerilor Interne, președinte de onoare și totodată președinte activ al Ligii Anticomuniste Naționale de Luptă pentru Progresul Socialismului Negru (L.A.N.L.P.S.N.), denumită pe scurt partidul cemombist. Capul lui Cemombe zugrăvit pe cămăși era de două ori mai mare decât în natură, dar, ca să nu încapă nici o îndoială, membrii partidului mai purtau o insignă suplimentară, cât monezile de-o mabanga-guinee, tot cu chipul lui Cemombe.

În sfârșit, dincolo de rândurile lor compacte se întindea poporul de rând, o gloată veselă care râdea din te miri ce, mai ales bărbați tineri, în zdrențe kaki și albe, extrem de solizi și de bine dispuși, foarte dornici să vadă cu ochii lor cel mai mare și cel mai înțelept om de pe lume, cel care declarase „suntem numai trei milioane, dar fiecare dintre noi face cât zece europeni, cât zece americani și cât zece asiatici și de aceea eu sunt spaima rușilor, eu sunt spaima yancheilor, eu sunt spaima chinezilor și tot eu sunt spaima tuturor africanilor vânduți străinătății.”

Pe scurt, dintre toate personalitățile cu greutate în politica Mabangăi nu lipseau decât două grupuri restrânse : unul alcătuit din Cemombe și consilierii săi mai apropiați, aflați într-un avion Beechcraft, și celălalt în frunte cu prințul Abdulla Mongo, vice-președinte al partidului radical de stânga, compus din opozanții fătși ai regimului și aflat la ora aceea în cinci celule din închisoarea „Piccadilly Circus”. (Piccadilly fusese porecla dată în ironie de unul din foștii guvernatori englezi căruia îi era dor de meleagurile londoneze ; noul guvern dăduse nume africane clădirilor cu denumiri englezești, dar în cazul închisorii găsisese preferabil să schimbe vechiul nume african și să adopte o denumire britanică.) În sfârșit, era deocamdată absent de pe aeroport șeful local al spionajului englez, singurul care aflase că avionul va întârzia ; ba, după unii, Granville pusese la cale el însuși această întârziere, fiind un tip extrem de comod, îngrozit de ideea de-a ieși din casă înainte de a se însera.

Puțin dincolo de șirul demnitarilor în fracuri negre se afla un umbrar de mătăsuri portocalii, sub care se puteau adăposti de soare vreo patru Cadillac-uri și sub care se păzea de arșiță, singură-singurică, o femeie (e drept, valorând cât patru Cadillac-uri, dacă nu și mai mult, având în vedere raritatea tipului uman prin aceste părți ale Africii) o blondă, și nu orice fel de blondă, ci una veritabilă, doamna

Mary-Lou Cemombe. Toți supușii Republicii știau că Marele Stăpân le cere să-i urască pe toți albi, fără excepție, și toți supușii erau foarte mândri că Marele Stăpân are de soție o albă extrem de albă.

Republica Zorombi — vecina de la est a statului Mabanga — naționaliza rapid societățile colonialiștilor, dar declarase solemn că nu face între cetățenii ei nici un fel de deosebire de rasă și avea în rândurile guvernului, demonstrativ, și un alb. În Mabanga, dimpotrivă, domnul Jeremiah Cemombe lăsa banul albilor să pătrundă în toate măduarele tinerei sale republici, ținea pe furie în toate serviciile de securitate consilieri cu nume englezești și trecuturi germane, dar rostea la fiecare trei zile câte un discurs împotriva tuturor albilor și nu permitea nici măcar cetățenilor de origine indiană să dețină vreun post public. Mary-Lou însă, blonda veritabilă, era excepția fericită, bobul de fantezie, și toți supușii o iubeau și toți supușii erau foarte mândri că regele lor bogat — pardon, președintele, dar tot acolo ajungem, căci Cemombe era puternic cât zece regi mari — are o blondă veritabilă, o daneză cu ochi albaștri.

Nu era nevoie ca Cemombe să dea vreo explicație. Toate lucrurile se înțelegeau de la sine.

— Albi, fără nici o excepție, sunt dușmanii noștri ! declara Cemombe fotografiindu-se alături de minunata sa soție albă și toată lumea era fericită și nimeni nu vedea vreo contradicție.

— Toate republicile africane din jurul nostru ne sunt dușmane ! declarase Cemombe și toți supușii erau fericiți că președintele lor nu se lasă păcălit de nimeni.

— Toate republicile africane din jurul nostru ne sunt prietene ! declarase Cemombe înainte de a începe turul său de vizite prin vecini și toți erau fericiți că marele șef se duce pe la vechii săi prieteni.

Rostul vizitei nu se jenaseră să-l declare corespondenții englezi și americani (cei sovietici, mai precauți, se mulțumiseră să-i citeze pe colegii lor anglo-saxoni ; de altminteri Mabanga nu primise nici un corespondent din vreo țară socialistă, cu excepția unuia din R.D.G.). Scopul nedeclarat al vizitei era găsirea unei căi spre ocean, în eventualitatea că rhodezienii ar bloca mărfurile trustului RAA. Rhodesian Anglo-American, vechiul trust mondial al aramei, își trăgea numele nu de la Rhodesia, ci de la un admirator și prieten al lui John Rhodes ; supărați cu englezii, rhodezienii — tot englezi, ca sânge, dar născuți mulți pe pământul Africii, socotindu-se africani albi și supărați de tratamentul de colonie pe care li-l aplica patria-mamă — amenințau să blocheze calea spre Ocean a trustului Rhodesian Anglo-American. Cemombe (care deținea 49% din acțiuni, 25% în numele său și 24% ale statului pe care îl prezida) căuta acum o cale de împăcare cu republica Zuluwi, de la vest (pe care o înjurase mulți ani ca fiind „creatura plutocrației yanchee”) și cu cea de la est, Zorombi

(numită de el „filiala chinezilor roșii” deși întâmplător Zorombi încă nici nu stabilise relații cu China), ca să sondeze drumul pentru construirea unei șosele sau căi ferate, fie spre Oceanul Indian, fie spre Atlantic.

Situația era mult mai complicată, pentru că Cemombe nu dorea cu adevărat construirea acestui drum, vrând să-și păstreze țara cât mai izolată de vecinii prea „de stânga” pentru gustul lui : la est, teoreticieni ai naționalizării întreprinderilor străine, la vest partizani ai parlamentarismului de tip american, mult prea democratic față de principiile lui Cemombe. Prin convorbirile „secrete” (și larg popularizate) despre marea autostradă africană, Cemombe îi făcea pe rhodesieni să simtă că eventuala lor blocadă nu va face decât să se întoarcă împotriva-le. Timp de aproape jumătate de an căpeteniile engleze ale lui R.A.A. manevraseră în fel și chip ca să-l aducă aici pe Cemombe, dar acesta, adevărat catâr, nici nu voise să audă ; englezii, atunci, îl manipulaseră prin intermediul unui trust belgian, un trust fără mare greutate în treburile Mabangăi, dar foarte influent în nord, în statul Tubmania, unde exista un președinte de republică foarte detestat de Cemombe, din cauză că îi simpatiza pe comuniști și din cauză că era un excelent toboșar de jazz. Cemombe socotea că nu e compatibil cu demnitatea unui președinte de republică să cânte jazz la tobă ; el, personal, nu cânta decât la banjo, cum arătau miile de fotografii împrăștiate prin toată țara. Cum supușii îl îndemnau, în diferite adunări populare, să formeze un duet fratern cu președintele nordic — el la banjo, celălalt la tobă — Cemombe simțise urcând în el un val de gelozie. Nu era bine ca președintele altei țări să ajungă atât de popular în propria sa țară, mai ales că Kitowe (așa îl chema pe președintele din nord) simpatiza cu stânga. Publicase până atunci trei cărți, începând cu „Africa, independență, socialism*”, pe când el, Cemombe, deși își grăbea în fel și chip consilierii și angajase pe furiș și un gazetar alb, nu izbutise să scoată, cu discursuri și saluturi cu tot, decât un singur volum.

Pe scurt, trustul belgian îi promisese lui Cemombe o mică revoluție în Tubmania, eventual chiar și spânzurarea lui Kitowe, dacă el, Cemombe, vizitează măcar două republici vecine și le dă de înțelese rhodesienilor că pot să-și bată joc de englezi cât au poftă, dar nu când se află la mijloc și interesele americane.

Firește, versiunea pe care o prezentăm aici e mult simplificată : n-am mai pomenit de instalația stereo și frigo Philips pe care nu se știe cine o pusese gratuit în trei dintre reședințele doamnei Mary-Lou Cemombe și nici de contramanevra pe care o încercaseră rhodesienii prin intermediul unui episcop-portughez, care adusese cu el un splendid MB roșu sport de două locuri (patru viteze, 70 pe oră încă din a doua, după 15 secunde), manevră eșuată din cauză că episcopul

trimis de rhodesieni avea ca profesie de bază munca la C.I.A., dinamica agentură americană.

De fapt nici Cemombe, dacă l-am fi întrebat, nu știa până la capăt toată combinația de interese care dusesse la vizita lui și nici noi, chiar de-am avea sub ochi toate rapoartele și fișele care se depun zilnic pe biroul spionului-șef de la Washington, ale celor din Londra și din celelalte capitale importante ale lumii, tot n-am putea descifra povestea până la capăt, cum nu pot să le descifreze nici super-șefii spionajului mondial : căci e caracteristica și ironia acestui secol XX — secolul înregistrărilor exacte, secolul benzilor magnetice, memoriei electronice, filmului, radio-ascultării și radio-detectării, secolul în care cel mai mic strănut se aude peste trei oceane și se înregistrează pentru posteritate în arhive excelent întreținute — e ironia lui supremă să aibă afacerile cele mai încurcate pe care le-a avut vreodată istoria, afaceri atât de încurcate încât nici propriii lor autori nu reușesc să le cunoască până la capăt nici chiar în momentul conceperii lor.

Dar, chiar dacă am lungit povestea fără s-o descifrăm până la capăt, nu-i nici o pagubă, pentru că avionul care urmează să-l aducă pe marele Cemombe, anunțat pentru orele zece dimineața, tot n-a sosit, deși suntem trecuți de orele 12. Punctualitatea e o prejudecată a europenilor (și nici măcar a tuturor europenilor : într-o vreme, se spunea că e rezervată numai pentru regi, semnul politeței lor) și, transpirând sub căciulile lor roșii enorme, membrii fanfarei se controlează din când în când să vadă dacă mai au salivă în gură, căci e foarte neplăcut să suflă cu gâtul uscat.

Doamna președinte dispăre în răstimpuri din baldachinul ei și se duce într-un cort de mătase portocalie, unde se înviorază cu „Seven-Up“, limonada ei favorită, agrementată cu un pic de gin și lămâie.

Un crainic la gura căruia se bat silabele vestește poporul că marele șef al democrației mabanghiene e bine sănătos, numai că legătura radio s-a întrerupt din cauza unei mărunte defecțiuni tehnice, provocate probabil de uneltele imperialismului englez.

Londra e alarmată și reprezentantul din Kilimbadjaja al lui M. I. 5 — fostul Intelligence Service englez — aflat la un telefon cu amestecător de cifru, ultra-secret (nu-l mai recepționează nimeni, afară de alte patru servicii de spionaj), urlă la superiorul său (de obicei nu urlă la superiori, dar cu acesta a fost coleg la Cambridge) :

— Înțelege, *old boy*, că n-am altă treabă de dimineața până seara decât să-l mențin în viață pe neisprăvitul ăsta cu regimul lui ! Cum îți închipui că tocmai oamenii mei au putut să-i facă vreo figură ? Din spioni ne-am transformat în dădace ! N-am mai pus la cale o lovitură de stat de când și-a luat doctoratul Harry al meu ! ce interes aș avea să... ?

— Bine, bine, îl întrerupe șeful, dar ce s-a întâmplat cu instalația

lor de radio ?

— Dracu să-i ia, nu știu, mereu li se strică ceva ! O fi vrut să se rădă în avion și a făcut scurtcircuit ! Parcă e prima oară că întârzie.

La celălalt capăt, șeful face o scurtă pauză, apoi întreabă, pe un ton ceva mai îmbunat :

— N-ai putea să dai vina pe ruși ?

— N-am nici un interes ! zice omul spionajului britanic.

E vorba ca până într-un an să stabilească relații diplomatice cu rușii : dacă lansez zvonul ăsta, nu se mai stabilesc niciodată. Or, eu am nevoie aici de țări comuniste, ca să am pe cine da vina pentru alte chestii, mai serioase, când o începe dandanaua cu rhodesienii ; nu uita că belgienii, din cauza propagandei pe care o face Malawi în legătură cu chinezii, având în vedere și faptul că colegii noștri americani se interesează de dezvoltarea economiei în Zanzibar...

— Bine, bine, zice șeful plictisit, fă tu atunci cum crezi că e mai bine...

Iar șeful serviciului local M. I. 5 face cum știe că e mai bine : se întinde cu picioarele pe sus în șezlongul lui de acasă și își mai toarnă trei degete de whisky : câteva secole de stăpânire britanică l-au învățat că în situații din astea cel mai bine e să stai liniștit și să-i lași pe ceilalți să fiarbă în zeama proprie.

2

Regimul din închisoarea Piccadilly Circus este relativ blând și extrem de civilizată, tăierea mâinilor, a picioarelor sau a capului având loc de preferință în afara închisorii, cel mai adesea pe șosele : rămășițele opozanților sunt plimbate zile întregi cu camionul, putrezite de căldură, pline de muște ; în toate satele prin care trec, ofițerii povestesc ca răposatul a fost un om nechibzuit. Chemat să depună mărturie la un proces, a încercat să fugă de sub escortă, auzi, când trăia la închisoare cum nu se poate mai bine, în celule răcoroase, cu closet și lumină electrică !

E adevărat, cel puțin în ce privește ultima parte : fiecare celulă are closet cu apă curgătoare, iar în betonul plafonului a fost înfiptă o colivie pitică din plasă de oțel, în care stă încarcerat un bec de 40 de wați. Pentru orice eventualitate, sub fiecare pat, pe pardoseala de ciment e instalat un uriaș inel de fier, de care poate fi înlănțuit deținutul mai recalcitrant, un inel rămas de pe vremea dominionului și poreclit de paznicii englezi „verigheta”. Noii paznici nu prea se folosesc de verighete, raporturile lor cu întemnițatii fiind foarte pașnice : nu sunt siguri dacă vreunul dintre clienții lor nu va ieși mâine din celulă ca să urce de-a dreptul treptele palatului prezidențial : s-au mai văzut povești din astea prin Europa și s-ar putea să se vadă

și prin Africa. Prudența politică a temnickerilor e însă palidă pe lângă înțelepciunea lor economică : fiecare dintre ei are un mic venit de la prizonieri numai pentru faptul că închide ochii când deținuții schimbă bilețele cu exteriorul, plus încă un mic venit, ceva mai mare, pentru momentele când deschide ochii și memorizează conținutul bilețelului pentru a-l raporta la ministerul siguranței statului și, în unele cazuri, în schimbul unui câștig suplimentar, interpușilor lui M. I. 5, biroul spionajului britanic.

Celula cea mai elegantă a subsolului este celula numărul 8, colțară : becul ei are 60 de wați și deținutul ei principal este denumit și de paznici „prințul”. Toate celelalte celule au șase deținuți care dorm în trei paturi ; la numărul 8 însă, prințul are un pat de unul singur. Afară de cei patru vecini de celulă aflați aci, au mai venit, prin bunăvoința paznicilor, încă șase oameni. Timp de o oră, chipurile, se dezinfectează celula de alături ; de fapt, e vorba de o mică întrunire ultra-secretă, al cărei rezultat e așteptat cu mare interes în mai multe birouri și capitale ale lumii.

Prințul Abdulla Mongo, care vorbește acum, în picioare, e atât de înalt încât aproape că atinge rețeaua de protecție a becului. În lumina gălbuie-roșcată (centrala electrică are defecțiuni, curentul slăbește adesea) fața lui subțire ca o mușcă de cuțit strălucește de sudoare. Între tenurile de ciocolată pură ale bărbaților ce-l ascultă, obrazul său are o culoare ceva mai deschisă, ciocolată cu lapte.

— Am fi niște caraghioși, spune încet Mongo, dacă ne-am ține de buchea cărții. E ridicol să judeci situația de la noi cu ochii unui simplu cititor de jurnale din Europa. Noi suntem practicieni, nu teoreticieni. Noi suntem africani, nu europeni. Situația din Africa nu seamănă prin nimic cu situația de pe alte continente. Situația din Mabanga nu seamănă aproape prin nimic cu situația din restul Africii. Gândiți-vă, eu nu vă grăbesc. Trebuie să pornim de la realități.

Privirile lui alunecă fără grabă peste oamenii ghemuiți de-a lungul celor trei paturi. Provenit dintr-o familie bogată, prințul a socotit că nu e drept ca tocmai el să se afle la conducerea partidului radical de stânga, deși mabanghezii care au studiat în străinătate (și au putut lua astfel contact cu marxiștii) se numără, deocamdată, pe degetele unei singure mâini (și nu orice fel de mână, ci numai a unui invalid care și-a pierdut câteva degete prin încăierările tribale).

Prințul ținuse să promoveze la conducere un muncitor, intenție frumoasă, numai că nu prea existau muncitori. În capitala țării, singura industrie era alcătuită din două fabrici de valorificare a peștelui, unde, lucrând câte 16 ore pe zi, câteva sute de tineri erau zdrobiți și aproape complet îndobitociți.

Acum, pe o voce baritonă pe care și-o dorea cât mai denudată de orice efecte oratorice, prințul recapitula o situație pe care el și

ascultătorii săi o analizaseră de zeci de ori până atunci. Muncitori industriali existau în nord, la trusturile de aramă, chiar mulți, câteva mii, dar acolo era un stat în stat, R.A.A. îi alegea pe sprânceană. Îi plătea extraordinar, în comparație cu standardul obișnuit — un muncitor de acolo câștiga mai bine decât un proprietar de pământ, mai bine decât orice sătean, mai bine chiar decât majoritatea negustorilor — iar prințul Mongo îi denumea „aristocrația muncitorească”, pentru că principala lor preocupare — deocamdată, până la trezirea conștiinței de clasă — era să scape de rubedenii, țărani care crăpau de foame și care veneau din toate colțurile junglelor mabangheze să trăiască măcar câteva zile pe capul lor, să mănânce și ei pe săturate măcar o dată. Politica abilă a lui R.A.A. împărțise Mabanga în două entități aproape complet separate : pe de-o parte era puterea, viața politică a țării, administrația, legăturile cu străinătatea — toate acestea fuseseră concentrate în capitală, la Kilimbadjaja — pe de alta exista un teritoriu de câteva sute de kilometri pătrați — minele de aramă și metalurgia cuprului, câteva localități (locuințe, cinematografe și baruri ieftine, cu bere multă și „combo”, orchestre pitice), locuri unde nu se făcea politică, se muncea pe brânci, se câștiga vârtos și se bea și mai vârtos. Până și televiziunea exista numai în micul stat în stat : localitățile minere aveau la dispoziție două canale (filme cu cow-boy, comedii muzicale, sfaturi tehnice și sanitare ; mai ales sanitare, personalul alb, care trăia aici cu familiile, fiind vital interesat în combaterea molimelor) pe când capitala fusese legată de rețea abia de vreo trei luni. Chiar dacă stânga ar fi prins puteri în regiunea minieră, balanța n-ar fi fost influențată la centru, în capitală ; în schimb, de aci, din sudoarea foștilor fii ai junglei care rezistau admirabil la temperaturile înalte ale cuptoarelor, din valurile de bere și tonele de aramă își extrăgeau guvernul și Cemombe aurul cu care tăiau și spânzurau peste trei milioane de negri osândiți la sărăcia cea mai neagră (probabil că de aci provine expresia „sărăcie neagră”, de la capacitatea negrilor de a fi mai săraci decât oricine, chiar decât indienii, deși li se întâmplă mai rar decât hindușilor să simtă amenințarea directă a foametei).

— Vă spun, încheie Mongo, introducerea televiziunii în Capitală nu va democratiza cu nimic viața din Mabanga. Vom sta aci ca niște șobolani până când Cemombe se va hotărî să ne omoare și pe noi, cum i-a omorât pe atâția dintre ai noștri.

Fără să se scoale, stând de-a dreptul pe ciment, cu genunchii îmbrățișați la piept (nu-i era ușor, fiind corpulent), Bonamwe, al doilea vicepreședinte al partidului (primul era Mongo) îi răspunse cu câteva șapte răgușite :

— Și ce vrei ? Violentă ?

Bonamwe era foarte respectat, fiind unul dintre muncitorii

„veritabili”, de la aramă. Rotund și îndesat, sferă aproape perfectă, părea oponentul ideal pentru Mongo, subțire ca un semn de exclamație.

— Violență, răspunse Mongo. Violență individuală. De ce nu, dacă altfel nu se poate ?

— Chiar tu ne-ai învățat că violența este exclusă din arsenalul nostru !

— Da, răspunse Mongo, chiar eu v-am vorbit despre asta. Dar ce putem face dacă aici, la noi în Mabanga, avem un regim de putere individuală ? Cât mai putem răbda să ne lăsăm torturați și uciși, să nu răspundem decât cu vorbe și argumente teoretice la satâr și la mitralieră ? Algerienii au recurs la violență și au izbândit.

— Stai, stai, interveni de pe pat William Maqhubela, președintele partidului. (Maqhubela era de meserie șofer și mecanic ; mai curând mărunț, cu ceva sânge de pigmeu în vinele strămoșilor săi, era ager, gândea cu iuțeala fulgerului ; citise puțin, dar avea un uluitor simț practic.) Tu spui că altă cale nu există și că nu putem să ne ținem de buchea cărții. Mă rog, eu nu discut acum dacă există sau nu altă cale. Eu te întreb doar atât : ce propui ?

Mongo se clătină ușor, nehotărât, scărpînându-și bărbuța.

— Crezi că e bine să discutăm latura practică înainte de a ajunge la un acord de principiu ?

Vocea lui ascundea o muștrare și președintele pricepu imediat despre ce e vorba.

— Da, zise el, scuză-mă, ai dreptate.

Înțelesese că nu e bine să discute în amănunte : era foarte probabil ca unul dintre cei nouă oameni de față (presupunând că el și cu Mongo sunt scoși din cauză) să fie vreun informator. Bonamwe, cel corpulent, muncitorul veritabil, respectatul vicepreședinte, care fusese convins să devină om de stânga datorită muncii îndelungate de lămurire pe care o duseseră cu el niște specialiști americani ai C.I.A., dornici să aibă din vreme informatorul lor în rândurile partidului care abia se înfiripa, găsi că e momentul cel mai potrivit să înlătore orice bănuieli :

— N-aș vrea să jignesc pe nimeni, zise el, dar trebuie să punem în față răul : s-ar putea ca între noi, chiar și aici, să se fi strecurat vreo unealtă a dușmanului. E mai bine deci să ocolim amănuntele : astea o să le discutăm între noi, conducerea restrânsă.

Maqhubela, așezat în capul oaselor pe muchea patului, îi aruncă o privire rapidă, care vicepreședintelui nu-i plăcu de loc. Bonamwe nu mai primise de vreo lună instrucțiuni de la americani, dar se descurca bine și singur. Cea mai bună calc de a înlătura bănuielile era să se arate într-un sincer dezacord : nu e de acord, dar e sincer; în plus, avea instrucțiuni permanente, să țină partidul în defensivă, mai bine

zis în maximă inactivitate, cel puțin atâta vreme cât Cemombe continua să fie „O. K.“, băiat bun care nu le face greutăți americanilor și e „okeiat“ de Washington.

— Discutând în principiu, zise Bonamwe, chestiunea e simplă : oare dacă îl înlăturăm pe Cemombe înlăturăm și regimul lui ? Oamenilor de rând dictatura lui Cemombe li se pare personală : toată ziua, numai de el se vorbește, el e părintele democrației, el e cel mai mare patriot mabanghez și alte minciuni ale cozilor de topor ale imperialismului și neocolonialismului. Mongo spune „sultanat“, dar în spatele sultanatului se ascunde o clasă întreagă, interese vaste. Eu susțin că un atentat contra lui Cemombe n-ar duce decât la apariția altor cemombi. Să ne uităm și în alte țări și o să vedem că cemombii triumfă. Trebuie să-i lichidăm ca regim, altfel nu e chip. Am impresia că Abdulla se lasă influențat fără voie de ramura arabă a familiei sale, atunci când își exprimă admirația pentru algerienii care...

Discuția se înfierbântă brusc, prelungindu-se până spre prânz, când gardienii veniră să-i anunțe că s-a terminat „dezinfecțarea celulei 7“. Un sfert de oră mai târziu, primele rapoarte începură să zboare prin cod cifrat spre câteva din capitalele lumii, iar după o oră și jumătate (căci siguranța statului Mabanga lucra mai încet decât serviciile străine) o informare detaliată parveni prin radio la avionul președintelui Jeremiah Cemombe.

Intrând în detalii peste care agențiile de spionaj străine săriseră plictisite, informarea spunea același lucru : că în sânul opoziției de extremă stânga își croiește drum un curent nou, care se pronunță pentru un atentat împotriva lui Cemombe.

3

Tibodeba Mxgasi era ferm încredințat că principala sa preocupare, ca șef al siguranței mabangheze, trebuie să fie siguranța lui personală. Primind raportul din mâna unuia dintre piloții albi ai avionului, aruncă o privire furișă spre fotoliul în care ședea Cemombe, se convinge că acesta nu-i atent, și hotărăște că nu-i bine să-l informeze imediat. Mxgasi știa că e imprudent să-i comunici șefului vreo veste, chiar favorabilă : trebuie să te întrebi mai întâi în ce stare de spirit îl vei găsi și cum va reacționa.

Mic și gras, generalul se lasă pe spate în fotoliul lui, își întoarce raportul pe pânțele, îl propti bine acolo și își încrucișă liniștit mâinile pe deasupra, prefăcându-se că moțăie, judecând vestea pe toate fețele. Nu-l va muștra Cemombe că n-a influențat destul partidul opoziției ? Nu-i va reproșa că a fost prea moale, că-i lasă pe radicali să-și ridice nasul sau că, dimpotrivă, a fost prea crud și i-a adus la disperare ? Îl va întreba ce măsuri trebuie luate. Mxgasi știa că, orice ar sugera, riscă. Să propună o amnistie ? Nu-l va considera Cemombe complicele

opozanților ? Să propună executarea lor ? Nu-l va bănuî că vrea să înăsprească lucrurile, să-i mîne la un atentat ? Nici pentru dictatorii care dorm fără somnifere, vestea că li se pregătește un atentat nu e cea mai roză cu putință. Oricăți ai executa, se găsește întotdeauna un nebun care să scape și să ajungă unde trebuie : n-a ajuns un grec până la președintele Republicii Sud- Africane și nu i-a făcut seama ? Și nu-l va bănuî Cemombe pe Mxgasi că vrea una ca asta, ca să-i ia locul?

Jeremiah Cemombe, omul așteptat pe marele aeroport principal Cemombe, își pilește liniștit unghiile și răsfoiește ziarele așezate maldăr pe masa confortabilă din fața lui. În aer există o tensiune neplăcută. Avionul toarce ca un motan sătul, dar parcă și în pasul liniștit al motorului se ascunde o primejdie.

Cemombe își piaptănă în răstimpuri părul alb de la tîmple : scoate o oglinjoară și se uită discret peste umăr, să vadă ce fac la spatele său miniștrii și consilierii așezați în fotoliile „tourist class“. Aceștia se știu observați, dar nu îndrăznesc să privească ceafa șefului și cu atît mai puțin oglinda lui. Învîrtind oglinjoara, Cemombe se oprește mai mult în dreptul ministrului siguranței : a adormit sau se face că doarme ? Un mîncău, un leneș, un nesimțit.

4

Chemat la masa președintelui, Mxgasi își rostogolește corpul printre rîndurile de fotolii, lovindu-se de ele — moale contra moale ; aerul fierbinte și umed de deasupra junglei face avionul să se clatine.

Generalul are o figură bonomă, ca la toți oamenii rotunjori, uniforma stă boțită. N-are în el nimic de conducător, nu e mabanghez, ci străin (din Africa de Sud) și toate astea fac din el auxiliarul ideal : niciodată un străin — și încă unul cu aspectul dezarmant al lui Mxgasi — n-ar putea râvni să ia locul conducătorului suprem în stat. E un tehnician bun, dar a învățat meseria de la englezi, a fost sergent în poliția colonială. În plus, numele lui de botez e foarte neobișnuit ; se zice că ar proveni de la un francez, Thibaudet, și că micul Mxgasi ar avea în vine ceva sînge de alb.

— Ia loc, Tibodeba, ia loc, te rog, spune amabil Cemombe. Își propune întotdeauna să fie cît mai omenos cu colaboratorii lui și nu uită ce și-a propus decît spre sfârșitul convorbirilor. Ia spune, Tibodeba, ce se aude ?

Mxgasi s-a hotărât să nu-i comunice vestea : să vadă mai întîi în ce toane îl găsește.

— Domnule președinte, totul este în regulă.

— Dragul meu Tibodeba, te-am rugat să nu treci niciodată de-a dreptul la concluzii. Spune faptele și lasă-mă pe mine să apreciez dacă e în regulă.

— Sir, ideea dumneavoastră cu întîrzierea avionului a fost

excelentă. Oamenii mei de pe aeroport și din oraș au studiat reacțiile provocate de întârziere. Au strâns un material informativ de mare valoare. S-a confirmat din nou înalta dumneavoastră popularitate : toate straturile populației sunt sincer îngrijorate de întârziere și de ruperea legăturilor prin radio. La fiecare sfert de oră radiodifuziunea dă un comunicat, anunțând că președintele se află în viață, sănătos, că avionul a fost reperat de pe sol, dar că legătura nu s-a restabilit.

— Ce face domnul Samson Tsonga ?

— Sunt fericit să vă anunț că domnul vicepreședinte n-a schițat încă nici un semn de satisfacție și cu atât mai puțin...

— Mxgasi își drese vocea subțirică, așteptând ca președintele să completeze fraza în locul lui, dar Cemombe asculta impasibil — cu atât mai puțin, urmă generalul, vreo intenție de a prelua vreo atribuție sau măcar de a da în numele său vreun mesaj de liniștire.

Numele de botez al vicepreședintelui — Samson — era o neliniștitoare garanție de popularitate. Se întâmplase ca revista „True Africa” („Africa adevărată”) — o revistă în culori, tipărită în Republica Sud Africană și specializată în comicsuri pe gustul negrilor, cu eroi care erau o versiune neagră a lui Sherlock Holmes, Philip Marlowe sau Lemy Caution — să publice, ani de zile, un ciclu interminabil de comicsuri având ca personaj principal un Super-Tarzan negru cu numele de Samson, care o iubea și o salva mereu pe o femeie foarte sexy, aflată sub influența vrăjitorilor și numită Satana. Comicsurile nu erau desene, ci fotografii, iar Samson — mult mai solid decât Johnny Weissmüller și figurând mereu pe coperta revistei în chiloți și papuci galbeni — devenise o figură legendară a Africii : mulți mabanghezi analfabeți, care cunoșteau subiectul numai din contemplarea șirului de fotografii însoțite de povestiri orale, erau convinși că acest Samson e una și aceeași persoană cu vicepreședintele lor, e un om extrem de puternic, care sare mereu, cu cuțitul lui de oțel englezesc și sidef, în apărarea președintelui Cemombe.

Președintele rămase o clipă pe gânduri și întrebă :

— Alte reacții s-au mai observat ?

— Sunt fericit să vă anunț că miniștrii noștri n-au schițat nici o intenție, în oraș e liniște, toată lumea așteaptă la aeroport, afară de domul Granville, care a rămas în casă, a băut până acum trei whisky-uri și a avut două convorbiri cu Londra, asigurându-și șefii că n-are nici un rol în întârzierea noastră.

Mxiga așteaptă ca Cemombe să râdă, apoi își permise și el să zâmbească. Președintele avea un nas mic, dar mai puțin turtit decât cel al supușilor săi ; când râdea, nasul aproape că dispărea între încrețiturile șirete ale obrazului. De înălțime mijlocie, abia trecut de 38 de ani, Cemombe își vopsea în alb părul de la tâmples și sprâncenele stufoase, ca să pară mai vârstnic și mai distins.

— Și doamna Mary-Lou ce face ?

Figura lui Mxiga redeveni imediat serioasă :

— Prima doamnă (așa o numea el pe nevasta lui Cemombe, „the first lady”, după titulatura neoficială pe care americanii o dau întotdeauna soției președintelui în funcție) așteaptă pe aeroport și se uită mereu la ceas.

— A băut ceva răcoritoare ?

Subiectul era dinamită. Toți albi din Africa, din cauza căldurii și plictiselii, se împrieteneau cu sticla. Mary-Lou era și ea albă, chiar foarte albă. Mxiga știa precis câte ginuri băuse doamna Cemombe până la ora aceea, dar știa și mai precis ca la cel mai mic reproș din partea lui Jerry (așa își botezase ea soțul) prima doamnă va ști de unde provine informația și își va pune în joc farmecele ca să-l convingă pe Cemombe că ministrul lui de siguranță vrea să-i strice căsnicia, nu din motive politice (lui Cemombe nu-i plăcea ca ea să se amestece în politică), dar din invidie, pentru că doamna general Mxiga îi invidia rochiile.

— Da, răspunse Mxiga într-un târziu, însă numai „Seven-Up”. Fără nimic altceva.

— Alte știri ?

Generalul îi susținu o clipă privirea. Avu senzația că i se înfierbântă chelia. Trebuia să se țină tare, să nu dezvăluie noutatea, până nu vede în ce ape se scaldă șeful.

— Mai am câteva rapoarte în curs de descifrare, răspunse el vag și își tamponă țeasta pleșuvă, aplecându-și ușor capul, ca și când s-ar fi scuzat, dându-i de înțeles lui Cemombe că-și permite un asemenea gest fizic numai ca să-l scutească de contemplarea unei calviții asudate.

— Dragă Tibodeba, murmură Cemombe visător, sunt sătul de atâta sânge.

— Vă înțeleg, zise vag Mxiga, nevrând să-l aprobe prea călduros : știa că introducerile lui Cemombe nu-i dezvăluie până la capăt gândul adevărat și voia să-și păstreze o cale de retragere.

— Aș vrea să punem capăt vărsării de sânge, spuse Cemombe pe același ton visător.

— Și eu doresc asta, de mult ! zise Mxiga cu însuflețire. Știți că tot ce-am făcut până acum, n-am făcut decât silit de situație.

Era răspunsul ideal : dacă șeful se răzgândea, Mxiga n-avea decât să invoce din nou „situația”, iar dacă dorea sincer o amnistie, însemna că și el, Mxiga, o dorise de mult.

— Ce-ai zice, întrebă încet Cemombe, dacă am încheia cu vărsarea de sânge ?

— Ar fi minunat, răspunse Mxiga, în caz că lucrul este posibil.

— Și ce părere ai : e posibil ?

Cemombe lăsă întrebarea să plutească în avion și începu să-și pilească unghiile, dându-i de înțeles celuiilalt că are ce face, nu se plictisește, poate aștepta răspunsul oricât. Mxiga se simți pus la piciorul zidului : n-avea încotro, trebuia să-și spună părerea.

— Domnule președinte, zise el, mă puneți într-o situație delicată. Am luat cu tot devotamentul asupra mea executarea unui șir de... executarea unui șir de... măsuri necesare pentru siguranța statului și am legat numele meu de această executare. Dacă însă trecem la un regim mai blând, la o schimbare a liniei, înseamnă că trebuie schimbat și omul : iar omul, se consideră, sunt eu. Deci, dacă v-aș propune nu o îmblânzire, ci o înăsprire, ați putea să mă bănuieți că vreau să-mi justific postul...

— Lasă introducerile, zâmbi Cemombe patern, doar ne cunoaștem de atâția ani : știi că niciodată nu te voi lăsa să cazi.

— Toate loviturile de stat din ultima vreme, în Africa ca și pe alte continente, au fost puse la cale de miniștrii armatei sau ai siguranței. Cum la noi dumneavoastră sunteți ministrul armatei, persoana cea mai periculoasă din stat am rămas eu.

Cemombe așeză încet pila pe masă și zâmbi fără să răspundă.

— Dar știți prea bine că nu sunt decât un tehnician limitat, că n-aș putea prelua niciodată conducerea politică : n-am priceperea, anvergura, studiile, talentul dumneavoastră oratoric. Sunt un executant, atâta tot.

Cemombe se încruntă brusc :

— Treci la concluzii !

— Mi-ați spus că concluziile le trageți dumneavoastră. Eu să vă prezint numai faptele.

Cemombe înlătură obiecția cu o simplă încruntare a sprâncenelor sale stufoase, fiecare din ele deasă, mare, aspră și albă ca o perie de dinți.

— Concluziile le trageți dumneavoastră, zise Mxiga, hotărându-se să trântască pe masă cartea supremă. Un raport venit adineauri arată însă că opoziția s-a hotărât să pășească pe drumul crimelor. Prințul Mongo vrea să pună la cale un atentat împotriva dumneavoastră.

Îi relată amănunțit președintelui discuția ce avusese loc în celula numărul opt. Cemombe îi ceru numeroase amănunte suplimentare și Mxiga le dădu repede și fără să clipească : unde nu știa, inventa. Proceda astfel de mulți ani : președintele trebuia să-l creadă suprainformat ; oricum, clienții lui obișnuiți din aresturi n-aveau cum să-l contrazică. Niciodată președintele nu-l prinsese cu vreun răspuns inexact : rectificările le făcea numai prin vieți, lichidând repede și discret orice altă versiune.

Vinele de pe tâmpla lui Cemombe erau umflate : nu simțea urmă de frică ; numai mânie.

— Asasinii ! zise el căznindu-se să rămână calm. O țară înapoiată : numai asta se pricep, să taie și să spânzure, să omoare ! Mai departe nu-i duce mintea. O să-i lichidăm pe toți, și în cea mai mare viteză.

— Îi punem să fugă de sub escortă ?

— O să hotărâm imediat, murmură Cemombe. Spune-mi însă mai întâi : pe ce cale s-au hotărât să mă ucidă ?

Mxiga nu putea admite că nu știe.

— Au vrut la început otrava, dar și-au dat seama că n-au nici o nădejde de izbândă, zise șeful siguranței. Sunteți mult prea bine păzit. Până la urmă au ajuns la soluția banală a americanilor : o carabină cu bătaie lungă.

— Ha, ha ! explodă Cemombe zgomotos, acoperind zgomotul avionului și făcându-și miniștrii să tresară. O carabină ! Când noi, de ani de zile, am curățat toate spațiile neclare, avem păzite toate ferestrele și traseele pe unde trec, am dat o grămadă de bani pe limuzinele blindate... Aeroportul e păzit ? întrebă el brusc.

— Fără discuție ! exclamă prompt Mxiga, arătându-și dinții de porțelan într-un zâmbet larg liniștitor.

Puțin jenat, Cemombe schimbă vorba :

— Uite ce-o să facem, spuse el. Notează-ți, te rog...

De câte ori voia să-l pună pe Mxiga într-o situație de inferioritate, îl silea să-și ia note. Fostul sergent britanic scria greu și încet, iar fostul avocat, urmărindu-i de-a-ndoaselea însemnările, îi semnala câteodată greșelile.

— Mai avem benzină să întârziem o oră ? întrebă Cemombe.

— Și două, zise Mxiga.

— Uite ce-o să facem. Notează-ți. Punem capăt vărsării de sânge. Dăm o proclamație către popor, că urmărim pacificarea internă și că suntem dureros surprinși de crima care a avut loc în absența noastră.

— Care crimă ? întrebă Mxiga.

— Notează-ți și nu întreprinde. Întârzierea avionului și ruperea legăturilor radio nu se datorează prietenilor noștri britanici, cum greșit s-a zvonit, ci uneltirilor opoziției, care l-a cumpărat pe un tehnician din echipaj. Aflând acest fapt, domnul vicepreședinte Samson Tsonga a ordonat executarea imediată a tuturor opozanților deținuți la Piccadilly Circus. Măsura lui era dictată de devotamentul ce ni-l poartă, dar noi am fost adânc îndurerați de atâta vărsare de sânge. Noi tocmai eram preocupați de găsirea unor căi de pacificare și mărire a unității interne. Noi tocmai medităm la cooptarea în guvern, ca ministru fără portofoliu, a prințului Mongo.

În ciuda ideii sale fixe de a avea un partid, îl prețuiam pe plan personal, drept un om cult, bogat, influent, și doream să-l atragem de partea noastră! Noi bănuim că domnul Samson, practicând cultul forței brute, a ținut să-l înlăture din cale pe prinț ; se temea că acesta,

sosit în guvern, va ajunge să-l eclipseze. Suntem adânc mâhniți de faptul că — tocmai când ne întorceam dintr-o vizită adânc pașnică — am găsit în țară un morman de cadavre. Notează, te rog, mai repede. Ți-am mai spus că, în loc să scrii până la capăt cadavre, e destul să faci o cruce. Noi suntem ferm decizi să punem capăt acestor metode. Ne-am hotărât să-l tragem la răspundere pe domnul Samson, să dăm un exemplu, să organizăm un proces public, de la care sperăm că nu se va sustrage. Noi am luat măsuri excepționale de păzire a lui, ca să nu fugă de sub escortă sau să nu se spânzure în celulă. Noi ordonăm să se ridice un monument în amintirea adversarului nostru politic cinstit și patriot, prințul Mongo, și îl numim ministru post-mortem al guvernului nostru. Noi sperăm că, o dată cu moartea tuturor conducătorilor opoziției, în Mabanga se va înstăpâni o eră a păcii și democrației. Întrebări !

— Deci, până într-o oră, toți pensionarii lui Piccadilly Circus trebuie să fie morți.

— Dumneata ești tehnicianul, las la aprecierea dumatăle dacă nu e mai bine să-i adăugăm și pe paznici.

— Deci și paznicii, zise Mxiga tehnic, ca să nu complicăm chestiunea. Și directorul închisorii ?

— Directorul nu, răspunse Cemombe. E plătit de englezi, și ei știu că eu știu. S-ar putea să se supere. Lasă-l în viață, că tot nu vorbește el fără aprobarea englezilor. La nevoie, avem vreme să-l liniștim mai târziu. Alte întrebări ?

— Cine dă ordinul ? Vreau să spun, din punct de vedere tehnic. Avem două posibilități : ori declarăm că s-a restabilit comunicația radio și îi transmitem domnului vicepreședinte Samson ordinul oficial de a-i executa pe toți — urmând ca mai târziu să negăm minciuna lui sfruntată, cum că ar fi primit ordin de la dumneavoastră — ori transmit pe cale discretă un ordin direct adjunctului meu.

— Ce cale preferi ? Întrebă Cemombe.

— Prin Samson, zise iute Mxiga. Ar fi o lucrare mai frumos executată, mai multă acurateță : am putea aranja ca lumea să-l vadă pe aeroport dând ordine, n-ar mai fi nevoie să fabricăm pe urmă dovezi cum că el a dat ordinul.

Cuvântul *fabricăm* îl surprinse neplăcut pe Cemombe. Văzând încrețiturile de dezaprobare de pe chipul lui, grăsunul se grăbi să adauge :

— N-ar exista nici un risc, l-am aresta înainte de-a apuca să dezmintă că el ar fi dat ordinul.

— Dacă putem sa-l arestăm înainte, ce rost mai are toată complicația ? Dai dumneata direct ordinul și gata.

Mxiga înclină din cap : nu putea să spună că nu-i convine să dea el ordinul. Ar fi preferat ca anturajul imediat să știe că Samson

poruncise personal execuția : și așa, ceilalți miniștri se temeau mereu că șeful siguranței pune la cale tot felul de manevre contra lor. Dar Mxiga nu putea să-i spună asta lui Cemombe : președintele nu trebuia să bănuie că generalul are alte temeri decât cele pentru siguranța statului în general și pentru viața lui Cemombe în particular. Oricum, istoria o scria Cemombe și Mxiga era în mâinile lui.

— Mai rămâne un amănunt, zise Cemombe. Teoria atentatelor spune că e suficient ca un singur om dintre dușmani să scape, sau chiar un nebun izolat și...

Mxiga ascultă respectuos până și pauza făcută de șeful său. Răspunse pe un ton modest și precis, de expert :

— Tehnica mondială cea mai modernă ne arată că, în toate țările civilizate, asasinarea președinților cere organizare și nu poate fi opera unui izolat. Cărțile specialiștilor americani despre asasinarea președintelui Kennedy — exceptând, desigur, raportul oficial al comisiei Warren — arată că Lee Oswald nu putea proceda de unul singur. Dovadă supremă este că toți atentatorii au fost omorâți înainte ca vreo anchetă să fi putut stabili cine le-a dat ordinul : ucigașul lui Lincoln, ucigașul lui Barthou, cel al lui Kennedy au fost omorâți pe loc sau puțină vreme mai apoi, de către „cetățeni revoltați”. Chiar și grecul care l-a ucis pe președintele sud-african era legat de o organizație. Chiar faptul că adesea e vorba de un atentator străin arată că s-a făcut o selecționare premeditată, ca protestul național să se descarce în afară, pe străini, în altă direcție decât cea reală.

Îl privi cu oarecare jenă pe președinte, tuși ușor și adăugă :

— De altfel, cazul sud-african este mai curând o excepție. De regulă nu sunt asasinați cei duri, ci cei liberali (se ferea să folosească vorbe ca „dictatori” și „democrați”, dar expresia „duri” i se păru prea vagă). Nu sunt asasinați cei de dreapta, ci cei de stânga. Hitler, Mussolini, oamenii cei mai duri ai secolului n-au putut fi răpuși prin atentat. Însă unul ca șeful partidului socialist japonez, partid de stânga, a putut fi ucis chiar în timp ce vorbea de la tribună. Un singur glonte ajunge, dar acest singur glonte e opera unei organizări, a unor specialiști. Atâta vreme cât tehnica mondială va rămâne în această fază, siguranța persoanei dumneavoastră va fi pentru mine o sarcină grea, dar nu imposibilă, o sarcină de care este o onoare și o plăcere să mă achit.

— Hai, termină, zise Cemombe, discursurile nu te prind. Treci la treabă.

Sprijinindu-se de masă, Mxiga se ridică, își netezi uniforma boțită și, apucând solid clanța, se duse în cabina de comandă a avionului, să transmită ordinul de execuție.

Întrebându-se în fiecare clipă dacă nu cumva tocmai atunci prințul Mongo își dă ultima suflare, Cemombe rășfoiește maldărul de ziare de pe masă.

Avionul Beechcraft (un dar de la R.A.A.) toarce liniștit, dar Cemombe simte tensiunea din aer și se străduie să se concentreze asupra lecturii, mai ales la pasajele însemnate cu roșu.

Ziarele cele mai importante din lume i-au fost pregătite de către Primul Consilier pentru problemele de Presă. Titlul înalt al acestuia este lesne explicabil : e omul care înmânează președintelui personal, fără nici un alt intermediar, ziarele de interes pentru Cemombe. Sunt ziare pe care Al Doilea Consilier pentru problemele de Presă a însemnat cu roșu pasajele ce se referă la președintele Cemombe, pasaje semnalate de un Al Treilea Consilier, pe baza lecturilor făcute de omul cu leafa și gradul cel mai mic, consilierul patru. Mucaliții spun că acesta din urmă ar fi singurul dintre ei care știe carte. De fapt, e singurul care citește ziarele : deși e vorba de o necesitate profesională inevitabilă, ceilalți îl privesc chiorâș, îl declară un om influențabil, înrâurit de ziarele străinătății. Firește, consilierul patru e o slujbă în care s-au succedat mai mulți oameni, pe când postul de unu, doi și trei e în general stabil, mai ales de când ultimul consilier doi a avut un mic accident inexplicabil.

Treaba celor patru consilieri — lectura, însemnarea și înmânarea ziarelor și a extraselor din traduceri (Cemombe nu citește decât în englezește și portugheză) — e numai în aparență o muncă pur tehnică. E o misiune destul de complicată, din cauză că mai toate ziarele occidentale îl înjură pe Cemombe drept dictator, cele de extremă stângă îl declară mercenar al colonialiștilor, iar câteva publicații africane l-au atacat drept „clownul ce caricaturizează în persoana lui ideea de negritudine”. Cemombe e destul de rezistent la insulte, dar o dată un articol din revista „L’Afrique indépendante”, cu titlul „Zilele regimului lui Cemombe sunt numărate”, i-a provocat un acces vecin cu isteria.

Având penibila sarcină de a sublinia toate aceste calomnii și amenințări, vechiul consilier doi a încercat să se desolidarizeze de ele, punând pe margine semne de exclamație și revoltă, cam așa :

?!?!

și mici comentarii, în genul :

„s-o creadă ei !“

„ticăloșii !“

„tâmpiții !“

până când într-o zi Cemombe a exclamat, pe drept cuvânt scos din sârite :

— Cine-i imbecilul care-mi mângălește ziarele ?

Din toată familia, a scăpat cu bine numai cumnatul imbecilului,

care era văr al Primului Consilier. Noul consilier doi s-a ferit să mai facă vreun semn, în afara sublinierilor de serviciu, până când într-o zi Cemombe a întrebat, pe drept cuvânt :

— Cine naiba subliniază calomniile astea cu atâta satisfacție răutăcioasă ?

Cel de al treilea consilier doi a încercat să iasă din încurcătură cumpărându-și un stilou extrem de fin, cu cerneală roșie, și punând cuvintele buclucașe în ghilimele, ca să scoată în evidență faptul că e vorba de păreri altora și nu ale lui. După toaleta făcută de el, știrile care cădeau în mâna lui Cemombe arătau cam așa :

Diplomații occidentali sunt de părere că „dictatorul” Cemombe se află în „primejdie”. Regimul său „de dictatură personală”, partidul său „rasist” și „naționalist”, de „asmuțire a urii contra albilor” și de „dușmănie față de țările africane” „înconjurătoare” este pe cale să ia „sfârșit”. „Mabanghezii” „patrioți” „își strâng rândurile” pentru a întemeia „un partid” „cu adevărat” „democratic” care să-l „răstoarne” de la postul sau de „factotum” pe ultrapotentul „dictator” al Mabangăi.

Găsind știrile cu neputință de străbătut și totuși apreciind zelul autorului de ghilimele, Cemombe îl numise Supraveghetor Principal al benzii automate de transportat bagaje de la Aeroportul Principal Cemombe — o funcție relativ ușoară, pentru că banda nu exista încă, urmând a fi instalată, peste vreo trei ani — și desenase personal — cu mâna lui — un model al felului cum dorea să-i fie făcute sublinierile : o linie groasă și roșie la un centimetru de marginea știrii — și atâta tot.

Cei trei consilieri vechi, plus cel nou găsiră că ideea este — cităm — „excellentă”, „surprinzătoare”, „profundă” și „binevenită”. Cemombe era scârbit de complimente : îi detesta pe lingușitori, îi detesta sincer, aproape la fel de mult ca pe cei ce refuzau să-l lingușească. Avu însă satisfacția că s-a stabilit o regulă, o rutină a muncii. Ideea cea mai scumpă pentru el era stabilitatea : făcuse studii de drept în Anglia și stabilitatea era singurul lucru pe care-l admira sincer la englezi.

Îi plăcea oarecum și sistemul lor, faptul că pe teritoriul insular recurgeau rar la violență și represii ; era sincer mâhnit când se vedea nevoit să-și calce pe inimă și să spânzure câte un adversar politic. Se considera om cultivat, rafinat, iubitor de artă, fin filozof ; singurul său defect, după părerea lui, stătea în faptul că se născuse mabanghez, că prezida un popor încă neformat, care azi te ridica în slăvi și mâine, la cine știe ce toană, te-ar fi spintecat : „Trebuie să fii demagog, spunea el plin de regret, să rostesc cuvinte de duh, care pot înflăcăra imaginația jucăușă a africanilor. Aș prefera să țin cuvântări sobre și tradiționale, dar am de-a face cu niște copii. Leslie Maroboa

era un om de mare cultură, un poet din cei mai mari pe care i-a avut țara mea. Își închipuia că națiunea se poate conduce singură și ce s-a ales din el ? I-a fost smulsă limba, numai pentru că recitase un poem contra mea. Ca să nu se mai chinuiască, a trebuit să ordon executarea lui. Între el și mine, cine a avut dreptate ? Am căutat să-l feresc, dar fanaticii mi-au luat-o înainte."

Îi ridicase lui Maroboa o statuie și, în fiecare an, la aniversarea morții lui, mergea la monument și rostea în gând versuri din „Floarea și soarele”, una din cele mai frumoase poezii ale fostului său adversar. Îi disprețuia pe cei din jurul lui, în cap cu șeful siguranței ; știa că sunt toți niște intriganți mărunți, un fel de curteni periferici, și îi promova cu regret, fiind vorba de singurul fel de oameni ale căror mecanisme și reacții le putea prevedea și stăpâni perfect; îi muta dintr-un loc într-altul, ca să nu-și poată forma propriul lor fief, să depindă de el și de sprijinul lui, atâtă rivalitățile dintre ei, înălțând ba pe unul, ba pe altul, pentru a provoca un „echilibru al puterii” de pe urma căruia era singurul beneficiar ; ura aceste veșnice schimbări — el, amatorul de stabilitate și tradiție de tip britanic — spunându-și însă că numai această stare de neconținut provizorat poate duce la permanența persoanei lui. Iar el îi era necesar țării ca singurul lucid, singurul care își dădea seama că mai trebuie cel puțin o sută de ani până la democrație și că, până atunci, nu poate exista progres decât inculcându-le compatrioților săi un sentiment al ierarhiei, al supunerii ; toate popoarele trecuseră pe aci, altfel nu se putea, iar mopsul de lângă el, bestia de Mxgasi, care-i tortura pe anchetați, era, fără să știe, un instrument al ierarhiei. Fără asta, naivi cum erau, mabanghezii ar fi sucombat în fața propagandei comuniste, țara ar fi căzut pradă unor convulsii. Cemombe nu avea încredere nici în englezi (îl ținuseră în lagăr, vreme de un an, ca avocat al partidului care cerea independență) și cu atât mai puțin se încredea în americani ; nu exista țară, forță politică sau program în care să creadă, fiind perfect conștient că numai și numai la el stă salvarea. Minciunile debitate în presa mondială pe seama lui — cum că ar fi un satrap care își impune voința până în cele mai mici amănunte și nesocotește orice alte păreri sau interese, sortind distrugerii pe toți adversarii săi politici — îi stârneau un zâmbet blând și blazat: erau prostii explicabile la oameni care nu pricepeau nimic din spiritul și necesitățile africane. Îl scoteau din minți numai atacurile ziarelor africane, pentru că el era un partizan al unității negre (avea o schemă a lui de realizare a unității, iar ceilalți, încercând să impună alte scheme, încercau de fapt să spargă unitatea, ceea ce ei spuneau despre el). Atacurile și insultele îl siliseră să caute fără voie o izolare a Mabangăi, ca la urechile poporului său să nu ajungă bârfelile vecinilor ; ca să motiveze izolarea, îi prezenta pe ceilalți ca agenți ai unor țări neafricane (lucru

pe care uneori îl și credea sincer) tot astfel cum vecinii săi îl etichetau drept agent al trustului R.A.A., fără să știe cât de ascuțită luptă ducea el de fapt contra trustului, lăsându-l nenaționalizat numai pentru că era singura putere serioasă într-o țară slab administrată și slab dezvoltată.

Ceea ce am înșirat aci pe scurt, Cemombe repeta zilnic, dar vreme de ore : când îi intra cineva în birou, președintele aluneca pe nesimțite de la obiectul întrevederii la monoloage interminabile și dialoguri cu dușmani imaginari, umbla de-a lungul și de-a latul fastuosului mobilier de bambu, justificându-și acțiunile până în cele mai mici amănunte. După o explozie de câteva ore urma destinderea : își mângâia banjo-ul, începea să zâmbească, să converseze despre flori și artă, mărturisind că el, în sufletul lui, nu-i un om politic și că ar ceda puterea cu mare plăcere, retrăgându-se cu o rentă modestă și cu Mary-Lou undeva în suburbiile Londrei, departe de zbuciumul tropicelor. Blonda Mary- Lou era pentru el o parte a profilului său de om cultivat și bine crescut, care știe să fumeze o pipă, să joace golf, să călărească, și care printr-o inexplicabilă încurcătură a ajuns marele vinovat pentru cruzimile banale ale africanilor.

Gândurile, rumegate la nesfârșit, se încrucișau acum cu zgomotul bine uns al avionului primit cadou, cu literele pamfletelor contemplate de un ochi distrat, când, la o comandă invizibilă a minții, sprâncenele lui Cemombe se înălțară incredul și rămaseră așa, ridicate. Un tremur nervos îi agita mâna stângă împodobită cu un solitar.

Se lăsă pe spate în fotoliul avionului, răsuflând adânc. Cu o putere nouă, își căută în buzunarul de la piept ochelarii. Aveau numai o jumătate de dioptrie, nu folosea ochelarii decât în momentele de oboseală și numai când nu era văzut de nimeni : acum însă, nu voia să scape nici un cuvânt din articolul scurt ce-i stătea în față și în care își citea sentința de moarte.

Nici unul din actorii dramei nu bănuie ce va urma : prințul Mongo dormitează în celulă pe patul lui personal, fără să știe că a fost condamnat la moarte. Spionul-șef James Granville (care oficial nu era decât șeful unei firme de import-export) se pune plictisit la volanul Willys-ului său, să plece la aeroport, informat că Cemombe va sosi curând, iar Mxgasi, cu toate riscurile interceptării, vorbește fără cifru cu Jonathan Gumma, adjunctul său, fără să-i treacă prin minte că ordinele pe care le transmite vor aduce destituirea, încarcerarea și, până la urmă, pieirea ajutorului său ; în sfârșit, operatorii albi și negri ai camerelor de televiziune, mestecând indiferenți gumă, recapitulează toate unghiurile — planul general al aeroportului, traveling de-a lungul companiei de onoare, prim-planuri cu figura lui Cemombe, din față, profil și trei sferturi, coborând din avion, salutându-și adoratorii, sărutându-l de două ori, pe fiecare obraz, pe Samson Tsonga,

sărutându-i o dată (pe câte un singur obraz) pe miniștri, îmbrățișându-i (fără sărutare) pe conducătorii Ligii, strângând (fără îmbrățișare) mâinile celorlalți, afectuos și cu două mâini mâinile compatrioților (avea obiceiul să întindă mâna dreaptă, iar cu stânga să apuce de cot brațul celuilalt, într-un gest fratern) și cu câte o singură mână și o plecăciune scurtă și sobră mâinile diplomaților. Pe Mary-Lou o îmbrățișa scurt : în ocaziile oficiale nu o săruta și nu cânta din banjo. În sfârșit, îl va săruta scurt pe un copil fotogenic, dezinfectat dinainte de ofițerii siguranței. Toate aceste gesturi, știute dinainte, erau captate întotdeauna de operatorii jurnalelor cinematografice și ai televiziunii. Nimeni n-are habar că de data aceasta întreg programul va fi ratat.

Mxgasi s-a gândit că executarea opozanților ar fi un act imprudent, înainte de a se asigura că marele Samson se află în păstrare la loc sigur. Întâi să-l aibă la mână și pe urmă va fi simplu să afirme că vicepremierul a dat ordinul de execuție.

— Gumma, zice el distinct, mă auzi ?

— Perfect.

— Samson trebuie îndepărtat de la aeroport și ținut la loc sigur până la noi ordine. Să nu se observe că l-ai arestat. Să nu se știe unde e. Ai înțeles ?

— N-am înțeles nimic, zbârnâie pe undă vocea lui Gumma.

— Ce n-ai înțeles ?

— Îl arestăm pentru totdeauna ? Sau trebuie să-i dau vreo explicație ?

Întrebarea este logică. Dacă soarta lui Samson este definitiv pecetluită, explicațiile sunt inutile. Dacă însă Cemombe se răzgândește... Dar la asemenea grad, când îl arestezi pe propriul tău vicepreședinte, nu mai există răzgândire.

— Dragă Gumma, zice el, trebuie să fii supradiscret. Îi șoptești că avionul prezidențial s-a prăbușit nu departe de capitală, că premierul, aflat între viață și moarte, vrea să-i spună câteva cuvinte și să-i încredințeze personal conducerea statului. Orice om, când află că bătrânul său șef e pe moarte, are o asemenea bucurie încât uită imediat de prudență. Îi spui că ar fi bine să-și ia cu el și o gardă personală — numai că pregătești tu dinainte garda. Cam asta e tot. Se înțelege că ești acoperit.

Relațiile dintre Gumma și Mxgasi, ca și ale acestuia cu Cemombe, se bazează pe puterea cuvântului dat, nu cer dovezi și acoperire, sunt simple și ferme ca relațiile dintre negustorii de aur, brokerii de la curse sau contrabandiștii internaționali : un simplu „l-am cumpărat” spus la telefon e mai sfânt și angajează omul mai mult decât zece acte de vânzare-cumpărare, cu timbre și cu ștampile. Negustorii de acest tip, care fac afaceri o viață întreagă pe baza unui simplu cuvânt spus la telefon, știu că toate combinațiile lor — oricât de ilegale — depind

de o reputație nepătată în cercul complicilor și specialiștilor ; în acest cerc îngust, ei onorează orice „da“ sau „nu“ cu o cinste absolută și nu-și neagă cuvântul, nu-și trag chiulul — decât poate o singură dată în viață, dar atunci își fac bagajele și se pregătesc să plece în altă țară sau, mai sigur, pe alt continent.

În interiorul siguranței mabangheze existau aceleași relații de cinste și încredere absolută : fiecare se știa acoperit de superiorul său, nu exista „unde-i ordinul scris ?“ sau „i-am spus cu totul altceva, și nu m-a înțeles bine“ ; membrii vastului aparat se serveau reciproc cu multă generozitate ; când unul voia să lichideze ceva adversari prin ținutul său natal, celălalt nu-i făcea greutăți, știind că în curând îi va veni și lui rândul să pună ochii pe vreo fată și să dorească înlăturarea din cale a părinților. Erau imuni la birocrațismul existent în alte sectoare ale mecanismului statal : întâi împușcau și pe urmă se îngrijeau de restul formelor.

Arestarea unui ministru însă, și încă a unui vicepreședinte, este o treabă de înaltă calificare și măiestrie, cam ce era pentru un ceasornicar medieval realizarea unui orologiu public cu statuete de sfinți care se învârtesc la oră fixă prin turn în văzul lumii, sau pentru un dentist de azi o proteză de pus în gura unei cântărețe de televiziune, o lucrare de înaltă gingășie și șurubărie de pe urma căreia un ofițer superior de siguranță nu mai rămâne cum a fost înainte : ori se pomenește cu câteva grade mai înalt, ori cu un cap mai scurt. Nu există, în asemenea cazuri, să spui „mai vedem noi, mâine-poimâine“ sau „n-am înțeles bine“ sau „am uitat“ : ori treci la executare în momentul următor, ori, dimpotrivă, îl avertizezi pe Samson și treci de partea lui. Iar Samson, o dată avertizat, nu mai poate rămâne vice-premierul devotat care a fost: ori, ca să se apere, pornește la descăunarea lui Cemombe, la comanda trupelor de pe aeroport și îi arestează pe toți cei ce coboară din avion, ori, dimpotrivă, își afirmă fidelitatea față de Cemombe, nu crede nimic din spusele lui Gumma și pune ca acesta să fie arestat.

Treaba era mult mai complicată, pe Gumma începea să-l doară capul de atâtea posibilități. Se hotărî să fie cinstit, adică să execute ordinele. Vorbise dintr-o odaie pitică a radiodifuziunii, înconjurat de limonăzi, de țăntari și, pe coridoarele și în camerele din jur, de vreo patruzeci de ofițeri în uniformă și în civil, care îi blocaseră pe speakerii și reporterășii radioului prin birourile lor.

La încheierea convorbirii, Gumma, scărpinându-se la piciorul stâng, se întreba uluit de unde are clădirea radio-ului atâția țăntari : de obicei te atacau noaptea, dar nu ziua în amiaza mare. După ce se frecă până ce pielea lăasă să-i scape sânge, Jonathan Gumma îi făcu un semn ofițerului din suita sa responsabil cu purtarea sticlei de „rye“ — semnul indica trei degete — iar ofițerul, imediat, într-un pahar apărut

ca prin minune, îi turnă whisky-ul, străduindu-se să evite tremurul de îngrijorare al mâinii. Gumma nu-i cerea niciodată mai puțin de trei degete sau mai mult decât mâna întreagă : cinci degete însemna chef mare, patru degete însemna amărăciune de înecat în secărică, dar trei degete era de obicei preludiul unei acțiuni pretinzând curaj.

Douăzeci de minute mai târziu, în uniformă de gală, pe aeroport își făcea reparația micul Jonathan Gumma. (Generalul Mxgasi, mic de statură, nu putea suferi în subordinea sa oameni înalți, pe când Cemombe, dimpotrivă, își compensa statura mai curând scundă prin plăcerea de a avea în jur câțiva găligani, stupizi pe cât erau de mari, pe care-i domina cu o simplă mișcare a sprâncenelor albe.) Gumma își vârâse în gură, dintr-o dată, vreo cincisprezece Sen— bomboanele minuscule care înlătură mirosul din gură — și acum se înclină în fața lui Samson cu o plecăciune adâncă, spunându-i că are de făcut o comunicare urgentă.

— Ce s-a întâmplat ? întrebă colosul.

Cu o privire de jenă aruncată în jur, Gumma îl făcu să înțeleagă că nu-i poate vorbi cu atâta lume de față.

Samson, din instinct, nu voia să părăsească teritoriul aeroportului : aici era, în văzul tuturor, omul cel mai important din câți îl așteaptă pe Cemombe. O plecare ar fi însemnat că se întâmplă ceva, ar fi fost speculată de presa străină. Îi făcu semn lui Gumma să-i vorbească la ureche, apoi, dându-și seama de diferența de înălțime, își aplecă la maximum torsul athletic.

— N-ar fi bine să comunicăm imediat accidentul ? întrebă la urmă Samson, căznindu-se să prefacă în șoaptă vocea sa de bariton gigant.

Gumma se încruntă ușor și Samson înțelese că s-ar instaura, măcar pentru câteva ore, o stare de criză ; e mai bine să-i pună pe toți în fața faptului împlinit : Cemombe a murit sau se află în stare gravă și i-a predat lui, lui Samson, puterea.

Zece minute mai târziu, într-un super Cadillac, vicepremierul Samson se îndrepta spre „locul dezastrului”, fără să bănuie că de fapt se afla sub stare de arest și că e vorba de locul propriului său dezastru.

6

Șoseaua e neasfaltată, dar bine întreținută : pământ roșu, gropi puține, praf aproape de loc. E foarte largă, iar șoferul, din când în când, ca să se mai amuze, face ocoluri bruște în jurul unor gropi imaginare : la 70—80 de mile pe oră, buclele lui, pline de fantezie ca un dans negru, fac din drumul simplu o adevărată aventură. Pe margine, palmieri înalți în vârful cărora stă cocoțat câte un amator de „gin Mabanga” : cioplește vârful uriașului copac, colectează, în 24 de ore, un lichid gros și aromat pe care îl va distila cu procedee moștenite din bătrâni, alcoolul fiind o tradiție internațională în care

elementele de specific local sunt numai ceea ce se distilează și cum se distilează, rezultatul final fiind cam același peste tot, din Brooklyn până în Mabanga.

Cu cât se apropia de locul dezastrului, Samson, văzând plantoanele postate pe margine, devenea tot mai vesel, iar Gumma tot mai trist.

— Măine, își spunea Gumma, s-ar putea să se împace între ei și cine o să fie de vină că l-am arestat ? Eu ! Doar n-o să ia Mxiga vina asupra lui ! Se ceartă între ei și până la urmă plătesc ăia micii.

Gumma era rușinos :

— Și cum să-i spun că e arestat ? Zău, nu mi se pune gura. Am mai arestat miniștri, dar e primul vicepremier din viața mea. Să-i spun că îl ținem deținut în vilă în propriul său interes ? Atunci de ce l-am mințit că președintele e pe moarte ? Nu, nu, o să treacă anii și n-o să mă ierte niciodată.

Cu viteza ușor micșorată, traversau acum un luminiș ceva mai populat : pe pământul roșu ca sângele se odihneau niște colibe de trestie galbenă. Doi-trei bărbați voinici stăteau comod în șezlonguri întinse în fața bordeielor, iar mai departe câteva femei, cu copiii legați în spinare, băteau meiul în piulițe lungi, icnind și clătinându-și violent sânii bruni și lunguiți.

Gumma simți cum un val de sânge flutură peste ochii lui ușor încețoșați de aburul scotch-ului. Îi era rușine să-i spună lui Samson că l-a arestat. Era foarte timid cu persoane de rangul lui Samson.

— Pur și simplu nu mi se pune gura să-l anunț că e arestat. Zău dacă nu mi-e mai ușor să-l împușc.

O femeie, văzând în Cadillac-ul deschis torsul masiv al vicepreședintelui (nu îl cunoștea, dar vorbea pentru el limuzina și statura superbă) își legănă mâna în semn de salut, fluturându-și involuntar sânii cu mari peceti roșii. Gumma simți din nou valul fierbinte de peste ochi și strânse ușor tocul revolverului Luger. Îi era rușine să-i spună lui Samson că l-a arestat.

7

Era o revistă americană, groasă, lucioasă și frumos ilustrată. Îi cădea prima oară în mână : de obicei nu citea articolele de popularizare a științei. Dintr-un lung articol despre posibilitățile de dezvoltare a științei în Africa, consilierii îi însemnaseră un pasaj scurt care îl privea. Dar, atras de ilustrațiile neobișnuite, Cemombe răsfoise revista mai departe.

Acum citea atent, rînd cu rînd, cuvînt cu cuvînt, un reportaj de vulgarizare științifică — un reportaj poate banal pentru milioane de cititori, dar pentru el mai rău decât o răscoală. Avu brusc senzația că în avion e frig, că instalațiile de aer condiționat aparțin unui frigider.

Nu mai așteptă să citească sfârșitul articolului. S-ar fi sculat în picioare, dar era ca paralizat.

— Cheamă-l pe Mxigasi, îi porunci el stewardesei sale particulare.

— Vorbește cu Kilimbadjaja.

— Spune-i să întrerupă imediat convorbirea, spune-i că revoc toate ordinele.

În aceeași clipă, Mxiga se ivi în ușa cabinei, cu uniforma deschiată mai mototolită decât oricând, extrem de vesel :

— Sir, declamă el mulțumit, totul e în regulă, totul se va face întocmai.

— Anulează tot programul !

Figura lui Mxiga se boți mai rău decât uniforma :

— Bine, dar...

— Imediat ! țipă Cemombe. Anulează totul. Răspunzi cu viața.

Mxiga nu așteptă să i se repete. Amenințările lui Cemombe erau distribuite cu parcimonie — nu-l amenința cu viața decât o dată la două-trei luni — și trebuiau tratate cu maximum de seriozitate. Grăsunul se precipită îndărăt în cabina piloților.

8

Cemombe îi făcu semn stewardesei, o negresă tânără și trasă prin inel :

— Trimite-i imediat la mine pe toți consilierii de presă.

Pe urmă îmi aduci un whisky cu sifon și gheață, plus o bănuială de lămâie.

Cu excepția Consilierului Unu, ceilalți nu erau obișnuiți să fie chemați la Cemombe ; prezența fizică a acestuia era pentru ei copleșitoare. Le venea greu să mai fie atenți și la spusele lui.

Cemombe își șterse încet sprâncenele-periuțe, îmbrobonite de stropi mici, sorbi încet din paharul cu sticlă groasă și aburită adus în viteză de fetișcana în uniformă bleumarin.

— De azi înainte, abandonați articolele de politică și orice alte articole. Vreau să vă concentrați asupra științei.

— Științei ! îl îngână cu mulțumire consilierul patru, singurul care mai avea curajul să vorbească neîntrebat.

— Îmi faceți, urmă Cemombe, un îndreptar alfabetic al tuturor invențiilor recente de care vorbește presa, de la a la z, de la arme la... la *zeppelin*. E clar ?

Fără să mai aștepte răspunsul, încheie :

— Sunteți liberi.

Îl interesa o singură invenție : le spusese să se ocupe de toate numai ca să nu se știe care anume îl preocupă.

Ușa de la cabina piloților fu dată de perete. Tibodeba Mxigasi, livid pe cât putea să fie de livid un negru de origine bantu, se sprijinea

de clanță, temându-se să nu piardă echilibrul rotunde sale persoane.

— Legătura prin radio e întreruptă, spuse el. N-am putut revoca ordinele.

Cemombe, încurajat de micul whisky and soda, trecut de prima surpriză a lecturii, avu puterea să se scoale în picioare :

— Cum adică, întreruptă ? Era de mult întreruptă...

— Acum însă, de adevărat ! Gumma a plecat să... să efectueze arestarea și probabil că n-a lăsat pe nimeni în locul lui.

— Nu poți chema direct radiodifuziunea sau orice alt post de recepție ? Nu poți ? Nu vrei să-ți salvezi viața ?

Mxgasi făcu un gest de neputință :

— E o defecțiune tehnică. Am impresia că aparatul nostru de radioemisie nu mai funcționează.

Cemombe nu era obișnuit să ordone ceva și să i se răspundă că nu se poate. Fierul, undele hertziene, versurile, bărbații și femeile — toate lucrurile de pe lume, cu excepția ziarelor străinătății — trebuiau să i se supună.

— Trimite-l aici pe Mathews, ordonă el. E ultima ta șansă de salvare.

9

Phil Mathews era pilotul principal al avionului, un roșcovan athletic, cu ochi albaștri puțin prea strălucitori, ca din sticlă ieftină. Lui Cemombe îi plăcea să aibă în subordine albi, mai ales în slujbele-cheie. Un alb nu tânjea niciodată să-i ia locul : cât timp se afla într-un stat național ca acela al lui Cemombe, albul, chiar dacă era mult mai cult și mai expeditiv în muncă, știa ca nu va putea lua locul ministrului negru ; demnitarul de rasă africană se mai temea de concetățenii invidioși, mai ales de tinerii cu diplome proaspete, dar albi nu puteau ajunge miniștri. Apoi, ori de câte ori ceva mergea prost, puteai da vina pe alb. Mai exista un folos, imponderabil dar foarte real : fin psiholog, Cemombe își dădea seama că în fiecare dregător negru mai vârstnic au rămas urme ale vremii când se simțea un rob colonial : a avea în subordinea lui directă un alb, un fiu al rasei foștilor stăpâni, era mai mult decât o plăcere, era un medicament strict indispensabil. În ochii compatrioților tăi negri, dacă aveai în subordine un alb, însemna că ești un super-deștept, care știi să-ți alegi oamenii cei mai pricepuți. Apoi albi, ca subalterni, aveau marele avantaj de a fi leali : un alb ținea întotdeauna să fie credincios omului de la care îi vine leafa, „the boss“. Chiar dacă șeful se întâmpla să fie negru, albul nu se apuca niciodată să-și trădeze patronul. E adevărat ca de multe ori mai era și agent al „Intelligence Service“, dar asta era o ocupație aproape oficială a aproape tuturor albilor. Și, în fond, era o treabă destul de modestă, să aparții de un singur servici străin de

spionaj, când până și băiatul de „reception desk” de la cel mai pârlit hotel lua comisioane de la cel puțin trei servicii. După ce Mabanga își cucerise independența, majoritatea albilor — negustori, capital, ofițeri, funcționari de stat — plecase. Dar, ciudat, populația albă nu se micșorase, ci crescuse : veniseră pături noi de albi, săraci care se plângeau că în Anglia sau Republica Sud-Africană societatea e gata stratificată în clase și îi împiedică să avanseze destul de iute, aventurieri dornici de „spațiu” pentru o situație nouă, tehnicieni și economiști capabili, care luaseră în serios tot ce citeau prin ziare despre construcția economică înfăptuită de guvernul lui Cemombe și se gândeau să dea o mână de ajutor, mai bine plătiți decât acasă. Până și un vânzător alb — prin simplul fapt că era prezentabil, știa să țină socoteala și nu fura — se dovedea un ajutor mai de nădejde decât un indian (în ochii negrilor, indienii negustori care imigraseră pe aceste meleaguri erau o pătură de oameni care țin întotdeauna unii la alții și trimit fiecare bănuț acasă, la rubedeniile sărace de a treia mână din Bengal). Albul putea ajunge repede coasociat în orice afacere.

În plus, albul era neutru : nu se băga în intrigările de savoare tribală care îl dezgustau atâta pe Cemombe. Albul ținea cu „boss”, orice s-ar fi întâmplat, ca un câine, până ce „boss” era răsturnat și venea în locul lui alt boss. Administrația lui Cemombe avea destui asemenea albi, niciodată miniștri, dar aproape întotdeauna directori generali adjuncți, cetățeni care încercau să-și facă slujba fără prea multe prejudecăți, dar erau curând podidiți de plictiseală și exasperare și începeau să golească sticlele cam repede, disperați fără rădăcini, care nu se puteau adapta între negri, dar nici nu se mai simțeau în totul asemănători cu albi din restul lumii.

Roșcovanul de Phil Mathews, ca din întâmplare, era prezent oriunde s-ar fi deplasat Cemombe. Funcția lui oficială era aceea de director general adjunct al aviației civile și de pilot-șef al avionului prezidențial, dar Cemombe îl socotea una din „economii” sale de preț, o forță pusă deoparte pentru zilele grele.

Chemat de Cemombe, Phil nu se mai obosi să-și pună uniforma : exista între ei un fel de convenție tacită. Chestiile astea de protocol erau bune față de un public mai larg de africani, dar încolo preferau amândoi relațiile democratice dintre „boss” și angajatul neipocrit, care nu stă să-și pună livrea, dar ascultă fără să crâcnească. Pilotul roșcovan apărui într-o cămașă gris-fair, cu mânecile suflecate neglijent, cu cravata albastră ținută de vergelușa unei clame miniaturale.

— Ce e ?

— Phil, ce s-a întâmplat ? Nu putem restabili legătura radio cu Kilimbadjaja.

— Șefule, aveam o legătură excelentă. A vorbit însă dumnealui, a închis și nu știu ce naiba s-a întâmplat, nu mai prindem pe nimeni. L-

am rugat să nu manipuleze personal aparatajul.

— N-am stricat nimic ! se zborși Mxgasi disperat.

— Phil, zise Cemombe calm, dezarmează-l, te rog.

Ca și când ar fi fost vorba de cel mai normal lucru din lume, înainte chiar ca Mxgasi să-și fi revenit din emoție, laba mare a albului descheiase cu dexteritate gingașă tocul revolverului așezat pe proeminența din spate a generalului grasuț. Miniștrii se aplecară în fotoliile lor, preferând să nu vadă nimic.

— Ce zici, întrebă Cemombe, e cazul să-i dezarmez și pe oamenii lui ? în fond, sunt oamenii mei.

— Vorbesc eu cu șeful lor mai mic, zise Phil liniștitor. Nu sunt decât 12, băieți buni cu toții : au de șef pe căpitanul ăla lung, Mbizo. Îi spun eu să stea liniștit, că generălașul lor rotund s-a îmbolnăvit.

Mxgasi știa prea bine regulile jocului ca să mai încerce ceva. Să implore ? Să încerce să lupte ? Avea pe sol mijloacele lui de apărare, dar aici în avion, cu echipajul alb aflat în subordinea directă a lui Cemombe...

— Dar ce s-a întâmplat ? îl întrebă el pe Cemombe. V-ați pierdut încrederea în mine? Pentru o simplă pană?

Phil Mathews nu așteaptă răspunsul lui Cemombe,

— Ce facem cu el ? Unde îl punem ?

— În cabina de arest.

Avionul lui Cemombe era unul din cele mai moderne din lume : era prevăzut și cu o cabină de arest.

Ce s-a mai întâmplat până la aterizarea marelui avion Beechcraft nu merită să fie povestit în amănunt.

Phil Mathews l-a pus pe Morales, radio-telegrafistul avionului, să caute — dacă nu poate restabili legătura cu Mabanga — vreuna din bazele britanice din Africa. Până la urmă au prins o bază americană. Cu tocmeli și oarecari târăgănări birocratice, americanii le-au făcut legătura cu englezii, aceștia l-au chemat la telefon pe un comerciant oarecare, un domn James Granville. Până la urmă avionul prezidențial a apărut cum scrie la carte, însoțit de unsprezece avioane jet de vânătoare purtând culorile Mabangăi.

Cemombe l-a chemat de pe unul din scaunele din fund pe ministrul său adjunct la Ministerul Forțelor Armate. Problema era simplă : Mxgasi era încarcerat la loc sigur, dar cum trebuia procedat pentru a-l face inofensiv pe adjunctul său ?

— Dar ce-au făcut Mxgasi și cu Gumma ? Întrebă adjunctul.

— L-au arestat pe vicepreședinte, pe Samson, îi explică Cemombe.

— Dar ce le-a venit ?

Cemombe, calm de obicei la începutul tuturor convorbirilor, se simțea acum ca într-o convorbire ajunsă la sfârșit. Văzu, ca într-un vis, anii lungi ce-l așteptau, ani pierduți ca să explice fiecărui tâmpit fiecare cotitură. Îl părăsi brusc pe adjunctul său și se duse până la carcera pitică a avionului. Omul de pază îi descuie, iar Mxgasi, văzându-l, răsuflă adânc : înțelesese că e salvat.

— Nenorocitele, îi spuse Cemombe, ce ai făcut ? Ești pătat de sânge din cap până în picioare ! De ce te-ai apucat sa-i ucizi pe nenorociții aceia închiși ? De ce te-ai apucat să ordoni arestarea vicepremierului ?

Mxgasi nu se apăra, nu răspunse. Știa el ce știa.

— Spune-mi tu cum mai pot să te salvez ? Cum mai pot să justific altfel baia asta de sânge ? Spune-mi și te salvez imediat.

Mxgasi își lăsă pudic ochii în jos :

— Excelență, zise el, nu găsiți că spațiul acesta de carceră este mult prea strâmt și neaerisit pentru Excelența voastră ?

E inteligent, își zise Cemombe pentru a mia oară și se întoarse spre partea largă a avionului, acolo unde se afla masa lui de lucru. Mxgasi îl urma modest, fără nici un cuvânt. I se mai întâmplase. Cemombe îl dizgrația pentru o oră-două, apoi, plictisit de prostia celorlalți colaboratori, cu care trebuia să se piardă în explicații, îl reîntrona. Se obișnuise cu Mxgasi, era o comoditate, un viciu, era dăunător și indispensabil ca o țigară.

Văzându-l pe micul general mototolit reînstatat la masa șefului, Phil Mathews își încruntă ușor ochii albaștri și îi aduse revolverul

îndărăt.

— *No hard feelings*, spuse el întinzându-i revolverul ținut de țeavă, sper că n-ai necaz.

— Este O.K. În ce mă privește, declară Mxgasi, reușind să suradă.

După ce pilotul se reîntorsese în cabină, micul general își privi șeful în ochi.

— Tocmai transmiteam ordinul de arestare al lui Samson când m-ați chemat la dumneavoastră. N-am mai apucat să transmit ordinul de execuție a opozanților.

Cemombe se căzni să-și ascundă oftatul de ușurare.

— Va să zică sunt în viață. Și care e situația lui Samson ?

— Nimic ireparabil. Gumma l-a reținut probabil la o vilă din apropierea capitalei.

— Aha, zise Cemombe. Deci poate fi readus imediat la aeroport, ca și cum nimic n-ar fi fost.

— Va fi cam greu să-i explicăm, murmură încurcat Mxgasi. Dacă dumneavoastră ați avea bunăvoința să-mi comunicați ce v-a determinat să revocați ordinele... — și lăsa privirile să-i alunece peste maldărul de ziare, căci bănuia că acolo se ascunde motivul răzgândirii lui Cemombe.

Acesta însă avusese grijă să pună revista în geanta lui încuiată cu lăcățel.

— O să dau toate lămuririle la momentul cuvenit, zise Cemombe. Sunt rațiuni superioare de stat.

— Aha, încuviință vag Mxgasi.

— În orice caz, un motiv există, și îl voi comunica personal vicepreședintelui Samson : m-am ferit ca primirea de pe aeroport să fie transmisă la televiziune. Nu vreau ca figura vicepreședintelui sau a mea să apară în ecranul televizoarelor.

Era ceva nemaipomenit, ceva ce întrecea puterea de înțelegere a generalului siguranței mabangheze.

11

După ce făcu turul de onoare al aeroportului, Beechcraft-ul albastru ateriză lin și se opri exact în dreptul covorașului roșu — „the red carpet“, cum i se spunea în ceremoniile oficiale ale lumii de limbă anglo-saxonă. Scara albă era împinsă de servanții în uniformă ai aeroportului. Cordoanele fură rupte brusc de entuziasmul spontan al mulțimii — o manevră repetată cu grijă vreme de trei zile — și membrii Ligii lui Cemombe, civilii în cămăși de mătase, râzând cu gura până la urechi, îi îndepărtară pe servanți și împinseră mai departe scara, bine plătiți pentru această treabă, dar aflați într-un sincer delir.

Ușadin fața avionului se deschise în mijlocul unui uragan de

aclamații. În locul președintelui venerat și așteptat apăru omulețul mărunț și gras, pe care mulți nici nu-l cunoșteau. Generalul Mxiga își pusese o uniformă nouă, neboțită pentru cel puțin cinci minute. Ținea în mână cornetul unui uriaș difuzor Philips. Pe aeroport se făcu liniște.

— Excelența Sa președintele republicii Mabanga... — fu întrerupt de urale și nu putu să continue decât într-un târziu — este împotriva ieftinelor metode europene de popularizare demagogică și îi roagă pe operatorii televiziunii să înceteze imediat emisiunea !

Pentru mai multă precizie, operatorii negri fură umflați pe moment, operațiune aproape neobservată, atât de puternice erau uralele ; cât despre operatorii albi, ei fură invitați în termeni amabili și imperioși să vină imediat în sala cea mare de recepție, ca să bea un pahar cu președintele. Tam-tam-urile se dezlănțuiră brusc : atenția mulțimii fu mobilizată de un grup mare de lungani cu măști hidoase și fermecătoare, care băteau pământul cu picioarele lor goale și noduroase.

În interiorul avionului, Cemombe — așteptând ca Mxiga să-i comunice că toate camerele de televiziune au fost închise — transpira : ca mai orice avion, Beechcraft-ul n-avea destulă putere pentru aerul condiționat decât atunci când motoarele îi erau în mers. Căldura devenise insuportabilă.

Mxiga reveni nelineștit.

— Totul e în regulă, excelență.

Cemombe citi în ochii lui că s-a petrecut ceva și îl trase mai deoparte.

— Iubitul nostru vicepremier, domnul Samson, e mort.

— Cum ai aflat ? Doar nu te-ai dat jos de pe scară.

— Avem semnele noastre. E mort.

Se priviră în ochi.

— Ți dai seama, Mxiga... — încep Cemombe.

— Da, îmi dau seama, interveni Mxiga repede. Cineva trebuie să plătească : ori eu, ori ajutorul meu Gumma. Sunt sincer îndurerat pentru Gumma.

— Dacă ar fi după merit...

Mxiga își permise luxul de a zâmbi.

— Dacă ar fi după merit, eu ar trebui să plătesc și nu el. Totuși, vă e mai comod să lucrați cu mine : mai multă siguranță...

— Deci îl areștăm, zise Cemombe, și dăm un exemplu în fața poporului...

— Dacă tot îl areștăm, propuse timid generalul, n-ar fi bine ca la același cont să-i trecem și pe bieții deținuți de la Piccadily Circus ? Mai avem timp să-i executăm.

— Nu, nu, zise repede Cemombe. N-am cum să-ți explic acum, la iuțea, dar ține minte : principalul e să câștigăm timp. A apărut în

lume o mașină nouă, foarte periculoasă. Trebuie să câștigăm timp, să ne asigurăm fie că arma asta secretă va încăpea în mîna noastră, fie, măcar, că nu se află în mîinile familiei Mongo. Abia pe urmă vom putea să acționăm așa cum trebuie. E tot ce pot să-ți spun.

Lumea de pe aeroport devenise nerăbdătoare : pașii dansului se repetau, uralele scădeau în intensitate, începeau să ; capete o intonație interogativă.

— O mașină nouă ? întrebă Mxiga. O armă ?

Cu un gest imperios, Cemombe îi luă difuzorul-cornet și apără în cadrul inundat de soare al ușii.

— Frate negru, strigă el, cetățene, frate al meu de sânge, dă-mi voie să sărut pieptul tău asudat de muncitor și pămîntul stropit de sudoarea și lacrimile tale !

Vorbind și lăsându-se cu mare plăcere întrerupt de țipetele și aplauzele fraților negri, Cemombe privea camerele de televiziune, toate întoarse cu obiectivele în direcția opusă, într-o pauză mai lungă, când uralele nu mai voiau să contenească, se răsuci spre micul general :

— Dragă Tibodeba, în loc să stai proțăpit lângă mine, mai bine te-ai convinge că Gumma a fost arestat și mai ales — ochii lui Cemombe percheziționau neliniștiți toate colțurile aeroportului — mai ales că nu funcționează nici o cameră de televiziune.

12

Legile blestемate ale suspensiei literare și ritmului ne-au împiedicat să vă comunicăm cuprinsul științifico-fantastic al articolului care lovise atât de puternic imaginația și comportarea lui Cemombe.

Dar acum, cât timp președintele vorbește (cuvîntarea e destul de lungă pentru ca, sub soarele tropicelui, să cadă leșinați vreo zece concetățeni, toți negri veritabili, obișnuiți cu căldura, dar nu prea grozav hrăniți și poate insuficient căliți pentru cuvîntări atât de lungi) avem timp berechet.

Sub titlul „*Marea invenție care schimbă fața secolului*”, revista americană de popularizare a științei publica următorul reportaj :

„Savantul rebel” Duff Rines este autorul unei arme despre care inițiații afirmă că va schimba fața secolului.

Dl. Rines, în vîrstă de 47 de ani, a lucrat multă vreme în laboratoarele forțelor navale, de unde a plecat din cauză că nu era lăsat să-și dezvolte arma, socotită a fi „utopică”, de rază prea scurtă pentru necesitățile flotei, și — mai ales — „improbabilă și periculoasă pentru orice structură socială”.

Tată a doi copii (un băiat de 17 și o fetiță de 12) dl. Duff Rines s-a angajat ca profesor la Institutul Politehnic din Brooklyn, un institut

modest, dar care a luat mare avânt în ultimii ani pe latura electronică. Poreclit „savantul rebel” din cauza certurilor avute la marină, dl. Rines — în ciuda mijloacelor relativ mai modeste de care dispune laboratorul radio al institutului — a muncit vreme de șase ani în fiecare oră a timpului său liber și a izbutit până la urmă să-și aducă arma în stadiul realizării practice.

Dl. Rines — care de dragul acestei arme a renunțat la ocupația sa favorită din timpul liber : grădinăritul, în special cultivarea de orhidee — a creat o carabină de proporții mai mari decât cele obișnuite, cu o țeavă de un diametru foarte apropiat de cel al armelor bazooka.

Dispozitivul și partea cea mai originală e însuși cartușul. Cu un diametru de circa două degete (motive de securitate militară ne împiedică să dăm mai multe detalii) cartușul cuprinde un aparat miniatural de radio-recepție, precum și un micro-calculator de identificare și recunoaștere.

Pentru a acționa arma, posesorul ei se postează în fața unui aparat de televiziune și îi indică victima de pe ecran. Una din condiții este ca, în momentul respectiv, pe ecran să existe o singură figură — în prim plan sau plan secund, dar una singură, chiar dacă nu e suficient de clară. În clipa următoare, arma e descărcată — de preferință de pe un punct înalt, în aer liber, și în direcția de unde vine emisiunea (a turnului de televiziune) — dar funcționează cu mari șanse chiar dacă e descărcată în altă direcție.

Cu viteza uluitoare de 60 000 mile pe secundă (aproape o treime din viteza luminii) cartușul înaintează spre sursa de emisie. Pentru a înainta cu această viteză fantastică, el nu dispune de alte surse de energie (dacă exceptăm impactul inițial al împușcăturii) decât undele ultrascurte. Ghidat de ele, proiectilul miniatural ajunge până la turnul sau înălțimea de emisie, iar de acolo (indiferent dacă imaginea e transmisă pe cablu sau prin unde) ajunge la camera de televiziune care a luat imaginea, o ocolește și explodează în însuși „modelul” care a provocat imaginea.

Cu alte cuvinte, dacă la televiziune ni se arată chipul unui om, noi, postați la orice televizor de recepție, acționând arma lui Rines, putem omorî acel om în mai puțin de o secundă.

Dacă sursa imaginii nu este un om viu, ci un film, cartușul se descarcă în film.

Dacă în loc de un om i se arată armei un obiect, cartușul îl reperează și explodează cu tot atâta ușurință. Singura condiție este să nu existe pe ecran mai multe obiecte sau figuri asemănătoare. Nu este vorba de o deficiență, ci de un mecanism special : inventatorul a dorit ca „torpila” sa miniaturală să izbească precis, să nu lovească din greșeală vreun om învecinat.

La o punere în comerț a mașinii domnului Rines, ne-am putea

trezi în situații caricaturale : orice actor comic de la televiziune, dacă e găsit lipsit de haz, ar putea fi răpus pe moment, la fel ca orice comentator, conferențiar etc. care sunt subiectul unei emisiuni plicticoase și care n-au avut prudența elementară de a se trece pe telerecording. Arbitrii de fotbal ar fi victime sigure, încă din primele minute.

Lăsând gluma deoparte, implicațiile aduse de arma domnului Rines pot revoluționa fața secolului.

Într-adevăr, cea mai importantă armă de până acum a secolului — arma atomică — ca și toate celelalte (chimică, bacteriologică etc.) sunt arme care nu aleg, nu selecționează,ucid mase mari de oameni. Aceasta este situația a aproape tuturor armelor, dacă exceptăm cuțitul mânuit individual sau o armă vie cum ar fi dulăul căruia i se dă să miroasă vreo haină a victimei. Nici o armă nu alege. Glonțul expedit de trăgătorul de elită nu „alege” victima : el nimerește bine numai pentru că trăgătorul a ochit bine.

Arma Rines este o armă care își nimerește victima fără greș, indiferent de talentul țintașului. Închipuiți-vă că pe ecranul televizorului apare o personalitate de prim rang, să zicem comandantul suprem al trupelor americane din Vietnam sau însuși președintele. În mai puțin de o fracțiune de secundă, orice Lee Oswald necunoscut, chiar dacă habar n-are să țintească, ochește capul imaginii de pe ecran și, dacă șansa n-a făcut ca în mai puțin de 1/60 000 secundă imaginea să dispară, cartușul explodează cu o forță foarte apropiată de aceea a unei grenade.

Cu alte cuvinte, spre deosebire de toate armele de până acum, glontelevizio-teleghidat poate deschide seria unor asasinate fără greș, care să lovească în oamenii politici de toate nuanțele și orientările, de dreapta ca și de stânga, și care să pericliteze grav orice orânduire socială.

Și mai îngrijorător e faptul că ne aflăm în fața primei arme care — cel puțin până în momentul de față — se bucură de impunitate. Până în prezent, toate atentatele din istoria omenirii au avut ca frână naturală primejdia în care se afla atentatorul însuși. Orice armă ar fi vrut să folosească — de la cuțit, ca în cazul președintelui partidului socialist japonez, până la carabină, ca în cazul asasinării lui Kennedy — asasinul risca să fie prins. Cartușul televizio-teleghidat permite oricărui burghez respectabil așezat acasă în halat și papuci, oricărui copil idiot la îndemâna căruia părinții au uitat din greșeală o armă Rines, să provoace pagube ireparabile.

Iar victimele, se înțelege, vor fi în primul rând oamenii care apar cel mai des la televizor — personalități militare și politice, sportivi iluștri și actori, comentatori și chiar cântărețe.

Se deschid perspectivele unui război original : dacă arma ar

căpăta răspândire, lupta electorală dintre partide ar exclude de la bun început televiziunea, ori s-ar limita la emisiuni filmate dinainte. Puterile lumii ar putea să-și pună reciproc la cale diferite mici „farse”, iar provocatorii care caută să învenineze relațiile dintre state ar avea un teren practic nelimitat.

Invenția domnului Rines este rezultatul a șase ani de încercări și, oricât de paradoxal ar părea, al unei nereușite. Vreme de câțiva ani, domnul Duff Rines a încercat să acomodeze o asemenea mașină la sistemul telefonic în funcțiune.

Deși pare mult mai simplu să ghidezi un glonț spre numărul pe care l-ai format — ghidajul firului telefonic ar părea mult mai precis — domnul Rines a pierdut câțiva ani de zile și n-a izbutit să realizeze o armă telefonică. La fel, au eșuat toate încercările sale de adaptare la radiofonie.

— N-am renunțat să adaptez arma mea la recunoașterea vocilor, a declarat profesorul Rines. E un lucru destul de simplu. O dată ce am reușit să asigur o funcționare pe bază de unde ultrascurte, nu mai e mult și sistemul meu va funcționa pe toate posturile de radio ultrascurte. Recunoașterea figurii — pe care o poate efectua cartușul realizat de mine — e mult mai complicată decât recunoașterea vocii.

— Ce etape viitoare întreprindeți pentru perfecționarea mașinii dumneavoastră ? l-au întrebat pe Rines trimișii revistei noastre.

— Mașina — e vorba de fapt de un calculator miniatural, un sistem de teleghidaj și telepropulsie combinat cu un detonator, dar îi spun „mașina” sau „arma” pentru simplificare — așa cum se află ea în forma ei prezentă, este într-un stadiu mai curând experimental. Antidotul este relativ simplu : înlocuirea oricărei televiziuni pe viu prin telerecording. Stadiu! superior va fi atins atunci când se va izbuti ca, pe baza filmului văzut, cartușul să alerge și să găsească modelul viu din viață. Cred însă că un asemenea stadiu întrece forțele mele actuale și e destul de improbabil.

În ce mă privește, mă concentrez acum asupra unei mașini asemănătoare, dar mult mai simple și mai iscoditoare. Făcând experiențe asupra simțului olfactiv la câini, sper să construiască în scurtă vreme un cartuș-copoi, care-și caută victimele și le nimerește pe bază de miros. Îmbinat cu vechiul cartuș televizio-teleghidat, noul cartuș olfactiv — de dimensiuni ceva mai mari — va fi o adevărată torpilă detectiv : folosind undele de emisie ale televiziunii ca un cablu și având și o mică sursă proprie de energie, această torpilă își va căuta victimele cu deosebită perseverență și le va găsi cu o precizie mergând până la deosebirea între ei a fraților gemeni.

— Ce dovezi aveți că arma — în forma ei prezentă — există și funcționează ? Cum ați experimentat-o ?

— Ca să nu experimentăm pe vieți omenești, am folosit obiecte și

animale urmărite din fugă de obiectivul televizorului. O stație experimentală de televiziune a transmis, de pildă, imaginea unui vas de porțelan. De la 30 de mile depărtare, vasul a fost spart ; am distrus astfel vreo patruzeci de vase. Am complicat apoi experiențele, trecând la fotografii de oameni și la animale în fugă.

— Ați izbutit vreodată să schimbați iute fotografia și să vedeți cum reacționează arma ?

— Firește că da. Am arătat pe ecranul televizorului fața unui om. Apoi, printr-un sistem automat, în aceeași fracțiune de secundă cu schimbarea fotografiei, s-a dat impuls armei să tragă. Cum însă cartușul călătorește cu mai puțin de 60 000 mile pe secundă, pe când ordinul s-a transmis cu viteza undelor radio, care e și cea a luminii, adică de 186 mii mile pe oră, fotografia cea nouă nu a mai fost împușcată : cartușul s-a descărcat într-un punct necunoscut, pe care nu l-am mai putut identifica.

— Ce exploatare comercială ați dat armei dumneavoastră ?

— Ar fi fost firesc s-o pun la îndemâna guvernului. Din păcate însă, am avut numeroase certuri și neplăceri cu mașina noastră, am fost poreclit „rebelul” și, acum câțiva ani, am fost supus unei investigații foarte neplăcute de către comisia pentru cercetarea activităților antiamericane. Așteptându-mă la noi neplăceri și cunoscând stilul de muncă al laboratoarelor supuse într-un fel sau altul armatei, marinei sau aviației, am hotărât să-mi continui cercetările undeva în Europa, într-un laborator propriu.

— Din modest profesor universitar, ați ajuns posesor de laboratoare proprii ?

— Am căutat să fac cu mașina mea ceea ce caută orice inventator : s-o vând, adică s-o vând pe cât mai mulți bani, așa cum mă învățase senatorul care mă ancheta la comisia antiamericană și care îmi repeta mereu că suntem o societate a liberei inițiative.

— Nu era datoria dumneavoastră de cetățean s-o vindeți statului american? Nu v-ar fi oferit un preț bun ?

— Nu atât de bun. Nu atât de repede. Nu cu posibilitatea pe care o am acum, de a-mi continua cercetările fără să fiu supus disciplinei militare în vreun laborator.

— Socotiți că ați procedat ca un patriot ?

— Da, și o să vă spun de ce. Când voi termina de pus la punct toată gama mea de mașini — mașini de mare precizie, care vor face din război o afacere tot atât de precisă ca poșta, vor exclude din rândul victimelor populația civilă și vor viza cu adresă absolut precisă numai oamenii ce trebuie vizați — atunci voi aduce statului meu un serviciu real și mult mai mare decât dacă i-aș fi cedat acum pe loc arma mea și mi-aș fi închis drumul cercetărilor ulterioare.

— Și dacă nu suntem indiscreți, cui i-ați vândut prototipul

mașinii dumneavoastră ?

— Sunteți indiscreți. În orice caz, unei familii extrem de bogate.

Redacția revistei noastre se simte datoră să aducă următoarele
lămuriri suplimentare :

Domnul profesor Duff Rines, cu o zi înainte de interviu, ne înștiințase că e în posesia unei invenții deosebite și că n-o va comunica decât reporterilor noștri. Dl. Rines ne-a pus două condiții : să nu mai informăm pe nimeni altcineva, până la apariția revistei, și să-i poată percheziționa pe reporterii noștri.

Cunoscând renumele profesorului Rines și nebănuind că-i vorba de o armă cu aplicații militare, am acceptat aceste condiții.

La ora și locul stabilit de Duff Rines s-au deplasat reporterul nostru special Bernie Goldberg și un consultant științific. După un examen amănunțit, dl. Rines s-a convins că cei doi nu poartă asupra lor vreun aparat de transmisie și apoi a efectuat în fața lor o serie de experiențe.

Rezultatul experiențelor este cum nu se poate mai clar : orice obiect sau ființă arătate pe viu la televiziune sunt găsite de mica mașina Rines și lovite de cartușul ei exploziv cu o viteză de 60 000 mile pe secundă.

După spusele consultantului științific care l-a însoțit pe reporterul nostru — și al cărui nume nu-l divulgăm, dar îl ținem oricând la dispoziția autorităților — instalația prin care mașina își „recunoaște” victimele este relativ simplă, fără nimic nou față de un computer, singura ei originalitate stând în gradul înalt de miniaturizare. Este vorba de cel mai simplu sistem plus și minus (binar) : instalația înregistrează, din cele 525 linii de lumină ale unui televizor, câte sunt ocupate și câte libere : mai precis, câte puncte de-a lungul fiecărei linii sunt luminoase și câte întunecate și în ce ordine. Recunoașterea unui chip sau a unui obiect — care la om se produce prin intuiție — are loc în cazul mașinii printr-o evidență matematică de ordinul milioanei, o combinație nesfârșită de plus și de minus, punct întunecat și punct luminat, care exclude orice greșală.

— Singura parte realmente inovatoare a mașinii — ne-a declarat consultantul științific — este economia de combustibil, energia uriașă pe care o împrumută de la undele ultrascurte ; undele joacă rolul unui soi de „cablul” pe care mașina se atașează ca roțile unui funicular. Nu e nimic nou în faptul că undele *orientează* mica mașină : noutatea stă doar în *forța motrice*. Este prima oară că undele radio sunt folosite nu numai pentru comenzi, ci chiar ca sursă de energie.

Imediat ce demonstrația s-a terminat, dl. Duff Rines a distrus în fața trimișilor stația experimentală de televiziune, a luat arma cu d-sa și s-a suit într-un mic avion Bonanza care îl aștepta.

Întorcându-se la mașina lor, trimișii revistei au găsit-o în pană. Au trebuit să meargă două ore pe jos, până la o șosea laterală unde au folosit autostopul. Abia după trei ore au putut informa telefonic F.B.I. Un inspector de serviciu, plictisit de a fi fost trezit, i-a trimis la plimbare, spunând că s-a săturat de inventatorii nebuni.

Abia la cinci ore după dispariția lui Rines, autoritățile au luat chestiunea în serios. E foarte puțin probabil să i se mai dea de urmă. Chiar presupunând că autoritățile europene ne vor da întreg concursul, ce siguranță putem avea că inventatorul nu s-a refugiat — cu nevasta și cei doi copii — pe alt continent ?

Rămâne deschisă mai ales următoarea problemă : CUI i-a vândut Duff Rines mașina sa ? Care este „familia extrem de bogată” pe care a pomenit-o ?

Reporterul nostru, Bernie Goldberg, l-a întrebat pe șleau :

— Ce garanții aveți că mașina dumneavoastră nu va fi folosită în scopuri criminale ?

Rines — un om mărunț, chel, cu ochi cafenii mici și extrem de inteligenți — a dat textual următorul răspuns :

— M-am informat bine înainte de a-mi vinde mașina. Am vrut să fiu sigur că familia în chestiune nu va folosi arma mea decât cel mult o singură dată, iar în acea unică ocazie într-un scop justificat, umanitar, care să nu contravină legilor obișnuite ale aspirațiilor umane.

— Ceea ce spuneți e cam nebulos, a replicat reporterul.

— Să vă dau un exemplu. La ora actuală este menținut prinz teroare în temnița membrul scăpătat al unei familii care este dintre cele mai bogate în jumătatea sudică a Africii — prințul Mongo. Familia — care e depozitara unui uriaș tezaur de diamante rămas de pe vremea comerțului arab cu sclavii — l-a renegat pe tânărul prinț, prea radical pentru tradițiile ei. Dar, după cum se știe, viața lui Abdulla Mongo e în primejdie : în orice clipă, el poate fi răpus de dictatorul Mabangăi, o figură odioasă a secolului, denunțată de întreaga opinie publică mondială. Chiar dacă nu-și iubește oaia neagră (sau albă ? în orice caz, oaia radicală), familia Mongo nu poate fi de acord cu executarea unui membru al ei. Dacă aș vinde mașina mea familiei Mongo, cu condiția că o va folosi o singură dată, pentru lichidarea dictatorului Mabangăi, ar fi vorba oare de o nedreptate ?

— Putem deci comunica cititorilor că ați vândut invenția dumneavoastră unei familii africane ?

— Nu. Am dat numai un exemplu. S-ar putea să fie vorba de o familie din Europa, Asia sau America de Sud.

— Nu cumva e vorba de o familie nord-americană ? Ar fi oare imposibil să fie vorba de familia Kennedy, care la ora actuală s-ar putea să dispună de unele date diferite de cele știute până acum, cu

privire la asasinările consecutive ale fraților Kennedy ?

— V-am spus de la început că nu voi divulga cui mi-am vândut mașina. Motivul este foarte simplu : arma mea nu numai că funcționează fără greș, dar nu există pe lume vreo posibilitate — la stadiul actual al tehnicii — de a dovedi cine anume a tras, de unde etc. Cel puțin pentru cinci ani de acum încolo, proprietarul mașinii se bucură de impunitate. Și am garanții că el va ști să folosească mașina într-un scop conform cu codul moral al omului de pe stradă.

13

În aerul încins al Aeroportului Principal Cemombe din Kilimbadjaja, domnul James Granville, mărunțul șef al unei mărunte firme britanice de import-export aflată în pragul falimentului, se freca la ochi. Îl cunoștea pe Cemombe ca pe propriul său buzunar mic de la șort, și ceea ce îi auzeau acum urechile era de necrezut. Același om, același stil oratoric, dar cu totul altă politică, întoarsă cu picioarele în sus :

— Frate negru, urla Cemombe în difuzor, eu atâta îți spun : americanul să se ferească de mine, rusul să se ferească de mine, englezul să se dea la o parte din calea mea, chinezul să stea la orezul lui, iar babele care vorbesc despre nu știu ce lume, zisă lumea a treia, să tacă mai bine, pentru că eu, Cemombe, nu mă pot lăsa numărat, fie din lumea întâi, a doua sau a douăzeci și șaptea, pentru că eu am o inimă la fel de vie ca a ta, frate negru, care bate la fel ca a ta, și ce spune ea ?

— Spune că o să facem praf din toți dușmanii și vânduții ! îl completă la iuțea un ascultător cu gura până la urechi, unul ale cărui foale pulmonare țineau loc de orice difuzor.

— Nu, urlă Cemombe în mijlocul aplauzelor, noi suntem blânzi, noi nu facem praf pe nimeni până nu ne scoate din răbdări ! Noi vrem pacea, mai ales pe dinăuntru ! Mabanghezul n-are alt frate mai bun decât mabanghezul ! Dacă suntem frați între noi, pământul o să fie orbit de o strălucire mai mare decât a Soarelui !

În mijlocul uralelor automate, existau cel puțin cinci sute de minți treze, care-și dădeau seama că se petrece ceva. Cemombe vorbea de zece minute despre bunătate, pace cu toată lumea, blândețe și unitate internă : avea oare de gând să pășească pe drumul unei amnistii ?

Îi mai perpeli vreo cinci minute cu fraze generale și obscure, după care atacă subiectul în plină viteză :

— Frate, zise el, eu și cu tine vorbim unul cu altul ochi în ochi și cu mâna pe inimă. Tu, fratele meu, mă întrebi : Da, Cemombe, da, domnule președinte, da, Jerry dragă, e frumos tot ce-mi cânti tu acum, însă ce facem cu zecile și sutele de oameni închiși la Piccadilly Circus și prin alte închisori ?

Pe aeroport zgomotul aclamațiilor scăzu. Lipsiți de instrucțiuni, câțiva membri ai Ligii aplaudară mecanic cuvântul închisori și se răzgândiră iute, privind stânjeniți în jur.

— Iar eu, urmă Cemombe, îți răspund : Frate Mabanghez, am fost pe la prietenii mei de peste hotare și acolo am aflat cu uimire și rușine, da, cu uimire și rușine, că eu, Cemombe, tot n-am aflat tot ce se petrece în țara mea ! Acolo, în alte țări, mi-am dat seama, da, mi-am dat seama că în fiecare noapte mii de frați mabanghezi își spun, înainte de culcare, „ah, de-ar ști Cemombe ce se petrece la noi în sat, de-ar ști ce e la noi în orașel !“, acolo mi-am dat seama că eu nu voi putea să conduc bine această țară decât atunci când mă voi îmbrăca în zdrențele voastre și voi colinda toate locurile travestit în cerșetor, pentru că altfel frații mei nu-mi spun ce se petrece în țara pe care o prezidez, mă voi îmbrăca în cerșetor și voi încasa toate loviturile și voi prinde toate molimile...

— Cemombe, nu te lăsăm ! începură să țipe câțiva bărbați din masa neorganizată.

— Nu-ți dam voie să te îmbraci în cerșetor și să prinzi molimi !

— Părinte și frate mare, nu te lăsăm să-ți riști pielea !

— Întreabă-ne pe noi și-ți spunem tot ce vrei !

Cemombe adoptă un aer mâhnit, se mai asigură cu o privire furișă că toate camerele de televiziune sunt închise și urmă :

— Am aflat, indiferent pe ce cale, că sunt închiși sute de oameni. Răspunsul meu nu poate fi decât unul singur ! Răspunsul meu îl știți cu toții ! Răspunsul meu îl puteți striga și voi în locul meu !...

Pauză.

Nu se auzi nici o silabă.

Răspunsul lui Cemombe era imprevizibil ca întotdeauna : nici cei mai naivi frați mabanghezi nu se hazardară să-l dea în locul lui.

— Răspunsul meu, răspunsul nostru, frați mabanghezi, e unul singur : Cine oare stă închis ? E oare un frate ? E oare un om de culoarea pielii mele ? Da ? Dacă da, atunci dă-i drumul ! Dă-i drumul imediat !

— Cemombe, nu le da drumul ! interveniră câțiva membri ai Ligii, care aveau micile lor socoteli personale.

— Cemombe, ești prea bun !

— Ești prea mărinimos.

— Ai suflet prea mare, prea generos, de aur !

— Dă-le drumul ! urlă Cemombe. Pentru că sunt frații noștri. Fratele să nu ridice mâna asupra fratelui ! Asta i-am spus marelui meu prieten și colaborator, marii inimi de aur a vicepreședintelui meu, Samson Tsonga.

— Trăiască Samson Tsonga ! strigară nenumărate voci.

Cemombe își spuse că principiul lui oratoric favorit — a pune

ascultătorii să-i completeze cuvântarea — nu poate funcționa bine într-o zi atât de plină în cotituri neprevăzute. Era mai potrivit să îndiguiască colaborarea lor sonoră la DA și NU : să le pună întrebări extrem de simple, la care răspunsul nu putea fi decât unanim, să nu le ceară eforturi prea mari.

— L-am întrebat pe iubitul meu colaborator și va întreb acum pe voi și vă rog să-mi răspundeți : suntem noi mabanghezi ?

Asta era simplu.

— DAAA ! urlară în același timp câteva mii de piepturi.

— Suntem noi răi, bezmetici, antropofagi și barbari, așa cum vor să ne prezinte propagandiștii dușmani ?

— NUUU ! urlară conștiincios toți plămânii de pe aeroport. Urlau și unii albi, găsind că-i mai prudent.

— Suntem noi buni, drepți și blânzi ?

Membrii cei mai lucizi ai Ligii aveau unele îndoieli, dar priceuseră și ei că mecanismul este să strigi întâi da, pe urmă nu, și iar da, și nu și da și așa mereu, la infinit :

— DAAA!

După vreo zece de DA și NU, concluzia lui Cemombe părea evidentă ca adevărul zilei, ca lumina Soarelui însuși :

— Tot ce e frate să iasă din închisoare ! Fratele să nu ridice mâna asupra fratelui ! Dar fratele meu Samson...

— Trăiască Samson !

— ...răposatul meu frate Samson s-a opus.

Pe aeroport se înstăpâni din nou o liniște adâncă. Era vorba de sânge, de evenimente, de cotituri. Un rătăcit mai strigă o dată „Trăiască Samson !“ și imediat înlemni.

— S-a opus, deși l-am rugat : Frate Samson, o să ne pară rău la amândoi ! Fii atent, Samsoane, ce faci !

— Jos Samson ! se hazardă timid o voce.

— Fii atent, urmă Cemombe, dar regretatul meu Samson mă iubea prea mult...

— Trăiască amintirea lui Samson ! strigă un membru superior al Ligii, având convingerea că de data asta a nimerit-o bine.

— Aflând deci de numeroasele întemnițări, l-am rugat pe Samson Tsonga să dea drumul din închisori tuturor mabangkezilor adevărați. Iar el mi-a spus : Frate Cemombe,ăștia vor să facă o bandă, o să-i spună partid, atunci când toată strălucirea sufletului mabanghez s-a adunat în marea și sfânta noastră Ligă anticomunistă. Iar eu i-am răspuns : n-au decât !

Un corespondent american își scuipea țigara și se repezi spre boxa telefonică. După zece pași se răzgândi : până nu-l vede pe Cemombe dând drumul întemnițaților, e mai sigur să nu transmită ; cine știe ce efect oratoric mai scoate și anulează tot ce-a spus până atunci.

— Să vină afară din întunericul celulei la lumina soarelui, urmă Cemombe, și să pună scopurile lor întunecate, pregătite în laboratoarele Moscovei și Pekinului, lângă scopurile noastre blânde, înțelepte, izvorâte din datinile și sufletul mare al mabanghezului, fiul unui popor ce n-are seamăn pe lume și care a uluit universul !

De data asta se alarmă și Mary-Lou, cât nu se pricepea ea la politică. Dacă Jerry voia să legalizeze partidul radical — partid bănuir de marxism, mă rog, tot un fel de comuniști, din aceia care vor să naționalizeze totul, femeile și mai ales minele — atunci acțiunile RAA-ului și în general toate investițiile străine scădeau brusc. Dar Jerry era deștept, probabil că n-avea încotro, se întâmplase ceva : vedea ea asta de pe figura lui. Era blând, intonațiile lui erau unse cu miere, era alt bărbat decât cel ce plecase de lângă ea, cu totul îmbunătățit, și Mary-Lou se întreba alarmată dacă nu cumva îl lovise vreo boală sau, și mai rău, dacă nu-l convertise vreuna din sectele religioase ce mișunau pe pământul african mai dese decât microbii.

— Samson a greșit, striga Cemombe, dar a greșit pentru că mă iubea ! Samson a fost un mare om !

Pe scurt — pentru că, din fericire, nu suntem supușii statului Mabanga și nu suntem obligați să ascultăm cuvântările interminabile ale blândului Jerry — multiplul președinte își informă supușii că răposatul vicepremier încercase, în lipsa lui, să-i execute pe opoziționiști, în special pe prințul Mongo — dar asta numai din loialitate față de el, Cemombe ! — dar că adjunctul siguranței statului, generalul Jonathan Gumma, încercând să-l convingă că trebuie evitată vărsarea de sânge, îl împușcase nițel, din greșală — dar asta numai din loialitate pentru ordinele pașnice ale lui, ale lui Cemombe...

— La moarte cu Gumma ! trecură imediat la inițiativă câțiva membri ai Ligii.

Cemombe tăcu, apoi — în mijlocul țipetelor care cereau moartea lui Gumma cu o intensitate nemaipomenită — făcu un gest cum nu se mai pomenise în Mabanga și poate nici pe întregul continent african : acolo, în capul scărilor care duceau la avion, își scoase pălăria de pai alb cu bandă albastră, își plecă fruntea cu tâmpile albe și, în văzul mulțimii, începu să plângă.

În pauza de uluire ce urmă, se auzi o împușcătură.

14

Cemombe privi uluit în jur, ștergându-și lacrimile.

La spatele lui, în ușa avionului, băgându-și revolverul la loc în teacă, generalul Mxiga surâse cu un aer jenat, luă un al doilea difuzor și strigă :

— Excelența Sa domnul președinte Jeremiah Cemombe a rugat ca această ceremonie să nu fie transmisă la televiziune.

De la locul înalt unde se afla — pe o platformă de lemn — un negru ajutor de operator, strângându-și cu dreapta mână stângă împușcată, țipă cât putea de tare :

— Vă rog să mă scuzați, n-am fost atent. Camera nu funcționează. O învârteam numai așa, voiam să învăț meseria în lipsa șefului, scuzele mele...

— Nu face nimic, dragul meu, strigă blând Mxiga. Du-te la cortul ăla de colo, să te panseze.

După micul incident, lui Cemombe îi venea greu să-și reînceapă plânsul. Oricum, benzedrina făcuse minuni : îi excitase nu numai mintea, ci și sentimentele ; se simțea bun, sincer bun.

— Frate Mabanghez, spuse el plecându-și din nou fruntea și refăcând poziția în care îl găsiseră lacrimile, de ce să ceri mereu moarte ? N-a curs destul sânge ? Generalul Jonathan Gumma va fi judecat în mod civilizat, va fi pedepsit : dar să ne străduim să nu mai irosim vieți omenеști ! Destui dintre noi au pierit sub gloanțele regimului colonial : Anglia regretă azi acest trecut, ne-a acordat independența, nu mai are rost să răscolim trecutul și nu mai are rost să vărsăm sânge... Calea noastră este calea legii, calea democrației, calea păcii, calea omeniei, calea opusă forței, calea proceselor cu maximum de dovezi și minimum de ingerințe, cu minimum de complicații și maximum de clemență...

Majoritatea auditoriului nu știa ce înseamnă ingerințe, iar clemența, după bănuielile unora, era un fel de clește pentru stors mărturisiri.

— Trăiască procesul lui Gumma ! se auzi un țipăt stingher, dar Cemombe nu-l luă în seamă și coborî încet treptele din dreptul avionului.

Sub soarele arzător, își aruncă pălăria în mulțime (disputa pentru păstrarea suvenirului nu făcu decât trei victime, răni cu totul superficiale), îmbrățișă pe unul din dansatorii postați în fața avionului, bătu scurt câteva măsuri de tam-tam, apoi dezlănțui marea ceremonie a sărutărilor : nu le mai doza pe grade, îi săruta pe toți de câte trei ori, pe amândoi obraji și, pe lângă copilul pregătit special și dezinfectat de trei ori în vederea acestui eveniment, mai sărută, dincolo de program, încă trei.

A venit vremea să spunem, spre sfârșitul acestei povestiri (dacă cititorul nu cumva a dedus asta prin propriile sale forțe de raționament), a venit vremea să precizăm că Cemombe era mult mai puțin iubit decât s-ar fi putut crede din urmărirea ceremoniilor oficiale. Oricât de primitivi i-ar fi crezut pe supușii săi, aceștia știau două sau trei fapte simple : că trăiesc într-o sărăcie la fel de mare ca pe vremea englezilor, că oricine crâcnește dă de bucluc și că e imposibil ca toată Africa să fie plină de bandiți și de țări trădătoare și

ca numai politica părintelui Cemombe să fie neprihănită, mai presus de cea a întregii lumi. Toate astea mabanghezii le știau, sau măcar le simțeau, dar gândeau că n-au ce face.

Însă, în ziua acelei venituri la aeroport, Cemombe a fost un om cu adevărat iubit.

A fost iubit cu sinceritate.

S-a suit la tribuna oficială și — la cererea mulțimii, pentru prima oară în decursul unei ceremonii de stat — a cântat la banjo.

Tot aeroportul a intrat în delir și câțiva oameni au început să-și rupă hainele de pe ei în momentul când președintele — cedând insistențelor mulțimii și aruncând ocheade spre baldachinul în care se afla alba doamnă Cemombe — a început să cânte (voce, banjo și smuciri de șale) „Hello, Mary-Lou !“

Dar, ca de obicei, instigatorii și-au găsit să strice ziua. Câteva voci au lansat o idee, reluată apoi în cor :

— Părinte, adu-i aici pe cei închiși la Piccadilly ! Să-i vedem și noi, să vedem împăcarea, să vedem cum le dai drumul !

Îngrijorat, generalul Mxiga s-a apropiat de președinte și arătând cu degetul spre banjo — ca gloata să creadă că era vorba de muzică — a acoperit microfonul cu palma stângă și a șoptit:

— Ce facem, Sir ? Le dăm drumul ? Ar fi imprudent : va fi pe urmă foarte greu să-i mai găsim ca să-i băgăm la loc.

— Fără discuție, a răspuns Cemombe zâmbind larg, ca și când ar fi fost vorba de un cântec. Ți-am spus : e vorba numai să câștigăm timp, până îmi adun informații despre o armă nouă.

— Dacă mi-ați spune despre ce e vorba, serviciile noastre...

Cemombe îi întoarse spatele. Nu voia ca generalul să cunoască singurul lucru de pe lume de care se temea... Vor trece câteva zile, va avea timp să verifice, va constata probabil că fusese vreo exagerare gazetărească, iar dacă faptul e exact, dacă mașina aceea a încăput în mâinile familiei Mongo, se va face luntre și punte să se aibă bine cu membrii cheie ai familiei, până are mașina sub controlul său personal.

— Sir, îi șoptește Mxiga la ureche, ce facem ? Cererile devin insistente.

Cemombe își desface brusc brațele și din aceeași mișcare îi dă banjo-ul. Generalul îl ia încurcat și îl predă unui aghiotant.

— Frate negru ! țipă Cemombe în microfon. Mi-ai cerut să-ți spun adevărul și ți l-am spus. Mi-ai cerut să cânt și am cântat. Mi-ai cerut să-l dau pe Gumma în mâinile justiției și l-am dat. Acum îmi ceri să-i eliberez pe opoziționiști și o să-i eliberez !

O explozie de urale salută știrea.

— Și știi de ce o să le dau drumul ?

— Pentru că ești mare !

— Pentru că ești bun !

— Pentru că ești curajos !

Cemombe înlătură cu dosul mâinii o jumătate de duzină de explicații subtile și spune hotărât:

— O să le dau drumul din motive politice. Ce spun calomniatorii mei din străinătate ?

— Mint !

— Liniște, zice Cemombe. Ei spun că eu, Cemombe, aş avea nevoie de opoziție ca să am pe cine da vina. Dacă berea se scumpește, opoziția e de vină, că ne-a făcut greutăți. Dacă recolta a fost slabă, radicalii sunt de vină.

— Ei sunt de vină ! țipă un partizan aprins.

Cemombe ignoră întreruperea.

—Dar eu, Cemombe, n-am nevoie de țapi ispășitori ! Eu sunt un om politic ! Eu îmi dau seama ! Când lucrurile merg prost, sunt unii care cred : eh, dacă în locul lui Cemombe ar fi radicalii, berea nu s-ar fi scumpit !

— Jos radicalii ! începură să țipe partizanii Ligii.

— Nu le da drumul, Cemombe, te rugăm noi, nu le da drumul !

— Ba o să le dau drumul ! strigă Cemombe. Chiar voi m-ați rugat adineauri. O să le dau !

— Ba nu le da !

Cotind mulțimea spre starea de amestec și nehotărâre pe care și-o dorise, Cemombe privi ceasul Paul Garnier extraplat de pe mâna sa dreaptă (brățară de aur și o piatră prețioasă pe locul orei 12) :

— La ora asta poate e prea târziu să le dăm drumul. Să terminăm o dată cu graba, cu vărsările de sânge pripite ; cu grațierile nechibzuite ! Eu nu pot porunci justiției ! Eu nu sunt decât președinte într-un aparat vast și democratic ! Eu voi propune eliberarea lor, iar aparatul de justiție, treptat-treptat, pe căile legale, va face formele necesare !

Mxiga oftă ușurat și își șterse sudoarea de pe ceafă. Un semn scurt al mâinii sale drepte, și gălganii cu căști albe începură să croiască în dreapta și în stânga, cu mici bastonașe de cauciuc, pe admiratorii entuziaști ai lui Cemombe, pentru a-i deschide drum președintelui în persoană.

Ofițerii companiei de onoare, părăsită fără a fi fost trecută în revistă, se priveau uluiți.

La brațul președintelui, amețită mai mult de evenimente decât de gin, doamna Mary-Lou se întreba în cât timp va reuși să afle ce s-a întâmplat cu soțul ei și de unde-i vine bunătatea.

Fusese o zi de neuitat, și care n-avea să se repete.

o distanță de 7 534 mile pe calea aerului sau, dacă doriți un echivalent ceva mai european, peste 12 300 kilometri.

Era o noapte amărâtă de toamnă, una din nopțile care te fac să te gândești la câinii fără adăpost. Când în Mabanga e „anotimpul sinuciderii”, octombrie, luna cea mai călduroasă a anului, luna când europenii exasperați așteaptă căderea dezrobitoare a ploilor și până și negrilor le vine să-și ia lumea în cap de arșiță, la New York — cetate severă a muncii, fumurie și înfumurată, în care zona distractivă a Broadway-ului e mai curând o oază de fantezie într-un oraș de oameni ocupați și încordați — East River-ul, marele fluviu ce desparte Manhattan de Brooklyn, e învăluit de cețuri.

Pe un „ferry”, unul din acele bacuri cu abur uitate de lume și sortite unei rapide dispariții, rămase fără mare clientelă de când au apărut marile poduri peste fluviu, doi tineri stăteau într-o poziție nepermisă, cu îndărăturile solid proptite pe podea și cu picioarele spânzurate în aer, deasupra fluviului răcoros.

— Și ce-o să faci acum ? întreba cel mai mărunț dintre ei.

Celălalt, un atlet blond cu falcă pătrată și nas lătăreț care păstra urmele unor meciuri de box, dădu din umeri :

— Oi găsi eu...

— Dacă vrei, am niște hârtioare verzi...

— Fugi de aici, păstrează-ți dolarii, tu ai copii ! Eu măcar nu-s căsătorit. Plec un an-doi, până trece furia bătrânului Floyd.

— Eu tot nu înțeleg de ce a așteptat Floyd o lună până să te concedieze.

— Ți-am spus, nu-l lăsa F.B.I.-ul. Eram sub anchetă, dar n-aveau motiv să mă aresteze. Dacă Floyd mă concedia, aș fi plecat. Ei însă voiau să mă ancheteze : îi știi pe ăștia, le intrase în cap ideea că există un profesor Rines sau că, în orice caz, există pe undeva un proiect, că altfel nu mi-ar fi venit ideea.

Celălalt începu să râdă, deși era necăjit :

— Nu-mi vine să cred. Au și ei oameni cu carte, nu pot să creadă așa, orice...

Privirile atletului blond părăsiră brusc peisajul apei.

— Ești copil ! Eu cunosc mai bine negoțul ăsta ! A existat un oarecare Adamski, un american obișnuit, ca tine sau ca mine, numai că i-a venit o toană, a descris întâlnirea lui cu echipajul unei farfurii zburătoare. Era autor științifico-fantastic. A reprodus în cartea lui și o fotografie de venusian : a murit sărac, în condiții ciudate, ca să nu zic fantastice, dar — și aici începe partea fantastică — a fost înmormântat cu onoruri militare la Arlington, chiar la Arlington, unde n-au loc decât mărimile de prim rang...

— Kennedy sunt înmormântați tot la Arlington, nu?

— Da, confirmă scurt atletul, dând de înțeles că nu vrea să mai

audă numele de Kennedy.

Se lăsau legănați de mersul domol al ferry-boat-ului, iar atletul, bine dispus — sau vrând să se arate bine dispus — începu să fredoneze încet un blues negru.

— Și ia spune, Bernie, — reluă bărbatul mai mărunț — ce-ți veni așa, din senin ?

Atletul blond își ridică gulerul raglanului — îl pătrunsese răcoarea apei și era în capul gol, venise până aci cu mașina.

— De ce taci, Bernie ? Mie poți să-mi spui. Ce ți-a venit ?

Blondul încetă să cânte, încercă să fluiera, apoi se plictisi și de sportul acesta.

— Mi-e scârbă, spuse el, înțelegeți, Mike ? Mi-e scârbă !

— La ce te referi ? Întrebă iute mărunțul. La afacerea Kennedy ? nu ?

Blondul nu răspunse.

— Ai vrut să-l sperii... ai vrut să sperii pe cineva ?

Blondul tăcu.

— Ai vrut să-l sperii pe el ? Întrebă Mike. Crezi că el e asasinul ? Vreau să spun, crezi că el a montat toată afacerea ?

— Nu contează ce cred eu, răspunse Bernie. Chestia nu se limitează la un singur om. Sunt mai mulți.

— Dar dovezi n-ai.

— N-am, recunosc Bernie. Așa lucrează ăștia. Curăță toate dovezile. O să rămână o vorbă, în toată lumea : „Ca-n Texas !“

Mike scoase un pachet mare de țigări „șapte minute" (erau numite așa din cauza lungimii, care le asigura durata mare de funcționare). Bernie își aprinse țigara la adăpostul raglanului ; ca și când i-ar fi venit subit cheful de vorbă, se descărcă dintr-o dată :

— Eram în tipografie și mă plictiseam. Noi avem —vreau să zic aveam, că eu nu mai sunt acolo — aveam o tipografie veche, cu linotipe. M-am așezat de-a dreptul la linotip. Am tras-o dintr-o dată : îmi zburau degetele, am bătut fără pauză și fără greșală. I-am dat maistrului plumbul și i-am spus : „Scoți reportajul meu și bagi în loc reportajul ăsta !“. S-a uitat la mine mirat : „Șeful știe ?“ „Sigur că știe ! Nu vezi că e o bombă ? Ți-am dat-o în ultima clipă, ca să nu afle alții !“ E obișnuit cu mine, știe că orice material aș scrie, tot bombă îl numesc : nici n-a mai citit, a vârat toată salata în revistă. Ca ilustrații am băgat cinci ecrane de televiziune pe care se aflau — singuri și în prim-plan — Frank Sinatra, Johnson, șeful teroriștilor de la „Black Power", Connie Francis și guvernatorul Ronald Reagan. În loc de explicație, o simplă întrebare : „Cine vine la rând ?“

— Știu, oftă Mike, am văzut. Și credeai că o să se sperie de atâta lucru ? N-are toți specialiștii sub mână ?

— Am sperat că ziarele de prânz — revista urma să apară

dimineața — o să reia bomba. Măcar cu semn de întrebare ! Sunt vulpi prea bătrâne ca să creadă, dar m-am gândit că o să-i momească măcar senzaționalul : măcar o să se întrebe, în pagina întâi, dacă nu cumva un reporter a născocit o nouă „farfurie" super-zburătoare. Când colo, efectul a fost de o mie de ori mai mare. Nici un ziar n-a publicat nici o silabă : la opt dimineața m-au luat din pat doi gealați politicoși. Mestecau gumă perfect sincronizați, tăcuți, politicoși și eficienți : n-au avut liniște până nu m-au adus în fața lui Floyd. Bătrânul era cu spume la gură. Urla mereu că sunt concediat și gealații începeau iar să întrebe de unde a pornit ideea și dacă nu există vreun grăunte real.

Lăsară ferry-ul să se scurgă în tăcere pe apele întunecate, vreo cincizeci de metri. Sirena sună surd, cum suna de mult, de la naștere. Mike, pătruns de răcoare, se ridică și intră în mașina de alături, un Ford station wagon, vechi de vreo trei ani. Fără vreun cuvânt, Bernie se sculă și el și se instalează în locul șoferului : avea scaunul mult retras, ca să-i încapă statura masivă și picioarele lungi, care contribuiau simțitor la cei 1,92 metri înălțime.

Mașina se strecură cu siguranță deplină până în stradă și o porni pe străzile „dormitorului", cum era poreclit Brooklyn-ul. Mike brunetul își urmărea prietenul cum conduce : din când în când apăsa și el, inutil, în podeaua mașinii, simțind nevoia unei frâne.

— Bernie, zise el într-un târziu, ai făcut o prostie. Nu vreau să te mai amărăsc și eu acum, dar măcar să știi pentru altădată. Ei au totul. Au și averi, au și dreptate. Istoria se scrie cum vor ei. Experții tot ai lor sunt. Așa a fost și așa o să fie. Nu știu dacă el a pus la cale crima aceea sau nu. Dar pentru un mărunțel ca tine, nu l-a durut capul nici măcar de cinci minute. Revista ta idioată cred că nici n-a ajuns în mâinile lui. S-au strâns câțiva experți, s-au sfătuit rapid și au văzut că-i o barbă, că nici nu merită să-l înștiințeze. Dar, ia spune, chestia aia cu Africa — Bongo sau Mingo — ce ți-a venit s-o pui ?

— Mongo, îl corectă Bernie cu un zâmbet. În același număr exista un articol despre viitorul științei în Africa. Era pomenită acolo și situația din Mabanga, o întreagă încurcătură de mațe, cu sute de morți și un dictator idiot. Mongo e o familie din opoziție. Zicea că vor încerca în curând să-i facă seama unui satrap local, nu mai țin minte care, un fel de Chombe.

Nevrând să-și încarce scrumiera mașinii, aruncă țigara cu dexteritate pe fereastră. Începu să râdă.

— Culmea e că ai noștri au luat ideea în serios. Au început să-și pună savanții la lucru. Au mers până acolo, încât mi-au promis și mie un premiu, dacă le dau vreo soluție tehnică.

Mike, care fumase mai încet, aruncă și el mucul:

— Păi vezi, Bernie ? Din toată ideea ta s-a ales un folos tot pentru ei. Tu ești fără slujbă, iar ei, mâine, cine știe, o să aibă la

dispoziție o armă nouă.

Bernie frână brusc — erau la un stop — și mâinile sale părăsiră volanul. Îl apucă pe celălalt de revere și ochii verzi îi sticliră de mânie.

— Bine, Mike, ai dreptate ! Am făcut o prostie ! Dar n-o să-mi scoți din cap că trebuia să fac ceva ! A existat o crimă. Se mai produc crime. Trebuia să acționez. Chit că o să vină pe urmă o sută de experți să-l liniștească și să-i explice că n-a fost nimic. Să-l doară capul din cauza unui mărunț ca mine, dacă nu cinci minute, atunci măcar un minut, dacă nu pe el, măcar pe altul. Poți să știi ? Trebuia să fac ceva.

Mike tăcu. Stopul trecuse pe verde. Bernie smuci mașina înainte și nu mai vorbi până la stopul următor.

— E o senzație, spuse el, o presimțire, dacă vrei, o superstiție, o prejudecată, spune-i cum vrei, dar asta e : simt că un fapt, chiar greșit, chiar illogic, dacă izvorăște dintr-o nevoie, dintr-o... În sfârșit, nu se pierde în gol. Ceva, undeva, rămâne.

Stopul trecu pe verde și mașina se pierdu în aglomerația orașului.

Redactor responsabil : VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor : MARIANA PUȘCAȘU
Dat la cules 09.04.1968. Bun de tipar
06.07.1908. Apărut: 1968. Comanda nr. 7065.
Tiraj 24.140. Hirtie Tipar înalt B de
63 g/m². 700X1000/32. Coli editoriale 8.
Coli de tipar 7.25. A. 3046. C.Z. pentru
bibliotecile mici 8R—31.
Tiparul executat sub comanda nr. 80 302
la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii”,
Piața Scînteii nr. 1, București
Republica Socialistă România

Lăsându-l pe Erhan la spatele său, Claude se azvirlă în genunchi lângă cadavrul femeii.

— Te rog, zise el ridicînd brațele spre adversarul său invizibil din cer, te rog ca pe un Dumnezeu, încetează! Mor oameni! Unii nici nu sînt de vină... există greutăți, suferințe, de cînd e lumea... Nimeni nu e rău de plăcere. Nimeni nu vrea să fie rău.

— Îi aperi! bubui furioasă vocea din ceruri. Îi aperi pe răi! O să pieriți cu toții! Bestiilor! Fiare!

— Ești hain, urlă Claude, ești mai rău decît toți răii!

Rămas îndărătul lui Claude, doctorul Erhan scoase un revolver pitic și îl ochi liniștit. Nu era greu să nimerești în masa aceea imensă de carne. Profesorul se prăbuși imediat, cu pumnii înainte.

{1} De fapt, un „party”, pur și simplu o primire de musafiri (n.a.).

Table of Contents

maşina de rupt prieteniiile

- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22

maşina de nimicit răutatea

- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19

20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39

maşina de îmbunat cemombii

2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15